

มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็ก
และเยาวชน

ญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

กันยายน 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

กันยายน 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

LEGAL MEASURES FOR CONTROL OF ACQUISITION AND POSSESSION OF IMITATION
FIREARMS BY CHILDREN AND YOUNG PEOPLE

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Laws Degree

September 2025

Copyright 2025 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน

ของ ญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชัย วิสุทธิศักดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ดร. นภันต์ ศุภศิริพงษ์ชัย)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติ ไวกวี)

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุดม งามเมืองสกุล)

เรื่อง: มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน
ผู้ศึกษาค้นคว้า: ญาณทัศน์ หิรัญแสงใสลี, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: น.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, 2568
อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. นนันท ศุภศิริพงษ์ชัย
คำสำคัญ: สิ่งเทียมอาวุธปืน, เด็ก, เยาวชน, มาตรการทางกฎหมาย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในด้านต่าง ๆ และศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายอังกฤษเกี่ยวกับมาตรการเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แนวทางจากการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างซึ่งได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย กลุ่มบิดามารดา ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน และกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 แต่ไม่ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน ทำให้เด็กและเยาวชนนำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้ก่ออาชญากรรม เนื่องจากสิ่งเทียมอาวุธปืนในปัจจุบันมีรูปร่างลักษณะคล้ายกับอาวุธปืนมากจนทำให้ไม่สามารถแยกแยะได้โดยง่าย และการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนก็ไม่ผิดกฎหมาย จึงก่อให้เกิดช่องว่างในทางกฎหมาย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายอังกฤษจะเห็นได้ว่า มีการบัญญัติเกี่ยวกับควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนแก่เด็กและเยาวชน ทั้งการได้มา และการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าประเทศไทยควรมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการได้มาซึ่งสิ่งเทียมอาวุธปืนที่เห็นว่าเด็กและเยาวชนอาจนำไปใช้กระทำความผิด และควรกำหนดอายุในการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนให้ชัดเจนในบทบัญญัติ นอกจากนี้ควรกำหนดในบทบัญญัติให้ต้องมีผู้ควบคุมดูแลการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กและเยาวชน และกำหนดให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนมีความผิด หรือกำหนดให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ห้ามซื้อหรือขายสิ่งเทียมอาวุธปืน เป็นต้น รวมทั้งกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และบทลงโทษที่สามารถบังคับใช้ได้เหมาะสม

Title: LEGAL MEASURES FOR CONTROL OF ACQUISITION AND POSSESSION OF IMITATION FIREARMS BY CHILDREN AND YOUNG PEOPLE

Author: Yanatad Hirunsaengsaisi, Independent Study: LL.M., University of Phayao, 2025

Advisor: Associate Professor Dr. Noppanun Supasiripongchai

Keywords: imitation firearm, children, young, Legal measures

ABSTRACT

The objective of research study on Legal measures for control of acquisition and possession of imitation firearms by children and young people were to study the laws relating to imitation firearms in various aspects. This involves comparing Thai law with the UK laws relating to measures to control the acquisition and possession of imitation firearms by children and young people. This research used a qualitative research method and the research tools consisted of guidelines from documented studies. It also involved in-depth interviews using semi-structured interviews which interviewed 9 key informants, consisting of parents of children and youth, Social worker group or child and youth support staffs and groups of village headmen, village headmen, and police officers. The results showed that Thailand has the Firearms, Ammunition, Explosives, Fireworks and Imitation Firearms Act, B.E. 2490 (1947) which provides no legal measures for controlling imitation firearms and thus children and youth can use imitation firearm to commit crimes. In contrast, the UK laws has several laws which control, imitation firearms for children and young people, as well as. the acquisition and possession of imitation firearms by children and young people. The researcher suggests that Thailand should have legal measures to control the acquisition of Imitation firearms that children and youth may use to commit crimes and it is necessary to specify the age for possession of imitation firearms clearly in the provisions. In addition, proposed provision should require a supervisor to supervise the use of imitation firearms by children and young people, while it must be an offence for any person under the age of 18 to possess an imitation firearm and forbid a person under the age of 18 from buying or selling imitation firearms and so on. This includes regulating various rules and penalties in writing that can be appropriately enforced.

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.นภนันต์ ศุภศิริพงษ์ชัย ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาที่ได้ให้กำลังใจในการทำวิจัย ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา รวมถึงเพื่อน ๆ พี่น้องปลัดอำเภอรุ่น 239 และที่ทำการปกครอง จังหวัดพะเยา ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัย ตลอดจนขอขอบคุณ ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยหวังว่าสารนิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่นำไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมไม่มากก็น้อย สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและยินดีรับฟังคำแนะนำ จากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ในผลงานวิจัยต่อไป

ญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
อักษรย่อ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
สภาพปัญหา.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมุติฐานของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน.....	5
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน.....	13
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม.....	23
สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
รูปแบบการวิจัย.....	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
ระยะเวลาที่จะทำการวิจัยและการบริหารจัดการ.....	44
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	45
สิ่งที่ได้ค้นพบจากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ	45
การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับอังกฤษ.....	58
วิเคราะห์ความแตกต่างเรื่องการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ.....	65
องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ.....	67
สิ่งที่ได้ค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	74
องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	81
ตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน.....	82
บทที่ 5 บทสรุป	92
สรุปผลการวิจัย	92
อภิปรายผลการวิจัย	95
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ (สำหรับบิดาหรือมารดาของเด็กและเยาวชน).....	106

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ (สำหรับนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือเด็ก และ เยาวชน).....	109
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ)	112
ประวัติผู้วิจัย	115

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แผนการดำเนินงาน และกิจกรรม.....	44
ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายอังกฤษ.....	63
ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบคำพิพากษาเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน.....	90

สารบัญภาพ

หน้า

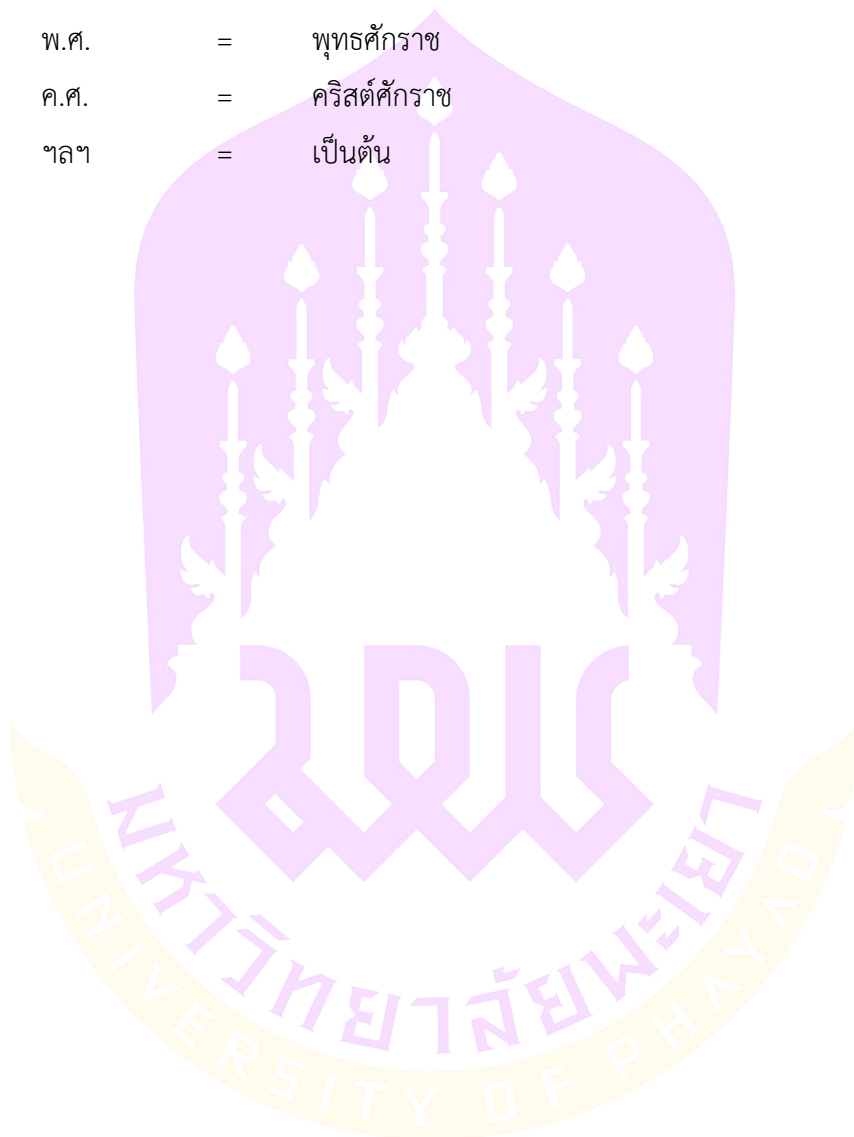
ภาพ 1 ปืนบีบีกัน (BB Gun) ประเภท ปืนสั้นระบบแก๊ส รุ่น 1911MEU จากผู้ผลิต WE ซึ่งมีลักษณะ
เหมือนอาวุธปืนจริงอย่างมาก8

ภาพ 2 โครงสร้างของปืนบีบีกัน (BB Gun) แบบอัดแก๊ส (Gas Blowback) แสดงส่วนประกอบหลัก
ได้แก่ ลำกล้อง ศูนย์เล็ง ไกปืน โครงปืน และชุดเก็บแรงอัดแก๊ส ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับอาวุธปืนจริง
.....8

อักษรย่อ

พ.ร.บ	=	พระราชบัญญัติ
ม.	=	มาตรา
พ.ศ.	=	พุทธศักราช
ค.ศ.	=	คริสต์ศักราช
ฯลฯ	=	เป็นต้น

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาวุธปืนถือเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ทั้งในฐานะเครื่องมือในการปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน และรักษาความมั่นคงของรัฐ อาวุธปืนได้ถูกใช้ทั้งในภาคการทหาร ตำรวจ การล่าสัตว์ และแม้กระทั่งในกีฬายิงปืน อย่างไรก็ตาม การใช้อาวุธปืนโดยบุคคลทั่วไปได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่หลายประเทศต้องเผชิญ โดยเฉพาะเมื่อมีการนำอาวุธปืนไปใช้ในทางที่ผิด อันนำมาซึ่งอาชญากรรม ความรุนแรง และการสูญเสียชีวิต

ในประเทศไทย การควบคุมอาวุธปืนเป็นไปตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ควบคุมการมีใช้และครอบครองอาวุธปืนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยมุ่งเน้นการควบคุมปืนจริงที่มีอำนาจทำลายล้างสูง อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับดังกล่าวแม้จะมีการบัญญัติถึง “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้ในมาตรา 4(5) แต่กลับไม่มีบทบัญญัติใดที่ควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างชัดเจนเหมือนอาวุธปืน

สิ่งเทียมอาวุธปืน (Imitation Firearm) หมายถึง วัตถุที่มีลักษณะรูปลักษณ์ภายนอกคล้ายอาวุธปืนจริงจนสามารถทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจผิดได้ แม้ว่าจะไม่มีอำนาจการทำลายล้างเหมือนอาวุธปืนจริงก็ตาม เช่น ปืนอัดลม (Airsoft Gun), ปืนบีบีกัน (BB Gun), ปืนแบบลค์กัน (Blank Gun) หรือปืนพ่นสี (Paintball Gun) ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในหมู่ผู้ใหญ่และเยาวชน เนื่องจากเข้าถึงง่าย ไม่ต้องมีใบอนุญาต และมีราคาย่อมเยา

ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นคือ เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนเหล่านี้ได้โดยง่าย และหลายกรณีมีการนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรม เช่น การข่มขู่ ปล้นทรัพย์ หรือการกระทำที่สร้างความหวาดกลัวให้แก่ประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพราะลักษณะของสิ่งเทียมอาวุธปืนมีความคล้ายคลึงกับอาวุธปืนจริงจนยากจะแยกแยะได้ในเบื้องต้น ส่งผลให้ผู้พบเห็นไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นปืนจริงหรือไม่ จึงก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อผู้ถือครองและสาธารณชน

ประเทศอังกฤษได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและได้ออกกฎหมายเพื่อควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างครอบคลุม ได้แก่ กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968), กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) และกฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms

(Criminal Use) Act 1933 โดยมีบทบัญญัติเฉพาะที่ห้ามมิให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน หรือซื้อขายสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยมิได้รับอนุญาต

ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน ก่อให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายและเปิดโอกาสให้กลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงและใช้งานสิ่งของเหล่านี้ได้อย่างเสรี ปัญหานี้จึงสมควรได้รับการศึกษาในเชิงลึกเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันและควบคุมการได้มาและครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเด็กและเยาวชน

สภาพปัญหา

แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีการกำหนดนิยามของ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 มาตรา 4(5) แต่กลับไม่มีบทบัญญัติใดที่วางมาตรการควบคุมการได้มา การครอบครอง หรือการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน ทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายอย่างร้ายแรง กล่าวคือ เด็กและเยาวชนสามารถซื้อหรือครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนได้โดยไม่ผิดกฎหมาย แม้ว่าสิ่งของเหล่านั้นจะมีรูปลักษณ์เหมือนปืนจริงอย่างมากก็ตาม

การไม่มีข้อห้ามหรือข้อจำกัดในทางกฎหมายนี้ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถนำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้ก่อเหตุร้าย เช่น การปล้นทรัพย์ ช่มชู้ หรือการแก่งัดผู้อื่นให้เข้าใจผิดว่าเป็นผู้มีอาวุธ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเหยื่อโดยตรงแล้ว ยังเป็นอันตรายต่อผู้ถือครองเองในกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลทั่วไปเข้าใจผิดว่าเป็นอาวุธปืนจริงแล้วตอบโต้ด้วยความรุนแรง นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กและเยาวชนบางส่วนใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในการฝึกหรือกระทำความผิดกรรมเลียนแบบอาชญากร ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่การกระทำผิดที่ร้ายแรงขึ้นในอนาคต

ตัวอย่างที่ชัดเจนของปัญหานี้คือ เหตุการณ์เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ที่ศูนย์การค้าสยามพารากอน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเยาวชนชายอายุ 14 ปี ได้ใช้อาวุธปืนแบบลวงค์กันดัดแปลงก่อเหตุกราดยิงภายในห้างสรรพสินค้า ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 3 ราย และบาดเจ็บอีก 4 ราย เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความตื่นตระหนกแก่สังคมไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ก่อเหตุสามารถเข้าถึงและดัดแปลงสิ่งเทียมอาวุธปืนได้อย่างง่ายดาย

หลังเหตุการณ์ดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยได้ออกมาตรการควบคุมการใช้แบบลวงค์กันอย่างเข้มงวด โดยกำหนดให้นายทะเบียนท้องถิ่นจัดการออกใบอนุญาตสั่ง นำเข้า หรือค้าสิ่งเทียมอาวุธปืนชนิดแบบลวงค์กัน และให้ผู้ครอบครองนำมาแสดงต่อนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อทำบันทึกการครอบครอง

สถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ประเทศไทยควรมีกฎหมายเฉพาะสำหรับควบคุมการได้มา การครอบครอง และการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง ทั้งเพื่อ

คุ้มครองความปลอดภัยของสังคม และป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเครื่องมือหรือเป็นผู้กระทำความผิดจากช่องว่างทางกฎหมายที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะ รูปแบบ และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบข้อกฎหมายของประเทศไทยกับประเทศอังกฤษในด้านมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน
4. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงและกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

สมมุติฐานของการวิจัย

การที่ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายไทยที่ควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงและใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนได้โดยง่าย ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงในการกระทำความผิดทางอาญา โดยเฉพาะการก่ออาชญากรรมด้วยการข่มขู่ ปล้นทรัพย์ หรือเลียนแบบการใช้ปืนจริง หากมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ก็อาจช่วยลดอัตราการกระทำความผิดในกลุ่มเด็กและเยาวชนลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กและเยาวชน โดยศึกษาเฉพาะ

1. พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
2. กฎหมายต่างประเทศ ได้แก่
 - 2.1 กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968)
 - 2.2 กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006)
 - 2.3 กฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933))

3. แนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา กฎหมาย และจิตวิทยาเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้อง
4. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 ราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

สิ่งเทียมอาวุธปืน หมายถึง สิ่งซึ่งมีรูปร่างและลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน

เด็ก หมายถึง บุคคลที่อายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

มาตรการทางกฎหมาย หมายถึง บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือข้อบังคับที่มีผลใช้บังคับอย่างชัดเจน ในการควบคุมพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลภายในสังคม

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับช่องว่างทางกฎหมายในการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน
2. ทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของกฎหมายไทยกับกฎหมายของประเทศอังกฤษในเรื่องมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน และสามารถนำข้อดีและข้อเสียดังกล่าวมาปรับใช้กับกฎหมายไทย
3. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อกฎหมาย รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนทั้งของไทยและประเทศอังกฤษ
4. ทำให้สามารถวิเคราะห์ หาแนวทาง หรือหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน

การศึกษาถึงปัญหาการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน จำเป็นต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับลักษณะของอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน ทั้งในเชิงนิติศาสตร์และอาชญาวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกฎหมายไทย ซึ่งมีการพัฒนาการในการกำหนดนิยามและบทบัญญัติเกี่ยวกับวัตถุทั้งสองประเภทนี้มาอย่างต่อเนื่อง อาวุธปืนถือเป็นวัตถุที่มีความอันตรายสูงและอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดตามกฎหมาย เนื่องจากสามารถนำไปใช้ในการกระทำความผิดทางอาญาได้โดยง่าย ขณะที่สิ่งเทียมอาวุธปืนแม้จะมีใช้อาวุธจริงในเชิงเทคนิค แต่ก็สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสิ่งของเหล่านี้ตกอยู่ในความครอบครองของเด็กและเยาวชน ซึ่งยังอยู่ในช่วงวัยที่ขาดวุฒิภาวะในการตัดสินใจและมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงได้สูง

เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาในเชิงลึกและวางมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน ทั้งในด้านกฎหมายที่บัญญัตินิยาม องค์ประกอบ และหลักเกณฑ์ในการควบคุม ตลอดจนทฤษฎีในเชิงอาชญาวิทยาที่อธิบายถึงผลกระทบของการเข้าถึงและการใช้วัตถุดังกล่าวในกลุ่มเยาวชน โดยเนื้อหาต่อไปนี้จะได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการวิเคราะห์ทางกฎหมายและการเสนอแนะแนวทางในการควบคุมปัญหาดังกล่าวต่อไป

ความหมายและองค์ประกอบของอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืนตามกฎหมายไทย

ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมการได้มา การครอบครอง และการใช้อาวุธปืนในประเทศไทย ได้ให้ความหมายของ “อาวุธปืน” ไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 4 (5) ว่า หมายถึง อาวุธซึ่งใช้กลไกหรือเครื่องกลในการยิงกระสุนปืนออกไปด้วยกำลังดันของแก๊สที่เกิดจากการเผาไหม้ของวัตถุระเบิด ไม่ว่าจะเป็นลักษณะเป็นลำกล้องยาวหรือลำกล้องสั้น และไม่จำเป็นต้องยิงได้ครั้งละหนึ่งนัดหรือติดต่อกันหลาย ๆ นัด หรือจะต้องอาศัยการขึ้นลำด้วยตนเองหรือไม่ก็ตาม¹

จากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า กฎหมายให้ความสำคัญกับคุณลักษณะทางเทคนิคของอาวุธเป็นหลัก โดยเฉพาะระบบการจุดระเบิดและกลไกในการขับเคลื่อน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ

¹มาตรา 4 (5) แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

ในการจำแนกว่าเป็นอาวุธปืนตามกฎหมายหรือไม่ ไม่ได้พิจารณาจากรูปลักษณะภายนอกหรือเจตนาในการใช้งานเพียงอย่างเดียว

อาวุธปืนตามกฎหมายไทย มีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ทำหน้าที่ร่วมกันในการทำงาน ได้แก่ ลำกล้อง (barrel) ซึ่งเป็นท่อที่กระสุนจะถูกขับเคลื่อนผ่านออกไปภายนอก โดยแรงดันแก๊สจากการจุดระเบิด กลไกจุดระเบิด (firing mechanism) ซึ่งประกอบด้วย เข็มแทงชนวนหรือกลไกอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดประกายไฟ กระตุ้นให้ดินปืนในกระสุนปะทุ ระบบขึ้นลำหรือป้อนกระสุน (action mechanism) ที่ควบคุมกระบวนการยิงซ้ำหรือบรรจุกระสุนใหม่ และโครงปืน (frame/receiver) ซึ่งเป็นส่วนหลักที่เชื่อมโยงชิ้นส่วนทั้งหมดเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ไกปืน (trigger) ที่ควบคุมการยิง ศูนย์เล็ง (sights) ที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมาย และแม็กกาซีน (magazine) ซึ่งทำหน้าที่บรรจุกระสุนปืนเพื่อป้อนเข้าสู่ลำกล้องในกรณีของปืนที่สามารถยิงซ้ำได้²

ในด้านกฎหมาย พระราชบัญญัติฉบับเดียวกันยังได้ให้ความหมายของ “เครื่องกระสุนปืน” ว่าหมายถึง วัตถุที่ประกอบด้วย หัวกระสุน ดินปืน และปลอกกระสุน ซึ่งใช้ยิงจากอาวุธปืน รวมถึง “ส่วนประกอบของอาวุธปืน” ซึ่งหมายถึงชิ้นส่วนต่าง ๆ ของปืนที่สามารถนำมาประกอบกันให้เป็นอาวุธปืนที่สมบูรณ์ได้ เช่น ลำกล้อง หรือโครงปืน โดยหากผู้ใดมีไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ก็ถือเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย และมีบทลงโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7, 8, 72 และบทบัญญัติเพิ่มเติมอื่น ๆ³

ในส่วนของสิ่งเทียมอาวุธปืน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการครอบครองและใช้อาวุธปืน รวมถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและบุคคลทั่วไปที่สามารถเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนได้โดยง่ายจากช่องทางออนไลน์หรือร้านค้าทั่วไป สิ่งเทียมอาวุธปืนบางชนิด เช่น ปืนแบลंकกัน (Blank Gun) ซึ่งเป็นปืนที่สามารถยิงเสียงดังคล้ายของจริง และบางรุ่นสามารถดัดแปลงให้ยิงกระสุนจริงได้ ได้กลายเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของประชาชนในสังคม

ความเสี่ยงที่เกิดจากสิ่งเทียมอาวุธปืนเหล่านี้ ไม่ได้อยู่เพียงแคในระดับของการก่อวินาศกรรมหรือใช้ข่มขู่ แต่มีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรง เช่น การปล้นทรัพย์ การลอบทำร้าย หรือการก่อเหตุเลียนแบบ (copycat crime) ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ และเริ่มปรากฏในประเทศไทยในลักษณะที่คล้ายกัน

²ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8, นานาสาระ ศปร.ภ.8, ค้นวันที่ 3 มิถุนายน 2568 จาก

<https://school8.education.police.go.th/technical/technical03.html>

³มาตรา 7, 8, 72 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

จากข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสื่อมวลชน พบว่า มีหลายคดีที่ผู้ก่อเหตุใช้ปืนแบบล้งค์กัน (Blank Gun) หรือสิ่งเทียมอาวุธปืนที่ดัดแปลงแล้วในการกระทำความผิด อาทิ การข่มขู่เจ้าหน้าที่รัฐ ปล้นร้านสะดวกซื้อ หรือแม้แต่การยิงกันในสถานที่สาธารณะ ซึ่งสร้างความตื่นตระหนกและทำลายความรู้สึกปลอดภัยของประชาชนเป็นวงกว้าง

ประเทศไทย มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน คำนิยามที่กำหนดความหมายของสิ่งเทียมอาวุธปืน บัญญัติไว้ในมาตรา 4(5) บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ ‘สิ่งเทียมอาวุธปืน’ หมายความว่า สิ่งซึ่งมีรูปและลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน”⁴ ในส่วนของหมวดที่เกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในพระราชบัญญัตินี้ บัญญัติไว้ในหมวด 4 โดยมีทั้งหมด 3 มาตรา คือ

มาตรา 52 “ห้ามมิให้ผู้ใดสั่ง นำเข้า หรือค้าซึ่งสิ่งเทียมอาวุธปืน”⁵

มาตรา 53 “ในการสั่ง นำเข้า หรือค้าสิ่งเทียมอาวุธปืน ให้นำมาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 18 มาตรา 19 มาตรา 30 มาตรา 31 และมาตรา 37 มาใช้บังคับโดยอนุโลม” ซึ่งมาตรา 16-19, มาตรา 31 และมาตรา 37 เป็นการนำบทบัญญัติที่เกี่ยวกับอาวุธปืนในการสั่ง นำเข้า และค้า มาบังคับใช้⁶

มาตรา 54 “ใบอนุญาตที่ออกให้ตามความในหมวดนี้ มีอายุใช้ได้หนึ่งปีนับแต่วันออก” โดยใบอนุญาตในการสั่ง นำเข้า หรือค้าสิ่งเทียมอาวุธปืน มีค่าธรรมเนียมฉบับละ 10 บาท⁷

การกำหนดความหมายดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สิ่งเทียมอาวุธปืนมิได้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะในรูปแบบของ “ของเล่น” หรือ “ของจำลอง” เท่านั้น หากแต่หมายรวมถึง วัตถุที่มีรูปลักษณ์ภายนอกคล้ายคลึงกับอาวุธปืน และสามารถยิงวัตถุใด ๆ ได้จริง แม้ไม่ใช่กระสุนปืนก็ตาม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้สิ่งเหล่านี้ในการข่มขู่หรือกระทำความผิดอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดความตื่นตระหนก ความเข้าใจผิด หรือเป็นอันตรายต่อสาธารณชน ในทางกายภาพสิ่งเทียมอาวุธปืน ได้แก่ ปืนอัดลม ปืนบีบีกัน (BB Gun) ปืนแฟนท่อม หรือปืนแบบล้งค์กัน (Blank Gun) ซึ่งแม้จะไม่มีศักยภาพในการทำลายล้างเหมือนปืนจริง แต่ก็มีรูปลักษณ์และระบบกลไกที่คล้ายคลึงจนไม่สามารถแยกแยะด้วยตาเปล่าได้ในระยะใกล้ ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งเทียมอาวุธปืนบางประเภทสามารถถูกดัดแปลงให้สามารถยิงกระสุนจริงหรือสร้างอันตรายได้ในระดับหนึ่ง

⁴มาตรา 4 (5) แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

⁵มาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

⁶มาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

⁷มาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

ตัวอย่างภาพ

ภาพ 1 ปืนบีบีกัน (BB Gun) ประเภท ปืนสั่นระบบแก๊ส รุ่น 1911MEU จากผู้ผลิต WE ซึ่งมีลักษณะเหมือนอาวุธปืนจริงอย่างมาก

หมายเหตุ: ใช้เพื่อประกอบการศึกษาในสารนิพนธ์เท่านั้น

ที่มา: Lwshop, 2568

ภาพ 2 โครงสร้างของปืนบีบีกัน (BB Gun) แบบอัดแก๊ส (Gas Blowback)

แสดงส่วนประกอบหลัก ได้แก่ ลำกล้อง ศูนย์เล็ง ไกปืน โครงปืน และชุดเก็บแรงอัดแก๊ส ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับอาวุธปืนจริง

หมายเหตุ: ใช้เพื่อประกอบการศึกษาในสารนิพนธ์เชิงวิชาการเท่านั้น

ที่มา: ผู้วิจัย

จากภาพ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นรูปลักษณะภายนอกของปืนบีบีกัน (BB Gun) แบบอัดแก๊ส จะเห็นได้ว่า ปืนประเภทนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับอาวุธปืนจริงอย่างมาก ทั้งในด้านรูปร่างขนาด และตำแหน่งของส่วนประกอบต่าง ๆ อันประกอบด้วย ลำกล้อง ศูนย์เล็ง โคร่งปืน ไกปืน และชุดเก็บแรงอัด โดยกลไกการยิงของปืนบีบีกัน (BB Gun) แบบอัดแก๊ส หรือที่เรียกว่า Gas Blowback (GBB) นั้นอาศัยแรงดันจากแก๊สในการขับเคลื่อนลูกกระสุนบีบีกัน (BB Gun) ขนาดเล็กออกจากลำกล้อง⁸

โดยภาพ 2 ได้แสดงแผนภาพโครงสร้างของปืนบีบีกัน (BB Gun) แบบอัดแก๊สที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่ออธิบายส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้สิ่งเทียมอาวุธปืนประเภทนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับของจริง ทั้งในมิติทางกายภาพและกลไกการใช้งาน องค์ประกอบสำคัญของปืนบีบีกัน (BB Gun) แบบอัดแก๊ส ได้แก่ ลำกล้อง ศูนย์เล็งหน้าและหลัง โคร่งปืน ไกปืน ชุดเก็บแรงอัด และแม็กกาซีน โดยเฉพาะส่วนของ “สไลด์” ซึ่งจะถอยกลับอัตโนมัติทุกครั้งที่มีการยิง ทำให้เกิดแรงถีบคล้ายปืนจริง (Recoil Simulation) ซึ่งส่งผลให้ผู้ใช้งานสัมผัสได้ถึงความจริงในการใช้งาน ทั้งนี้ กลไกการยิงและเสียงขณะทำงานของปืนบีบีกัน (BB Gun) ประเภทนี้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นอาวุธปืนของจริงได้⁹

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้กลับไม่มีบทบัญญัติใดที่ควบคุมหรือจำกัดการได้มาและครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเฉพาะ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงสิ่งของเหล่านี้ได้โดยง่ายโดยไม่ผิดกฎหมาย ความไม่ชัดเจนดังกล่าวได้ก่อให้เกิดช่องโหว่ทางกฎหมาย โดยเฉพาะในกรณีที่มีการนำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้ในทางที่ผิด ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ที่ห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน กรุงเทพมหานคร เยาวชนชายอายุ 14 ปี ได้ก่อเหตุกราดยิงโดยใช้อาวุธปืนแบบลวงค์กัน (Blank Gun) ที่ถูกดัดแปลง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 3 ราย และบาดเจ็บอีกหลายราย¹⁰ เหตุการณ์นี้สร้างความตระหนักในสังคมเกี่ยวกับความร้ายแรงของการเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยไม่มีการควบคุม และนำไปสู่การประกาศคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2566 โดยกระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่งด่วนที่สุดถึงนายทะเบียนอาวุธปืนทั่วประเทศเพื่อควบคุมการนำเข้า การค้า และการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะ “ปืนแบบลวงค์กัน” (Blank Gun) ซึ่งสามารถดัดแปลงเป็นอาวุธปืนได้โดยง่าย ซึ่งสาระสำคัญของคำสั่งดังกล่าว คือ

⁸LnwShop, **ปืนสั้นระบบแก๊ส รุ่น 1911MEU** จาก WE, Tik Hobby, ค้นวันที่ 2 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.tikhobby.com/product/3576/ปืนสั้นระบบแก๊ส-รุ่น-1911meu-จาก-we>.

⁹Mira Niculae, **Best Gas Powered Airsoft Gun: Expert Buying Guide**, Airsoft Pal, ค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.airsoftpal.com/gas-powered-airsoft-guns/>

¹⁰Thai PBS Focus, **ด.ช.14 ยิงใน “สยามพารากอน”**, Thai PBS, ค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/focus/ShootingParagon>

1. งดออกใบอนุญาตนำเข้าและค้าสิ่งเทียมอาวุธปืน ให้นายทะเบียนท้องที่ทั่วประเทศ งดการออกใบอนุญาตให้ส่ง นำเข้า หรือค้าซึ่งสิ่งเทียมอาวุธปืนชนิดแบลงค์กัน หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน อื่นที่สามารถดัดแปลงเป็นอาวุธปืนได้โดยง่าย

2. การขึ้นทะเบียนผู้ครอบครอง ผู้ที่ครอบครองปืนแบลงค์กัน (Blank Gun) หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ที่สามารถดัดแปลงเป็นอาวุธปืนได้ ต้องนำสิ่งเทียมอาวุธปืนดังกล่าวมาแสดงและทำบันทึกต่อนายทะเบียนอาวุธปืนตามภูมิลำเนาของตน เพื่อเป็นการแสดงเจตนาสุจริต

3. การควบคุมสนมยิงปืน ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าสนามยิงปืน ยกเว้นได้รับอนุญาตจากสมาคมกีฬายิงปืนที่จดทะเบียนถูกต้อง อาวุธปืนที่ใช้ต้องมีทะเบียนถูกต้องและตรงกับผู้มาใช้บริการ ห้ามนำกระสุนปืนออกภายนอกสนามเด็ดขาด

4. งดออกใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน ให้นายทะเบียนท้องที่งดการออกใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว (แบบ ป.12) ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป¹¹

คำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ให้งดออกใบอนุญาตการนำเข้าและค้าสิ่งเทียมอาวุธปืนชนิดแบลงค์กัน มีรากฐานจากเหตุผลด้านความมั่นคงภายในประเทศ และการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม กล่าวคือ เมื่อสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอาวุธจริงถูกใช้ในที่สาธารณะ ไม่ว่าด้วยเจตนาใด ย่อมสร้างความเข้าใจผิด ความกลัว และความปั่นป่วนทางสังคมได้อย่างทันที ยิ่งไปกว่านั้นอุปกรณ์บางชนิดมีคุณสมบัติที่สามารถดัดแปลงได้ เช่น การเปลี่ยนลำกล้องหรือการเพิ่มแรงดันให้สามารถยิงกระสุนจริงได้ ทำให้ไม่สามารถมองข้ามความเสี่ยงในเชิงความมั่นคงได้ มาตรการควบคุมดังกล่าวจึงมีเป้าหมายเพื่อป้องกันปัญหาก่อนเกิดเหตุ (Preventive Policing) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีการดัดแปลง การสั่งซื้อจากต่างประเทศ และการค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์สามารถทำได้โดยไม่ถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวด

หนึ่งในกลุ่มเป้าหมายหลักของมาตรการนี้ คือ **กลุ่มเยาวชน** ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากลอง ขาดวุฒิภาวะในการประเมินผลลัพธ์ของการกระทำ และมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมจากโซเชียลมีเดีย (Social Media) หรือเพื่อนร่วมกลุ่มสูง การที่เยาวชนสามารถเข้าถึงปืนแบลงค์กัน (Blank Gun) หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยไม่มีการควบคุม จึงกลายเป็นช่องโหว่ที่สำคัญ เยาวชนจำนวนมาก อาจไม่ทราบถึงผลทางกฎหมายของการพกพาหรือใช้อุปกรณ์เหล่านี้ในที่สาธารณะ เช่น การนำปืนแบลงค์กัน (Blank Gun) ไปถ่ายคลิบในโรงเรียนหรือยิงเล่นในกลุ่มเพื่อน ซึ่งแม้ไม่ได้ทำร้ายผู้ใด แต่สามารถสร้างความตกใจหรือเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดจากเจ้าหน้าที่รัฐ และเกิดเหตุการณ์ที่ไม่อาจย้อนกลับได้

¹¹The Standard Team, มหาดไทยประกาศ 4 มาตรการ คุมเข้มปืนแบลงค์กัน, The Standard, ค้นวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://thestandard.co/moi-announcing-4-blank-guns-measures/>

เป้าหมายของนโยบายนี้จึงไม่ได้มุ่งหมายลงโทษเยาวชน แต่เป็นการสกัดกั้นปัจจัยเสี่ยง ก่อนที่พฤติกรรมจะรุนแรงขึ้น หรือเข้าสู่เส้นทางของอาชญากรรมอย่างถาวร การออกคำสั่งให้งดออกใบอนุญาตการนำเข้าและค้าสิ่งเทียมอาวุธปืน เป็นการสะท้อนถึงแนวทางเชิงรุกในการควบคุม อาชญากรรม โดยตั้งอยู่บนหลักการ “การป้องกันย่อมดีกว่าการลงโทษในภายหลัง” (Prevention is better than cure)

ประเทศไทยเคยประสบกรณีเหตุรุนแรงที่เกิดจากการเข้าถึงอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน ที่ไม่ได้รับการควบคุม ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่โรงเรียน ห้างสรรพสินค้า หรือสถานที่ราชการ ซึ่งล้วนมี จุดร่วมสำคัญ คือ ผู้ก่อเหตุสามารถเข้าถึงอาวุธได้ง่ายเกินไป ดังนั้น การควบคุมจุดเริ่มต้นของช่องทาง เข้าถึง โดยเฉพาะในส่วนที่อยู่ในขอบเขตอำนาจของรัฐ เช่น การอนุญาตนำเข้า การอนุญาตขาย หรือการออกใบอนุญาตพกพา จึงเป็นกลไกสำคัญในการตัดตอนความเสี่ยงตั้งแต่ต้นทาง

มาตรการนี้ยังมีเป้าหมายในเชิงการสร้างเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่ารัฐมีศักยภาพ ในการดูแลความปลอดภัยของสังคมโดยไม่ต้องรอให้เกิดโศกนาฏกรรม การดำเนินนโยบายเชิงรุก เช่นนี้ ทำให้เห็นถึงความใส่ใจในสวัสดิภาพของประชาชน โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดกรณีในต่างประเทศ เช่น เหตุกราดยิง หรือการก่ออาชญากรรมในโรงเรียน ซึ่งอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในกลุ่ม เยาวชนไทยได้ การออกคำสั่งอย่างรวดเร็วของกระทรวงมหาดไทยจึงเป็นสัญญาณที่สะท้อนว่า ภาครัฐ ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ในระดับความมั่นคง

ในส่วนของประมวลกฎหมายอาญา แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทยจะไม่ได้บัญญัติ โดยตรงถึงสิ่งเทียมอาวุธปืน หมายถึง วัตถุหรือของเล่นที่มีรูปร่างเหมือนหรือใกล้เคียงกับอาวุธปืนจริง หากแต่ยังไม่สามารถใช้งานยิงได้จริง แต่ในทางกฎหมายและการตีความของเจ้าหน้าที่รัฐ ก็มีบทบัญญัติบางมาตราที่สามารถนำมาใช้จัดการกับกรณีการพกพาหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในทางที่ เป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดความหวาดกลัวได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดจากเด็กและเยาวชน

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา 371 และมาตรา 392 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งสามารถอธิบายและวิเคราะห์ได้ดังนี้

มาตรา 371 บัญญัติว่า “ผู้ใดพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผย หรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้รับอาวุธนั้น”¹²

แม้มาตรา 371 จะระบุคำว่า “อาวุธ” โดยไม่ได้เจาะจงว่าเป็นอาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืน แต่ในทางตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งมุ่งคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมและลด ความเสี่ยงต่อความตื่นตระหนกในที่สาธารณะนั้น “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ก็อาจถูกตีความว่าอยู่ในข่าย

¹²มาตรา 391 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“อาวุธ” ได้ หากมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับอาวุธปืนจริงจนสามารถทำให้ประชาชนทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดได้

ยกตัวอย่างเช่น เด็กนักเรียนคนหนึ่งพกปืนแบบลค์กัน(Blank Gun) หรือปืนบีบีกัน (BB Gun) ที่มีลักษณะเหมือนของจริงเข้าไปในห้างสรรพสินค้า แล้วนำออกมาเล่นในลักษณะถือเล็งใส่ผู้อื่น หากมีผู้พบเห็นและเกิดความตระหนกหรือเข้าใจผิดว่าเป็นอาวุธจริง ก็อาจนำไปสู่การแจ้งความและดำเนินคดีตามมาตรา 371 ได้ แม้ว่าสิ่งที่พกนั้นจะไม่ใช่อาวุธปืนแท้

มาตรา 392 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”¹³

มาตรานี้มีความชัดเจนมากขึ้นในประเด็นที่เกี่ยวกับการทำเหมือนมีอาวุธ ซึ่งตรงกับกรณีของการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในการข่มขู่หรือแสดงท่าทีคุกคามผู้อื่น แม้ว่าวัตถุดังกล่าวจะไม่สามารถยิงได้จริง หรือไม่มีคุณสมบัติของอาวุธโดยกฎหมายแต่หากสามารถก่อให้เกิดความตกใจกลัวแก่ผู้อื่นได้ ก็อาจเข้าข่ายความผิดตามมาตรา 392 ได้

กรณีตัวอย่าง เด็กชายอายุ 14 ปี นำปืนแบบลค์กันไปข่มขู่เพื่อนร่วมชั้น ด้วยการชักออกมาจากกระเป๋าแล้วเล็งใส่พร้อมพูดข่มขู่ว่า “ถ้าไม่ยอมให้เงิน จะยิงให้ตาย” แม้ว่าภายหลังจะตรวจพบว่าเป็นปืนของเล่นหรือแบบลค์กันที่ไม่สามารถยิงได้จริง แต่ผู้ถูกขู่เกิดความหวาดกลัวจนร้องไห้และผู้ปกครองแจ้งความ

กรณีเช่นนี้สามารถดำเนินคดีตามมาตรา 392 ได้ทันที โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าวัตถุนั้นเป็นอาวุธปืนจริงหรือไม่ ขอเพียงแต่มีลักษณะของการแสดงท่าทีให้ผู้อื่น “ตกใจกลัว” และมีเจตนาข่มขู่หรือคุกคาม เมื่อผู้กระทำความผิดเป็น “เด็กหรือเยาวชน” การตีความและการบังคับใช้บทบัญญัติทั้งสองมาตรา จะต้องคำนึงถึงบทบัญญัติในหมวด 8 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดังที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป

ดังนั้น แม้การกระทำจะเข้าข่ายตามมาตรา 371 หรือ 392 แต่หากผู้กระทำความผิดมีอายุไม่ถึงเกณฑ์รับโทษ หรือศาลเห็นว่าเป็นการกระทำด้วยความคึกคะนอง ไม่มีเจตนาร้าย และสามารถแก้ไขได้โดยมาตรการทางสังคมหรือครอบครัว ก็อาจเลือกใช้มาตรการอย่างอื่นแทนการลงโทษ เช่น การตักเตือน การอบรม หรือการส่งเข้าสถานพินิจ

¹³มาตรา 392 แห่งประมวลกฎหมายอาญา.

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

ปัญหาการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเด็กและเยาวชน ไม่อาจพิจารณาได้จากมิติกฎหมายหรือความผิดทางอาญาเพียงประการเดียว หากแต่จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในพฤติกรรม ลักษณะทางพัฒนาการ และแรงจูงใจของเด็กและเยาวชนควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากกลุ่มประชากรดังกล่าวอยู่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ การทดลอง และการแสวงหาอัตลักษณ์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกรอบบรรทัดฐานของสังคมได้โดยง่าย

การกระทำบางอย่างที่ดูเหมือนจะเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือแม้กระทั่งลักษณะก้าวร้าว เช่น การเล่นสิ่งเทียมอาวุธปืน การพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืน หรือการเลียนแบบความรุนแรงจากสื่อ อาจมิได้มีเจตนาในการก่ออาชญากรรมอย่างแท้จริง หากแต่เป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ หรือแม้กระทั่งการขาดความเข้าใจในผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์ประเด็นปัญหามีความลึกซึ้งและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น จึงควรที่จะศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ จิตวิทยา และสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

หัวข้อต่อไปนี้จะอธิบายความหมายของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายของไทย รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน ตลอดจนปัจจัยเสี่ยงและกลไกทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเด็กและเยาวชน

1. ความหมายของคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน”

1.1 นิยามตามกฎหมายไทย

กฎหมายไทยได้กำหนดนิยามของ “เด็ก” และ “เยาวชน” ไว้อย่างชัดเจนในหลายฉบับ โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 วรรคหนึ่งว่า

“เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส”¹⁴

ขณะที่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้ให้คำจำกัดความเพิ่มเติมว่า

“เยาวชน หมายความว่า เด็กซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบปีขึ้นไปแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์”¹⁵

สำหรับในบริบทของกฎหมายแพ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานะบุคคลและนิติกรรมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 19 ได้วางหลักว่า

¹⁴มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

¹⁵มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“บุคคลเมื่ออายุยังไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์ ให้ถือว่าเป็นผู้เยาว์ เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส”¹⁶

แม้เกณฑ์อายุ 20 ปี จะมีความสำคัญในด้านนิติกรรมสัญญาและการใช้สิทธิในทางเอกชน แต่อย่างไรก็ดี การใช้เกณฑ์อายุ 18 ปีบริบูรณ์ ในการกำหนดฐานะ “เด็ก” ในเชิงกฎหมายอาญาและนโยบายด้านความปลอดภัยสาธารณะถือว่ามีความเหมาะสมมากกว่า โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ในการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน

1.2 มาตรฐานสากล

ในระดับนานาชาติ นิยามของ “เด็ก” ได้รับการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนใน **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child-CRC) ค.ศ. 1989** ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้เมื่อปี พ.ศ. 2535 โดยในข้อ 1 ของอนุสัญญาระบุว่า

“เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายแห่งชาติ”¹⁷

อนุสัญญาดังกล่าวยังได้กำหนดหลักการสำคัญที่รัฐภาคีต้องยึดถือ ได้แก่ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) หลักการมีชีวิตรอดและพัฒนา (survival and development) หลักการเคารพความคิดเห็นของเด็ก (respect for the views of the child) และที่สำคัญ คือ หลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก (the best interests of the child) ซึ่งต้องเป็นหลักพิจารณาสำคัญในทุกมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก แนวทางนี้ส่งผลให้รัฐสมาชิกจำเป็นต้องใช้เกณฑ์อายุ 18 ปีเป็นฐานในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองการศึกษา หรือแม้กระทั่งในด้านการรับผิดทางอาญา โดยมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองเด็กจากพฤติกรรมเสี่ยงและอันตรายที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว¹⁸

1.3 ข้อยูติของการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและกฎหมาย ผู้วิจัยมีข้อยุติในการกำหนดกรอบนิยามคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

“เด็ก” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์

ทั้งนี้ การกำหนดเกณฑ์อายุ “ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์” เป็นข้อยุติในการนิยาม “เด็ก” สำหรับการศึกษาครั้งนี้ มีเหตุผลสำคัญทั้งในด้านกฎหมายภายในประเทศและมาตรฐาน

¹⁶มาตรา 19 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹⁷Article 1 Convention on the Rights of the Child – CRC (UN)

¹⁸Ibid, a. 2, 3, 6, 12

ระหว่างประเทศ กล่าวคือ กฎหมายไทย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 ต่างกำหนดให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ เป็นเด็ก และอยู่ในขอบเขตของมาตรการคุ้มครองโดยเฉพาะ ขณะเดียวกัน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี ก็ได้วางเกณฑ์อายุเดียวกันไว้เป็นมาตรฐานสากล

นอกจากนี้ ผลการศึกษาทางจิตวิทยาและอาชญาวิทยา พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ยังอยู่ในช่วงพัฒนาการของสมอง โดยเฉพาะในด้านการควบคุมอารมณ์ การตัดสินใจ และการยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งยังไม่สมบูรณ์เทียบเท่ากับผู้ใหญ่ การให้เด็กในช่วงวัยนี้ เข้าถึงหรือครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยไม่มีการควบคุมจึงอาจเพิ่มความเสี่ยงในการกระทำความผิด และส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเกณฑ์อายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ เป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุดในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางมาตรการทางกฎหมาย ที่ครอบคลุมทั้งในเชิงป้องกันและคุ้มครองสิทธิของเด็กอย่างสมดุล

2. หลักการรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน

2.1 เกณฑ์อายุรับผิดชอบทางอาญา

หลักการรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยได้ถูกบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ใน **ประมวลกฎหมายอาญา** โดยแบ่งระดับความรับผิดชอบตามช่วงอายุของผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะในมาตรา 73 และ 74 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่สะท้อนถึงความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม

มาตรา 73 วางหลักว่า

“เด็กอายุต่ำกว่าสิบปี ไม่ต้องรับโทษทางอาญา”¹⁹

มาตรา 74 วางหลักเพิ่มเติมว่า

“เด็กอายุเกินสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี แม้จะได้กระทำการอันเป็นความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษ ให้ศาลใช้ดุลพินิจสั่งการให้ส่งตัวเด็กไปยังสถานพินิจ หรือสถานที่อบรมอื่นใดตามที่เห็นสมควร เพื่อให้ได้รับการอบรมหรือแก้ไขฟื้นฟู ทั้งนี้เพื่อให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างเหมาะสม”

“ส่วนเด็กอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ศาลสามารถใช้ดุลพินิจลดโทษลงตามความเหมาะสม หรืออาจไม่ลงโทษก็ได้”²⁰

¹⁹มาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

²⁰มาตรา 74 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

หลักเกณฑ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เด็กแต่ละช่วงวัยมีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาและการควบคุมตนเองที่แตกต่างกัน การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษ และการให้อำนาจศาลในการใช้มาตรการอื่นนอกเหนือจากการลงโทษ จึงถือเป็นแนวปฏิบัติที่มุ่งเน้นการคุ้มครองและการฟื้นฟูเด็กมากกว่าการลงโทษ สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และหลักการของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กที่เน้นการคืนคนดีสู่สังคม มากกว่าการมุ่งลงโทษเชิงประหารหรือปราบปราม

2.2 วิวัฒนาการกฎหมายไทยเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน

กฎหมายไทยเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมและแนวทางสากล โดยเฉพาะในส่วนของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 และ 74 ที่มีการปรับแก้ไขหลายครั้งนับตั้งแต่ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2499

ในระยะแรกของการตรากฎหมาย บทบัญญัติยังไม่ได้วางหลักเกณฑ์เรื่องอายุขั้นต่ำในการรับผิดชอบทางอาญาอย่างชัดเจน ต่อมาได้มีการบัญญัติให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 7 ปี ไม่ต้องรับโทษ และการขยายอายุขั้นต่ำเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามทัศนะของสังคมและหลักวิชาการเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2565 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน โดยขยายขอบเขตอำนาจของศาลในการใช้วิธีการอบรม แก้ไข หรือฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมยิ่งขึ้น²¹ กล่าวคือ ศาลมีได้จำกัดอยู่เพียงการใช้โทษทางอาญาในลักษณะเดียวกันกับผู้ใหญ่ แต่สามารถเลือกใช้วิธีการอื่นที่สอดคล้องกับพฤติกรรม สภาพแวดล้อม และพัฒนาการของเด็กแต่ละรายได้ เช่น การส่งเข้ารับการอบรมตามแผนฟื้นฟู การบำบัดรักษา หากมีปัญหาสุขภาพจิตหรือพฤติกรรมเสี่ยง หรือการส่งเสริมการศึกษาและพฤติกรรมเชิงบวก โดยมีครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแนวคิดจากการลงโทษมาเป็นการแก้ไขพฤติกรรมอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับหลักการสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child – CRC) ที่ให้ความสำคัญกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการคืนคนดีสู่สังคม

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการตามวัย (Developmental Stage Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายลำดับขั้นของการพัฒนาทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของมนุษย์ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงอายุ โดยมีแบบแผนที่คาดเดาได้

²¹ ภาวีกา สิริเจริญสุข, การกำหนดอายุของเด็กที่กระทำความผิดให้ไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 และมาตรา 74 (ที่แก้ไขใหม่) กับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย, ห้องสมุดศาลยุติธรรม ค้นวันที่ 15 มิถุนายน 2568 จาก https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=48843&table=files_biblio&utm

และสอดคล้องกับพัฒนาการทางชีววิทยาและสิ่งแวดล้อม²² การศึกษาเรื่องพัฒนาการตามวัยจึงมีความสำคัญต่อการเข้าใจพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน และนำไปใช้กำหนดแนวทางการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา และการกำหนดนโยบายเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก

การแบ่งช่วงวัยเพื่อศึกษาพัฒนาการสามารถจำแนกได้หลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่นิยมคือ การแบ่งเป็น 5 ช่วงใหญ่ ได้แก่ วัยทารก (0–2 ปี) วัยเด็กเล็ก (2–6 ปี) วัยเด็กตอนปลาย (6–12 ปี) วัยรุ่น (12–18 ปี) และวัยผู้ใหญ่ (18 ปีขึ้นไป) ซึ่งแต่ละช่วงวัยจะมีลักษณะเด่นเฉพาะในด้านการคิด การควบคุมตนเอง และความเข้าใจต่อโลกที่แตกต่างกัน²³

Jean Piaget เสนอว่า เด็กมีพัฒนาการทางความคิดที่เปลี่ยนไปตามอายุ โดยเริ่มจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสจนถึงการคิดอย่างเป็นนามธรรมในวัยรุ่นเด็กวัย 2–7 ปี อยู่ในช่วง “ก่อนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม” ซึ่งยังไม่สามารถเข้าใจมุมมองของผู้อื่นอย่างแท้จริง ในวัยนี้เด็กอาจมองว่า “สิ่งเทียมอาวุธปืน” เป็นของเล่นธรรมดา ไม่เข้าใจผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรง และเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น (12 ปีขึ้นไป) ซึ่งเป็นช่วง “ปฏิบัติการเชิงนามธรรม” เด็กเริ่มมีเหตุผลมากขึ้น แต่ยังไม่แน่ว่าทุกคนจะพัฒนาได้ครบถ้วน เนื่องจากยังได้รับอิทธิพลจากเพื่อน สิ่งแวดล้อม และสื่อ²⁴

Erik Erikson เสนอว่ามนุษย์ต้องเผชิญกับ “วิกฤตทางพัฒนา” ที่ต้องผ่านไปในแต่ละช่วงชีวิต²⁵ เด็กวัยรุ่นอยู่ในช่วงวิกฤต “อัตลักษณ์กับความสับสนในบทบาท” หากไม่สามารถสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกได้ อาจหันไปหาอัตลักษณ์ลบ เช่น กลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือการแสดงออกที่รุนแรงเพื่อเรียกร้องความสนใจ เช่น การพกหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งอาจถูกมองว่าเป็นการแสดงความกล้า ความเท่ หรือการข่มผู้อื่น

Lev Vygotsky มองว่าพัฒนาการของเด็กขึ้นอยู่กับ “เขตพัฒนาการใกล้เคียง” (Zone of Proximal Development) คือ สิ่งที่เด็กสามารถทำได้เมื่อได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่หรือเพื่อน²⁶ หากผู้ใหญ่หรือสื่อมีอิทธิพลในทางลบ เช่น ให้คุณค่าสิ่งเทียมอาวุธปืนในการเล่นหรือในภาพยนตร์ เด็กก็อาจรับเอาค่านิยมเหล่านี้มาประยุกต์ในพฤติกรรมจริง โดยเฉพาะในช่วงวัยที่ยังไม่มีวิจารณญาณเพียงพอ เด็กในช่วงอายุที่พัฒนาการทางสติปัญญายังไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยรุ่น อาจไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งเทียมอาวุธปืนสามารถก่อให้เกิดความเข้าใจผิดทางสังคม

²²John W. Santrock, *Life-Span Development*, 17th ed. (New York: McGraw-Hill, 2021), p. 5.

²³Laura E. Berk, *Infants, Children, and Adolescents*, 8th ed. (Boston: Pearson, 2016), p. 9–12.

²⁴Jean Piaget, *The Origins of Intelligence in Children* (New York: International Universities Press, 1952), p. 18–30.

²⁵Erik H. Erikson, *Childhood and Society* (New York: Norton, 1950), p. 219–234.

²⁶Lev Vygotsky, *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes* (Cambridge: Harvard University Press, 1978), p. 86.

หรือถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่คุกคามได้ เช่น การนำไปใช้ในโรงเรียน หรือถ่ายวิดีโอเลียนแบบ ความรุนแรง พฤติกรรมดังกล่าวยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาบุคลิกภาพและอัตลักษณ์ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความเปราะบางต่อการรับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ทั้งเพื่อน สื่อ และปัจจัยทางสังคม หากไม่มีผู้ชี้แนะหรือรูปแบบการเลี้ยงดูที่เหมาะสม เด็กอาจมองว่าการถืออาวุธ หรือเลียนแบบ พฤติกรรมรุนแรงคือ “ความเท่” ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนในอนาคต

ทฤษฎีพัฒนาการตามวัย (Developmental Stage Theory) เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนตามช่วงวัย โดยเฉพาะในการประเมินสาเหตุที่เด็กบางคน อาจมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น การใช้หรือถือครองสิ่งเทียมอาวุธปืน ในขณะที่ตนเองยังไม่เข้าใจผลลัพธ์ทางสังคมหรือกฎหมายอย่างแท้จริงการนำทฤษฎีนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย หรือกำกับดูแลการเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชนจึงถือเป็นกลไกที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการป้องกันอาชญากรรมและเสริมสร้างความปลอดภัยในสังคม

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาที่อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน มิได้เกิดจากการเรียนรู้โดยตรงเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากการสังเกต (observation) การเลียนแบบ (imitation) และการจำลองพฤติกรรม (modeling) ของบุคคลอื่นในสภาพแวดล้อมทางสังคม²⁷ ทฤษฎีนี้มีรากฐานจากแนวคิดของพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ที่เน้นการเรียนรู้จากสิ่งเร้าและการตอบสนอง แต่ได้ถูกพัฒนาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยการเน้นบทบาทของปัจจัยภายใน เช่น การคิด ความจำ และแรงจูงใจ

แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดย **Albert Bandura** นักจิตวิทยาชาวแคนาดา-อเมริกัน ในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1960 โดยงานที่สำคัญของเขาคือการทดลอง “Bobo Doll Experiment” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กสามารถเรียนรู้พฤติกรรมก้าวร้าวได้จากการสังเกตผู้ใหญ่ที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับตุ๊กตา โดยแบนดูรายืนยันว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่จำเป็นต้องเกิดจากประสบการณ์ตรงเท่านั้น แต่สามารถเกิดได้จากการดู (vicarious learning) โดยไม่ต้องได้รับผลของพฤติกรรมนั้นโดยตรง เช่น ไม่ต้องถูกลงโทษหรือให้รางวัลด้วยตนเอง²⁸

3.2.1 องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎี ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่

²⁷Albert Bandura, *Social Learning Theory* (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1977), p. 22.

²⁸Bandura, Ross, and Ross, “Transmission of Aggression through Imitation of Aggressive Models”, *Journal of Abnormal and Social Psychology* 63, 3 (1961): 75–82.

1) การให้ความสนใจ (Attention) เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมได้ก็ต่อเมื่อสามารถให้ความสนใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างเพียงพอ พฤติกรรมที่เด่นชัดหรือได้รับการเน้นย้ำโดยสื่อหรือคนในสังคมจะดึงดูดความสนใจมากกว่า

2) การจดจำ (Retention) หลังจากสังเกตแล้ว เด็กจะต้องสามารถจดจำรายละเอียดของพฤติกรรมและเก็บไว้ในหน่วยความจำเพื่อนำมาใช้ในภายหลัง การใช้ภาษา ภาพ หรือประสบการณ์ร่วมจะส่งเสริมการจดจำได้ดี

3) การลงมือทำ (Reproduction) เด็กจะทดลองเลียนแบบพฤติกรรมที่สังเกตมา หากพฤติกรรมไม่ซับซ้อนเกินไป และหากมีความมั่นใจในตนเอง (self-efficacy) พฤติกรรมนั้นย่อมมีแนวโน้มถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบการกระทำ

4) แรงจูงใจ (Motivation) ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ แรงจูงใจ ซึ่งสามารถมาจากรางวัลโดยตรง (direct reinforcement) หรือรางวัลโดยอ้อม (vicarious reinforcement) เช่น การเห็นคนอื่นได้รับการชื่นชมจากพฤติกรรมใด ๆ ก็ทำให้เด็กอยากเลียนแบบเช่นเดียวกัน

หนึ่งในแนวคิดหลักของทฤษฎีนี้คือ “การเรียนรู้โดยการดู” ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลเรียนรู้พฤติกรรมใหม่โดยการสังเกตผู้อื่นโดยไม่ต้องลงมือทำเอง เช่น เด็กที่ดูภาพยนตร์ที่มีการใช้ความรุนแรงแล้วนำพฤติกรรมนั้นไปเลียนแบบกับเพื่อน หรือพฤติกรรมการใช้อาวุธของผู้ใหญ่ที่เด็กซึมซับมาอย่างไม่รู้ตัว

แนวคิดของแบนดูรามีความสำคัญอย่างยิ่งในการวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน ไม่ว่าจะเป็นปืนของเล่น ปืนอัดลม หรือปืนจำลองแบบสมจริง โดยเฉพาะเมื่อพฤติกรรมเหล่านี้ถูกเลียนแบบจากสื่อ ภาพยนตร์ เกม หรือบุคคลใกล้ชิด งานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่า เด็กที่ได้รับชมภาพความรุนแรง เช่น การยิงปืนในเกมหรือในสื่อบันเทิงมีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและความเคยชินกับความรุนแรง²⁹ โดยเฉพาะในวัย 6-12 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงที่กำลังพัฒนา “แนวคิดเรื่องความเป็นจริง” และยังไม่สามารถแยกแยะได้ว่า อะไรควรหรือไม่ควรในระดับสังคม หากเด็กเติบโตในสภาพแวดล้อมที่มีการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นของเล่นปกติ เช่น การเลียนแบบภาพยนตร์โดยไม่มีการชี้แนะจากผู้ใหญ่ ย่อมมีโอกาสเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวว่าเป็นที่ยอมรับ และหากได้รับคำชมจากเพื่อน ยังเป็นการเสริมแรงให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบภายในสังคม

แม้ว่าการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนจะไม่ใช่อาวุธจริง แต่การพกพาและใช้อย่างไม่เหมาะสม เช่น นำไปข่มขู่ ถ่ายคลิป หรือแกล้งผู้อื่น อาจพัฒนาไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนที่รุนแรงมากขึ้น

²⁹Huesmann, Rowell and Leonard Eron, *Television and the Aggressive Child* (Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1986), p. 80-83.

ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา ที่ว่า การสังเกตพฤติกรรมรุนแรงบ่อย ๆ โดยไม่มีการควบคุมหรือชี้แนะ จะนำไปสู่การเรียนรู้พฤติกรรมในเชิงลบ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) จึงเป็นเครื่องมือทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายว่า เด็กและเยาวชนเรียนรู้พฤติกรรมอย่างไรจากสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีความหลากหลายของสื่อและการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย การปล่อยให้เด็กสัมผัสกับความรุนแรงผ่านสื่อ หรือเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลรอบตัว โดยขาดการชี้แนะ ย่อมมีความเสี่ยงต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในการเล่นหรือแสดงออกในที่สาธารณะ การทำความเข้าใจและนำทฤษฎีนี้ไปใช้ในการออกแบบมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน จึงถือเป็นแนวทางที่มีฐานทฤษฎีรองรับอย่างแข็งแรง ทั้งในด้านจิตวิทยา อาชญาวิทยา และนโยบายสาธารณะ

3.3 ทฤษฎีความสัมพันธ์กับครอบครัว (Family Bonding Theory)

ทฤษฎีความสัมพันธ์กับครอบครัว (Family Bonding Theory) เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงความสำคัญของสายใยทางอารมณ์ ความรัก ความผูกพัน และปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว ที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ พฤติกรรม และการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน³⁰ แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีความผูกพัน (Attachment Theory) และทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social Control Theory) โดยเฉพาะในแง่ที่ว่าความผูกพันกับบุคคลสำคัญในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง เป็นปัจจัยป้องกันที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการก่ออาชญากรรมในวัยรุ่น³¹ เด็กที่ขาดความผูกพันในครอบครัว มักมีแนวโน้มเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้ความรุนแรง การเล่นเกมพนัน การใช้สารเสพติด หรือการเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อหรือกลุ่มเพื่อน³² ในขณะที่เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่ให้ความรักและความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง จะมีพฤติกรรมที่มั่นคงกว่า โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการพัฒนาทางอารมณ์และอัตลักษณ์ การมีครอบครัวเป็นฐานที่มั่นคงจะช่วยให้เด็กตัดสินใจอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และสามารถหลีกเลี่ยงอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนในเชิงลบได้

ทฤษฎีนี้สามารถสรุปองค์ประกอบหลักได้ 4 ประการ ดังนี้

3.3.1 ความผูกพันทางอารมณ์ (Emotional Attachment) ความรู้สึกของเด็กที่รู้ว่าตนเองเป็นที่รัก ได้รับความสนใจ และมีคุณค่าในครอบครัว ส่งผลให้เด็กมีความมั่นคงทางจิตใจ และลดโอกาสที่จะหันไปหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน

³⁰Santrock, John W., **Adolescence**, 16th ed. (New York: McGraw-Hill Education, 2019), p. 88.

³¹John Bowlby, **Attachment and Loss: Volume I** (London: Hogarth Press, 1969), p 43–57.

³²Michael D. Resnick, et al. "Protecting Adolescents from Harm." **JAMA** 278, 10 (1997): 823–832.

3.3.2 การสื่อสาร (Communication) ครอบครัวที่สามารถพูดคุยเปิดเผยอย่างจริงจัง มีการฟังและให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม จะช่วยให้เด็กสามารถปรึกษาเมื่อมีปัญหา และลดโอกาสการเข้าไปพึ่งพาเพื่อนกลุ่มเสี่ยง

3.3.3 บทบาทของพ่อแม่ (Parental Monitoring) การมีผู้ใหญ่คอยดูแล ติดตามพฤติกรรม และให้การอบรมอย่างเหมาะสมในระดับสมคูล ไม่ใช่การควบคุมที่เข้มงวดเกินไป ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติดหรือการพกสิ่งเทียมอาวุธปืน

3.3.4 ความสัมพันธ์ในเชิงบวก (Positive Family Functioning) มีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย หรือทำกิจกรรมศาสนา เป็นสิ่งที่สร้างความสัมพันธ์แน่นแฟ้นและลดความเสี่ยงของพฤติกรรมก้าวร้าว³³

ทฤษฎีความสัมพันธ์กับครอบครัว (Family Bonding Theory) มีบทบาทสำคัญในการอธิบายว่า พฤติกรรมการเล่นหรือพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนอาจไม่ใช่แค่ผลของความบันเทิงหรือความอยากรู้อยากลองเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความขาดแคลนการดูแลทางจิตใจในครอบครัวด้วย³⁴ เช่น เยาวชนที่ไม่ได้รับความรัก ความเข้าใจ หรือการเอาใจใส่ อาจมองว่าการเล่นปืนหรือเลียนแบบการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีแสดงอัตลักษณ์ หรือพยายามเรียกร้องความสนใจ นอกจากนี้ หากผู้ปกครองไม่เข้าใจอันตรายของสิ่งเทียมอาวุธปืน หรือไม่ควบคุมพฤติกรรมการเล่นของบุตรหลาน ก็ยิ่งเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในทางที่ไม่เหมาะสม

3.4 ทฤษฎีแรงกดดันจากสังคม (General Strain Theory)

ทฤษฎีแรงกดดันจากสังคม (General Strain Theory) เป็นทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่พัฒนาโดย Robert Agnew ในปี ค.ศ. 1992 ซึ่งต่อยอดมาจากทฤษฎีแรงกดดันคลาสสิกของ Merton โดย Agnew ได้ขยายแนวคิดเรื่อง “แรงกดดัน” ให้ครอบคลุมมากกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ความยากจน หรือการเข้าถึงเป้าหมายทางสังคม เขาเสนอว่าแรงกดดันใด ๆ ที่ก่อให้เกิด “ความรู้สึกไม่พอใจทางอารมณ์” เช่น ความโกรธ ความคับข้องใจ หรือความเครียด ล้วนมีแนวโน้มผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือผิดกฎหมาย โดย Agnew แบ่งแรงกดดันที่นำไปสู่พฤติกรรมอาชญากรรมออกเป็น 3 ประเภทหลัก

3.4.1 ความล้มเหลวในการบรรลุเป้าหมายในชีวิต (Failure to Achieve Positively Valued Goals) เช่น ความล้มเหลวในการเรียน การไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม หรือการขาดโอกาสในชีวิตที่เท่าเทียม อาจนำไปสู่ความรู้สึกด้อยค่า และผลักดันให้บุคคลใช้วิธีผิดกฎหมายเพื่อชดเชยความล้มเหลวนั้น

³³Travis Hirschi, *Causes of Delinquency* (Berkeley: University of California Press, 1969), p. 65

³⁴Todd I. Herrenkohl, et al. “Risk Factors for Youth Violence.” *Journal of Adolescent Health* 26, 3 (2000): 176–186.

3.4.2 การถูกพรากสิ่งที่มีคุณค่า (Removal of Positively Valued Stimuli):

เช่น การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การถูกทอดทิ้งจากครอบครัว หรือการถูกขับไล่ออกจากกลุ่มเพื่อน เป็นแรงกดดันที่สร้างบาดแผลทางจิตใจและนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

3.4.3 การเผชิญสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ (Presentation of Negative Stimuli)

เช่น การถูกทำร้ายร่างกาย ถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน ถูกกดดันจากผู้ปกครอง หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความรุนแรง ซึ่งสามารถกระตุ้นอารมณ์ด้านลบที่นำไปสู่การตอบโต้ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม เช่น ความรุนแรง การโจรกรรม หรือการพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืน³⁵

ตามทฤษฎีแรงกดดันทางสังคม (General Strain Theory) แรงกดดันจะกระตุ้นอารมณ์ทางลบโดยเฉพาะ “ความโกรธ” ซึ่งเป็นตัวกลางสำคัญที่ผลักดันบุคคลให้ลงมือกระทำผิด อารมณ์โกรธทำให้บุคคลรู้สึกอยากแก้แค้น แสดงออก หรือชดเชยต่อสิ่งที่ตนเองสูญเสีย โดยขาดความยั้งคิด หรือการพิจารณาถึงผลกระทบทางสังคมและกฎหมาย ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งยังไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์เพียงพอ การควบคุมอารมณ์และแรงจูงใจจึงยิ่งยาก หากแรงกดดันไม่ถูกระบายผ่านช่องทางที่เหมาะสม พฤติกรรมที่รุนแรงหรือเบี่ยงเบน เช่น การพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนเพื่อข่มขู่เพื่อน การก่อวินาศกรรม หรือการใช้ความรุนแรง จึงมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้สูง

ในบริบทของประเทศไทย ปัญหาเด็กและเยาวชนพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนในโรงเรียน หรือใช้ประกอบพฤติกรรมเลียนแบบความรุนแรงในสื่อออนไลน์ อาจสามารถอธิบายได้ผ่านมุมมองของทฤษฎีแรงกดดันทางสังคม (General Strain Theory) ดังนี้

1) เด็กบางคนเติบโตในครอบครัวที่มีปัญหาความสัมพันธ์ เช่น พ่อแม่หย่าร้าง ถูกละเลย หรือใช้ความรุนแรงในบ้าน ซึ่งเข้าข่ายแรงกดดันประเภท “สิ่งเร้าเชิงลบ” และ “การถูกพรากสิ่งที่มีคุณค่า”

2) เมื่อเด็กเผชิญกับแรงกดดันเหล่านี้โดยขาดการดูแลหรือแนวทางในการจัดการอารมณ์ เขาอาจแสวงหา “กลไกการทดแทน” เช่น การพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ตนเองให้ดูแข็งแกร่ง

3) กลุ่มเพื่อนที่ให้คุณค่า “ความกล้า” หรือ “ความเท่” จากการใช้อาวุธ ยิ่งเสริมแรงทางสังคม (social reinforcement) ที่ทำให้เด็กไม่สามารถระงับพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในบริบทเหล่านี้ จึงไม่ใช่แค่เรื่องของ “ของเล่น” แต่สะท้อนถึงภาวะภายในของเด็กที่ได้รับแรงกดดันทางสังคมและอารมณ์อย่างต่อเนื่องโดยไม่มีทางออก ทฤษฎีแรงกดดันทางสังคม (General Strain Theory) ของ Agnew จึงเป็นแนวคิดที่อธิบายพฤติกรรม

³⁵Robert Agnew, “Foundation for a General Strain Theory of Crime and Delinquency,” *Criminology* 30, 1 (1992): 47.

เปี่ยงเบนในเด็กและเยาวชนได้อย่างลึกซึ้ง โดยเน้นที่กระบวนการทางอารมณ์ที่เกิดจากประสบการณ์เชิงลบในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความล้มเหลว ความสูญเสีย หรือความเครียด เมื่อแรงกดดันเหล่านี้ไม่ได้รับการจัดการ เด็กอาจแสดงออกผ่านพฤติกรรมผิดปกติหมาย เช่น การใช้ความรุนแรงหรือการพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนเพื่อชดเชยความรู้สึกด้อยค่า

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม

การทำความเข้าใจอาชญากรรมในมิติต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยกรอบทางทฤษฎีเป็นเครื่องมือในการอธิบายและวิเคราะห์สาเหตุ แรงจูงใจ และกระบวนการที่นำไปสู่การกระทำผิด การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมจึงมีความสำคัญยิ่งในงานวิจัยด้านอาชญาวิทยาและกฎหมาย เนื่องจากช่วยให้สามารถอธิบายพฤติกรรมเปี่ยงเบนได้อย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

ในบริบทของการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน การทำความเข้าใจทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาชญากรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการอธิบายว่า เหตุใดเยาวชนจึงแสดงพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การพกพาหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างไม่เหมาะสม โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากปัจจัยทางสังคม อารมณ์ จิตวิทยา และครอบครัว ทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยเปิดมุมมองใหม่ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างลึกซึ้งและรอบด้านยิ่งขึ้น

1. ทฤษฎีการควบคุมอาวุธปืน (Gun Control Theory) เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าการเข้าถึงอาวุธปืนอย่างเสรีของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม การใช้ความรุนแรงและอัตราการเสียชีวิตจากเหตุยิงกันในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนและบุคคลที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิด แนวคิดหลักของทฤษฎีนี้ก็คือ **“ยิ่งประชาชนสามารถเข้าถึงอาวุธปืนได้ยากเท่าใด โอกาสในการใช้ปืนก่ออาชญากรรมก็จะยิ่งลดลง”** ทฤษฎีนี้จึงสนับสนุนให้รัฐมีบทบาทสำคัญในการออกกฎหมายควบคุมการผลิต การซื้อขาย การพกพา และการครอบครองอาวุธปืนให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น แนวคิดนี้เป็นการมองอาวุธปืนในฐานะ “ตัวเร่ง” หรือ “เครื่องมือ” ที่ทำให้การกระทำความรุนแรงสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย รวดเร็ว และรุนแรงมากกว่าการใช้อาวุธชนิดอื่น จึงนำไปสู่การเสนอให้มีการออกกฎหมายหรือมาตรการควบคุมอาวุธปืนอย่างเข้มงวด เช่น การจำกัดการครอบครอง การออกใบอนุญาต การควบคุมการขาย และการตรวจสอบประวัติผู้ซื้ออาวุธปืนอย่างเคร่งครัด

นักอาชญาวิทยาและนักสังคมศาสตร์จำนวนมากได้สนับสนุนแนวคิดนี้ การศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ในหลายประเทศ ตัวอย่างเช่น **David Hemenway** ศาสตราจารย์จาก Harvard School of Public Health ได้เสนอว่า ประเทศที่มีอัตราการครอบครองอาวุธปืนสูง เช่น สหรัฐอเมริกา

มีแนวโน้มที่จะมีอัตราการฆาตกรรมและการฆ่าตัวตายโดยใช้อาวุธปืนสูงกว่าประเทศอื่นที่มีระดับการควบคุมอาวุธปืนที่เข้มงวดกว่า³⁶

ในบริบทของเยาวชน ทฤษฎีนี้ยังเน้นว่า การที่เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงอาวุธปืนได้ ไม่ว่าจะเป็นโดยชอบด้วยกฎหมายหรือโดยผิดกฎหมาย ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อความรุนแรง เช่น การนำไปโรงเรียน การข่มขู่เพื่อน หรือการเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อ³⁷ ดังนั้น การจำกัดการเข้าถึงอาวุธปืนจึงไม่เพียงแต่เป็นมาตรการด้านความมั่นคง แต่ยังเป็นแนวทางป้องกันอาชญากรรมในระยะยาวอีกด้วย

ในประเทศไทย แนวคิดเรื่องการควบคุมอาวุธปืน (Gun Control) ยังคงถูกนำมาใช้ในเชิงกฎหมายโดยผ่านการกำหนดให้การครอบครองอาวุธปืนต้องมีใบอนุญาตจากรัฐ และมีข้อจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคล เช่น ข้าราชการ หรือประชาชนที่มีเหตุผลจำเป็นตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม ปัญหาการครอบครอง สิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเฉพาะในหมู่เด็กและเยาวชน ยังเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่ทฤษฎีการควบคุมอาวุธปืน (Gun Control Theory) อาจเข้าถึงโดยตรง เนื่องจากสิ่งเทียมอาวุธปืนบางชนิด เช่น ปืน BB Gun ยังสามารถหาซื้อได้ง่ายตามร้านค้าออนไลน์หรือในพื้นที่ตลาดทั่วไป

2. ทฤษฎีความกลัวโดยการรับรู้ (Perceived Fear Theory)

ทฤษฎีความกลัวโดยการรับรู้ (Perceived Fear Theory) คือ แนวคิดที่ใช้อธิบายว่าความรู้สึก “หวาดกลัว” ของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากเหตุการณ์หรืออันตรายจริงที่ประสบเท่านั้น แต่เกิดจาก “การรับรู้” ที่บุคคลมีต่อสถานการณ์ วัตถุ หรือบุคคลที่ถูกตีความว่าอาจเป็นภัยคุกคาม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความกลัวในที่นี้จึงมิได้เป็นผลจากความจริง (actual threat) เสมอไป แต่อาจเป็นผลจากความเข้าใจผิด ความรู้สึกไม่มั่นคง หรือความทรงจำทางสังคมและวัฒนธรรมที่ฝังอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล ซึ่งแก่นหลักของทฤษฎีความกลัวโดยการรับรู้คือ ความกลัวนั้นเกิดขึ้นจาก “กระบวนการประเมินภัย” (threat appraisal) ที่บุคคลกระทำต่อสิ่งเร้าภายนอก ซึ่งรวมถึงการตีความระดับความเสี่ยง โอกาสที่ภัยจะเกิดขึ้น ความรุนแรงของผลกระทบ และความสามารถของตนเองในการรับมือ หากบุคคลรับรู้สถานการณ์หนึ่งมีความเสี่ยงสูงและตนเองไม่มีศักยภาพในการหลีกเลี่ยงหรือรับมือได้ ก็จะเกิด “ความรู้สึกกลัว” ที่รุนแรงขึ้น³⁸ แนวคิดนี้ผู้วิจัยนำมาจาก

³⁶David Hemenway, *Private Guns, Public Health* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 2006), p. 65.

³⁷Daniel W. Webster et al., “Youth and Guns: Violence in American Schools”, *Journal of Adolescent Health* 43, 3 (2008): 224–230.

³⁸Ronald L. Akers and Christine S. Sellers, *Criminological Theories: Introduction, Evaluation, and Application*, 6th ed. (New York: Oxford University Press, 2013), p. 143.

การศึกษางานของ Kenneth Ferraro และได้เรียบเรียงใหม่ในบริบทของเด็กและเยาวชน เพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อของงานวิจัยของผู้วิจัย

Kenneth Ferraro นักสังคมวิทยาและนักอาชญาวิทยาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการศึกษาความกลัวต่ออาชญากรรม (fear of crime) โดยเสนอว่า “ความกลัว” ของบุคคลในพื้นที่หนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับอัตราอาชญากรรมจริง แต่สัมพันธ์กับการรับรู้ถึงความปลอดภัย เช่น ความมืด ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ หรือข่าวสารที่ได้รับ³⁹

ทฤษฎีความกลัวโดยการรับรู้ (Perceived Fear Theory) มีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับการศึกษาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนต่อสิ่งเทียมอาวุธปืน เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีประสบการณ์ตรงกับอาวุธปืนหรือความรุนแรง แต่มีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอาวุธปืนผ่านสื่อ ภาพยนตร์ หรือแม้แต่เพื่อนในกลุ่มวัยเดียวกัน⁴⁰ การรับรู้ว่าอาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นเครื่องมือที่ทำให้ตนเองมีพลัง อำนาจ หรือสามารถคุกคามผู้อื่นได้ จึงทำให้เกิดพฤติกรรมการเล่นแบบ เช่น การ โพสต์ภาพถือปืน การยิงเล่นในโรงเรียน หรือการนำไปข่มขู่เพื่อน ซึ่งในหลายกรณีผู้กระทำมิได้มีเจตนาร้ายโดยแท้ แต่เกิดจากความเข้าใจผิดที่ปืนเป็นสิ่งที่น่าเกรงขามและเพิ่มสถานะทางสังคมได้

ในอีกด้านหนึ่ง เด็กหรือเยาวชนที่พบเห็นสิ่งเทียมอาวุธปืนในสภาพแวดล้อม เช่น ในมือเพื่อน หรือผู้ใหญ่ อาจรู้สึกหวาดกลัว แม้จะทราบว่าเป็นของเล่น เพราะมีการ “รับรู้” ว่าเป็นสิ่งอันตราย ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม เช่น การหลีกเลี่ยงโรงเรียน ความเครียด และการไม่ไว้วางใจบุคคลรอบข้าง การรับรู้ต่อความกลัวนี้ยังมีผลสะท้อนต่อพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในสังคม เช่น ครู ตำรวจ หรือผู้ปกครอง ซึ่งอาจมีท่าทีเกินกว่าเหตุเมื่อตรวจพบว่าเด็กครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน อันเป็นผลจากการประเมินภัยที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง แต่สอดคล้องกับ “ความรู้สึกกลัว” ที่ตนเองมีอยู่

ทฤษฎีความกลัวโดยการรับรู้ (Perceived Fear Theory) ชี้ให้เห็นว่า ความกลัวเป็นผลจากกระบวนการตีความและการรับรู้ภัย มิใช่เพียงปฏิกิริยาอัตโนมัติจากเหตุการณ์จริง ดังนั้น การเข้าใจกลไกของความกลัวในกลุ่มเด็กและเยาวชน จึงช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถวางมาตรการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนได้อย่างสมดุล เช่น การจำกัดการจำหน่ายให้เหมาะสมตามวัย การให้ความรู้ที่ถูกต้องในโรงเรียน และการออกแบบพื้นที่สาธารณะให้ปลอดภัยและไม่กระตุ้นความกลัวโดยไม่จำเป็น

³⁹Kenneth Ferraro, *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk* (Albany: SUNY Press, 1995), p. 7.

⁴⁰Brad J. Bushman, and Craig A. Anderson, “Violent Video Games and Hostile Expectations: A Test of the General Aggression Model,” *Personality and Social Psychology Bulletin* 28, no. 12 (2002): 1679–1686.

3. ทฤษฎีเครื่องมือของอาชญากรรม (Instrumental Theory of Crime)

ทฤษฎีเครื่องมือของอาชญากรรม (Instrumental Theory of Crime) เป็นแนวคิดทางอาชญาวิทยาที่อธิบายว่า การกระทำความผิดโดยเฉพาะอาชญากรรมที่มีลักษณะวางแผนล่วงหน้า หรือใช้อุปกรณ์บางอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มิได้เกิดจากแรงผลักดันทางอารมณ์หรือจิตวิทยาเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการ “ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล” (rational decision-making) ที่ผู้กระทำผิดใช้ในการประเมินทางเลือกต่าง ๆ โดยถือว่าอาชญากรรมคือ “เครื่องมือ” หรือ “กลยุทธ์” ที่ถูกเลือกใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์บางประการ เช่น ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อำนาจทางสังคม หรือการตอบโต้ต่อสถานการณ์บางรูปแบบ⁴¹

แนวคิดนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของนักอาชญาวิทยาอย่าง Gary Becker นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสถิติศาสตร์ในปี ค.ศ. 1992 ได้เสนอแนวคิดที่พลิกโฉมการศึกษาเรื่องอาชญากรรม โดยมองว่า อาชญากรรมไม่ใช่เพียงผลของความเบี่ยงเบนทางจิตวิทยาหรือแรงจูงใจภายในของบุคคล แต่เป็น “การตัดสินใจทางเศรษฐกิจ” อย่างหนึ่ง กล่าวคือ ผู้กระทำผิดมีลักษณะไม่ต่างจากผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องพิจารณาว่า “ต้นทุน” ของการกระทำผิดนั้น คำนวณกับ “ผลตอบแทน” หรือไม่ ซึ่ง Becker เสนอว่า แต่ละคนมีแนวโน้มจะเลือกกระทำความผิดหากผู้กระทำความผิดคำนวณแล้วเห็นว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำนั้น “มีค่า” มากกว่าความเสี่ยงที่อาจต้องรับ เช่น โอกาสที่จะถูกจับกุม ถูกดำเนินคดี หรือได้รับโทษจำคุก⁴²

ในบริบทของสิ่งเทียมอาวุธปืน ทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่นำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้เป็น “เครื่องมือ” ในการบรรลุเป้าหมายบางอย่าง เช่น การแสดงออกถึงความแข็งแกร่ง การสร้างภาพลักษณ์ให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน หรือแม้แต่การข่มขู่เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น การเรียกร้องทรัพย์ การใช้ปืนบีบบังคับ (BB Gun) หรือปืนเจลในลักษณะข่มขู่ แม้ไม่ใช่อาวุธจริง แต่มีลักษณะคล้ายของจริง อาจถูกนำมาใช้เป็น “ทางเลือก” ที่ผู้กระทำเห็นว่าให้ผลที่รวดเร็วและควบคุมสถานการณ์ได้ โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรงจริง

ยิ่งไปกว่านั้น เด็กและเยาวชนที่เลือกใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนแทนการใช้กำลังทางกาย อาจมีแรงจูงใจเชิงเครื่องมืออย่างชัดเจน กล่าวคือ มองว่าสิ่งเทียมอาวุธปืนสามารถสร้างอิทธิพลหรือควบคุมผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพในเวลาอันสั้น โดยเฉพาะเมื่อผู้ถูกกระทำไม่สามารถแยกแยะได้ว่าเป็นของจริงหรือไม่

⁴¹Ronald L. Akers and Christine S. Sellers, *Criminological Theories: Introduction, Evaluation, and Application*, 6th ed. (New York: Oxford University Press, 2013), p. 145.

⁴²Gary S. Becker, “Crime and Punishment: An Economic Approach,” *Journal of Political Economy* 76, 2 (1968): 170.

การมองพฤติกรรมเช่นนี้ผ่านทฤษฎีเครื่องมือของอาชญากรรม (Instrumental Theory of Crime) สามารถวิเคราะห์เชิงลึกกว่า พฤติกรรมของเยาวชนเหล่านี้มิใช่เพียงการเล่นสนุก หากแต่เป็นการใช้กลยุทธ์ทางสังคมที่ออกแบบมาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์บางประการอย่างเป็นระบบ ดังนั้นในการออกแบบมาตรการทางกฎหมายและนโยบาย ควรพิจารณาว่า สิ่งเทียมอาวุธปืนอาจกลายเป็น “ปัจจัยเสริม” ให้การกระทำผิดประสบความสำเร็จมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ยังไม่มีวุฒิภาวะในการประเมินผลกระทบในระยะยาว

4. ทฤษฎีทางเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory)

ทฤษฎีทางเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) เป็นแนวคิดที่เสนอว่า พฤติกรรมอาชญากรรมมิได้เกิดจากแรงผลักดันทางชีวภาพหรือแรงกดดันทางสังคมเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลจากการตัดสินใจโดยมีเหตุผลของบุคคลที่ไตร่ตรองแล้วว่า “การกระทำผิดนั้นคุ้มค่า” เมื่อเทียบกับความเสี่ยงที่อาจได้รับ⁴³ กล่าวคือ บุคคลกระทำผิดโดยการ “คำนวณต้นทุนและผลตอบแทน” อย่างมีสติ ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่เน้นบทบาทของ “เจตนาและการวางแผน” มากกว่าความบกพร่องหรือความผิดปกติ

ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากแนวคิดของปรัชญานิยมประโยชน์นิยม (Utilitarianism) โดยเฉพาะงานของ **Cesare Beccaria** และ **Jeremy Bentham** ในศตวรรษที่ 18 ซึ่งเสนอว่าบุคคลมีเจตจำนงเสรี (free will) และจะเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์

ในศตวรรษที่ 20 แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาต่อโดยนักอาชญาวิทยาสังคมใหม่ เช่น **Gary Becker** นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ซึ่งเสนอว่าพฤติกรรมอาชญากรรมสามารถอธิบายได้ด้วย “หลักเศรษฐศาสตร์ของพฤติกรรมมนุษย์” โดยอาชญากรจะประเมินความคุ้มค่าระหว่าง “ผลตอบแทน” ที่จะได้รับ เช่น เงิน ทรัพย์สิน ชื่อเสียง กับ “ค่าใช้จ่าย” ที่ต้องเสี่ยง เช่น การถูกจับ ถูกลงโทษ หรือสูญเสียอิสรภาพ⁴⁴

นักทฤษฎีที่ยึดแนวคิดทางเลือกอย่างมีเหตุผลเชื่อว่า ก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำ ความผิดใด ๆ เขาจะพิจารณาและประเมินปัจจัยหลายประการอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะโอกาสในการประสบความสำเร็จของการกระทำนั้น เช่น พิจารณาว่าสถานที่เกิดเหตุมีช่องทางหลบหนีหรือไม่ มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดหรือระบบรักษาความปลอดภัยที่แน่นหนาหรือไม่ นอกจากนี้ ยังคำนึงถึง ความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมหรือต้องรับโทษทางกฎหมาย รวมถึงระดับของผลตอบแทนที่จะได้รับจากการกระทำผิด เช่น มูลค่าของทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นที่คาดว่าจะได้มา

⁴³Ronald V. Clarke and Derek B. Cornish, “Rational Choice Theory,” in **Explaining Criminals and Crime**, Raymond Paternoster and Ronet Bachman (Los Angeles: Roxbury, 2001), p. 23–42.

⁴⁴Cesare Beccaria, **On Crimes and Punishments** (London: Macmillan, 1963), p. 12–18.

ในขณะเดียวกัน ผู้กระทำผิดยังต้องคำนวณ “ต้นทุนที่ไม่ใช่ทางกายภาพ” เช่น ความกลัว ความรู้สึกผิด การเสี่ยงต่อการเสียชื่อเสียง หรือความเครียดที่อาจตามมา อีกทั้งยังต้องเผชิญกับแรงจูงใจหรือแรงกดดันจากปัจจัยแวดล้อม เช่น การชักจูงจากกลุ่มเพื่อน หรือค่านิยมของสังคมที่ตนอยู่ แม้ในบางกรณี การกระทำผิดอาจไม่ได้เป็นผลจากการวางแผนอย่างซับซ้อน แต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้กรอบของ “การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล” ที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยและถูกประเมินว่า “คุ้มค่า” ที่จะลงมือกระทำ⁴⁵

ในกรณีของการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน ทฤษฎีทางเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) สามารถใช้เป็นกรอบวิเคราะห์พฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในแง่ของการ “เลียนแบบ” การกระทำที่ดูเท่ กล้าหาญ หรือชมเชยผู้อื่น ซึ่งเป็นการแสวงหาผลตอบแทนทางสังคม เช่น การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน หรือการเรียกร้องความสนใจ ตัวอย่างเช่น เยาวชนบางคนอาจเลือกพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนเข้าโรงเรียนเพราะคิดว่า “ไม่มีใครจับได้” หรือ “เป็นแค่ของเล่น ไม่มีโทษร้ายแรง” ซึ่งสะท้อนการประเมินว่าต้นทุน (cost) ต่ำ แต่ผลตอบแทน (reward) สูง เช่น ความเด่น การได้รับยอดวิวในสื่อสังคมออนไลน์ หรือความรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจการลดพฤติกรรมเหล่านี้จึงต้องไม่เพียงเน้นการสั่งสอนหรือห้ามปราม แต่ต้องจัดการกับ “โครงสร้างของการเลือก” เช่น การควบคุมการเข้าถึง การออกแบบกฎระเบียบที่มีบทลงโทษชัดเจน และการเฝ้าระวังในโรงเรียนและพื้นที่สาธารณะ

5. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Labeling Theory)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ หรือ ทฤษฎีการตีตรา (Labeling Theory) เป็นแนวคิดในทางสังคมวิทยาและอาชญาวิทยาที่เน้นอธิบายว่า การกระทำผิดหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไม่ได้เกิดจากความผิดปกติของตัวบุคคลเป็นหลัก หากแต่เกิดจากกระบวนการตีความ และ “การมอง” จากสังคมภายนอกที่มีต่อบุคคลนั้น กล่าวคือ เมื่อบุคคลถูกสังคม “ติดฉลาก” ว่าเป็นผู้กระทำผิด เป็นเด็กเกเร หรือเป็นภัยต่อสังคม ฉลากเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิด การแสดงออก และอัตลักษณ์ตนเองของบุคคล จนอาจทำให้เขากลายเป็นสิ่งที่สังคมกล่าวหาในที่สุด⁴⁶

แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากแนวสังคมวิทยาแบบ ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ที่เห็นว่า ความหมายทางสังคมเกิดขึ้นจากกระบวนการสื่อสาร การตีความ และการให้ความหมายผ่านปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน โดยมีนักสังคมวิทยาสำคัญ เช่น George Herbert Mead และ Herbert Blumer วางรากฐานไว้ และต่อมา Howard S. Becker และ

⁴⁵Derek B. Cornish and Ronald V. Clarke, *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending* (New York: Springer-Verlag, 1986), p. 5–12.

⁴⁶ Howard S. Becker, *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance* (New York: Free Press, 1963), p. 9.

Edwin Lemert ได้พัฒนาแนวคิดนี้มาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมและการเบี่ยงเบนทางสังคม⁴⁷

ทฤษฎีการตีตรา (Labeling Theory) มีแกนสำคัญอยู่ที่แนวคิดที่ว่า ไม่ใช่การกระทำใด ๆ ที่เป็นอาชญากรรมในตัวเอง แต่เป็นการที่สังคมกำหนดว่าการกระทำนั้นผิด ดังนั้น การที่บุคคลถูกมองว่าเป็น “ผู้กระทำความผิด” หรือ “เด็กเลว” จึงไม่ได้เกิดจากการกระทำเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากกระบวนการตีตราทางสังคมซึ่งอาจเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน เจ้าหน้าที่รัฐ หรือสื่อมวลชน

แนวคิดที่สำคัญในทฤษฎีนี้ได้แก่

5.1 พฤติกรรมเบี่ยงเบนขั้นต้น (Primary Deviance) หมายถึง การกระทำความผิดเล็กน้อยหรือครั้งแรก ที่อาจเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีผลต่อภาพลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของบุคคล เช่น การทดลองพกสิ่งเทียมอาวุธปืนเพื่อความอยากรู้

5.2 พฤติกรรมเบี่ยงเบนขั้นทุติยภูมิ (Secondary Deviance) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลถูกสังคมตีตราว่าเป็น “คนเบี่ยงเบน” หรือ “ผู้กระทำความผิด” แล้ว ทำให้บุคคลยอมรับภาพลักษณ์นั้น และเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับ “ฉลาก” ที่สังคมกำหนด เช่น เด็กที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นอันธพาลแล้วแสดงพฤติกรรมรุนแรงมากขึ้น⁴⁸

กระบวนการตีตรา สามารถก่อให้เกิดผลกระทบทางลบอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่อัตลักษณ์และการรับรู้ตนเองยังไม่มั่นคง การถูกตราหน้าว่าเป็น “เด็กเลว” หรือ “คนอันธพาล” ไม่เพียงส่งผลให้เด็กขาดความมั่นใจในตนเอง แต่ยังอาจถูกผลักออกจากระบบโรงเรียน สังคม และกระบวนการยุติธรรมที่ควรคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของเขา

เมื่อบุคคลถูกปิดกั้นโอกาสในการกลับตัว เช่น ถูกโรงเรียนไล่ออก พ่อแม่ไม่เชื่อใจ หรือเจ้าหน้าที่รัฐเฝ้าระวังเป็นพิเศษ บุคคลนั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะหันเข้าสู่วงจรของอาชญากรรมมากขึ้น

ในบริบทของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน ทฤษฎีการตีตรา (Labeling Theory) มีบทบาทอย่างมากในการอธิบายว่า เหตุใดเด็กบางคนจึงพัฒนาไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบถาวร ทั้งที่อาจเริ่มจากการกระทำเพียงเล็กน้อย เช่น เล่นปืนของเล่น ถ่ายคลิปเลียนแบบหรือพกของเล่นที่มีลักษณะเหมือนอาวุธเข้าสถานศึกษา หากปฏิกิริยาของผู้ใหญ่ ครู เจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ มีลักษณะที่ “ตีตรา” โดยทันที เช่น จับกุมหรือประจานโดยไม่สอบถามเจตนา หรือให้โอกาสในการเรียนรู้และปรับตัว อาจส่งผลให้เด็กคนนั้นรู้สึกว่าเป็น “ตนเองเป็นคนไม่ดีอยู่แล้ว” และเลือกแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่อไปเรื่อย ๆ ดังนั้น การเข้าใจมุมมองนี้จึงสำคัญอย่างยิ่งในดำนโยบาย

⁴⁷George Herbert Mead, *Mind, Self, and Society* (Chicago: University of Chicago Press, 1934), p. 77.

⁴⁸Edwin M. Lemert, *Social Pathology* (New York: McGraw-Hill, 1951), p. 75–77.

และกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ยังสามารถเปลี่ยนแปลงและกลับตัวได้ หากไม่ถูกตีตราในลักษณะที่รุนแรงและถาวรเกินควร

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ หรือทฤษฎีการตีตรา (Labeling Theory) เป็นกรอบแนวคิดที่เน้นอธิบายผลกระทบของมุมมองสังคม ที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ที่ยังอยู่ในช่วงพัฒนาการของอัตลักษณ์ การตีตราหรือการมองว่าเด็กเป็นภัยคุกคามตั้งแต่แรกเห็น อาจเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กผู้นั้นเป็นอย่างที่สังคมว่าไว้จริง การประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้ในบริบทของการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเยาวชน จึงไม่เพียงเป็นการควบคุมเชิงกฎหมายเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการทางสังคมที่ลดการตีตราและเปิดโอกาสในการฟื้นฟูอย่างเหมาะสม

6. ทฤษฎีสภาพแวดล้อมอาชญากรรม (Crime Opportunity Theory)

ทฤษฎีสภาพแวดล้อมอาชญากรรม (Crime Opportunity Theory) เป็นแนวคิดที่อธิบายว่า พฤติกรรมอาชญากรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากไม่มี "โอกาส" ที่เหมาะสม โดยเน้นว่าโอกาสทางสถานการณ์มีผลสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้กระทำผิดมากกว่าปัจจัยภายใน เช่น บุคลิกภาพหรือแรงกดดันจากสังคม กล่าวคือ แม้บุคคลจะมีความตั้งใจหรือแรงจูงใจในการกระทำผิด แต่หากไม่มีโอกาสหรือสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย พฤติกรรมอาชญากรรมก็จะไม่เกิดขึ้น ทฤษฎีนี้จึงเน้นไปที่การวิเคราะห์ “สถานที่ เวลา และเงื่อนไขแวดล้อม” ที่เอื้อต่อการก่ออาชญากรรมเป็นหลัก⁴⁹

แนวคิดหลักของทฤษฎีสภาพแวดล้อมอาชญากรรม (Crime Opportunity Theory) สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประการสำคัญ ดังนี้

6.1 อาชญากรรมเกิดจากโอกาสที่มีอยู่จริงในสถานการณ์ ไม่ใช่แค่แรงจูงใจภายใน

แนวคิดข้อนี้เน้นว่า แม้บุคคลจะมีความโน้มเอียงหรือแรงจูงใจในการกระทำผิด แต่หากสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย เช่น มีผู้คนหนาแน่น มีกล้องวงจรปิด หรือมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยใกล้เคียง ก็อาจทำให้บุคคลตัดสินใจไม่ลงมือกระทำความผิด ทฤษฎีนี้จึงเสนอว่า “แรงจูงใจอย่างเดียวไม่พอ” ต้องมี “โอกาส” ที่เอื้อให้สามารถกระทำผิดได้ด้วย เช่น การพบว่าประตูบ้านไม่ได้ล็อก รถจอดทิ้งไว้โดยไม่ปิดกระจก หรือโรงเรียนไม่มีการตรวจสอบสิ่งของที่เด็กนำเข้ามา

6.2 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีส่งผลต่อโอกาสการก่ออาชญากรรม

ในโลกยุคปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้รูปแบบของอาชญากรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โอกาสในการกระทำผิดจึงเกิดขึ้นในมิติใหม่ เช่น การใช้โซเชียลมีเดียในการนัดหมายทะเลาะวิวาทในกลุ่มวัยรุ่น การไลฟ์สดการข่มขู่โดยใช้อาวุธจำลอง หรือการซื้อขาย

⁴⁹Marcus Felson and Ronald V. Clarke, *Opportunity Makes the Thief: Practical Theory for Crime Prevention*, (London: Home Office, 1998), p. 6.

สิ่งเทียมอาวุธปืนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์โดยไม่มีการตรวจสอบ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึงกลายเป็น “โอกาส” รูปแบบใหม่ที่ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญในการติดตามและควบคุม

6.3 โอกาสก่ออาชญากรรมสามารถคาดการณ์และป้องกันได้ หากเข้าใจรูปแบบของพฤติกรรม

ทฤษฎีนี้ถือว่า พฤติกรรมอาชญากรรมมีแบบแผน และเมื่อสามารถวิเคราะห์รูปแบบเหล่านั้นได้ ก็สามารถออกแบบมาตรการเชิงป้องกันได้อย่างแม่นยำ เช่น หากพบว่าจุดเสี่ยงในการพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนเข้าโรงเรียนมักเกิดในช่วงเช้าเมื่อยังไม่มีครูเวร หรือบริเวณหลังอาคารที่ลับตาคน ก็สามารถเพิ่มการตรวจตราเฉพาะจุดหรือใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการเฝ้าระวังได้ ซึ่งช่วยให้การป้องกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.4 การลดโอกาสทางสถานการณ์จะช่วยลดพฤติกรรมอาชญากรรม

หัวใจสำคัญของแนวคิดนี้อยู่ที่การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้ไม่เอื้อต่อการกระทำผิด เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดลับตา การเพิ่มแสงสว่างในตรอกซอกซอยหรือสนามเด็กเล่น การออกแบบพื้นที่ให้เปิดเผย ไม่เอื้อให้มีจุดซ่อนตัว หรือแม้แต่การกำหนดนโยบายห้ามนักเรียนพกกระเป๋าสะพายใบใหญ่โดยไม่ผ่านการตรวจสอบของ ก็ล้วนเป็นการ “ลดโอกาส” ที่จะเกิดอาชญากรรมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ทั้งสิ้น⁵⁰

ในบริบทของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน ทฤษฎีนี้สามารถใช้วิเคราะห์ได้ว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนไม่ได้เกิดจากแรงจูงใจภายในเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากโอกาสที่เอื้อต่อการกระทำผิด เช่น การเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีขายทั่วไปทางออนไลน์หรือในร้านของเล่นโดยไม่มีการควบคุม การไม่มีระบบควบคุมการพกพาในโรงเรียนหรือชุมชน การเห็นแบบอย่างจากโซเชียลมีเดีย หรือ การขาดผู้ดูแลหรือครูที่สามารถสังเกตพฤติกรรมและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ยกตัวอย่างเช่น เยาวชนคนหนึ่งอาจไม่มีเจตนาในการกระทำผิดหรือใช้ความรุนแรง แต่เมื่อเห็นสิ่งเทียมอาวุธปืนที่เข้าถึงได้ง่าย เห็นเพื่อนพกเข้ามาในโรงเรียน เห็นคนได้รับคำชมจากการใช้ปืนโชว์ใน TikTok⁵¹ และไม่มีใครห้าม ก็ทำให้เกิดโอกาสที่เอื้อต่อการกระทำผิดในการแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบน

ทฤษฎีสภาพแวดล้อมอาชญากรรม (Crime Opportunity Theory) ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของแนวทางการป้องกันอาชญากรรมแบบ “การป้องกันเชิงสถานการณ์” (Situational Crime Prevention) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การลดโอกาสหรือขัดขวางเงื่อนไขที่เอื้อต่อการกระทำผิด โดยไม่ได้เน้น

⁵⁰Ronald V. Clarke, “Situational Crime Prevention”, in *Handbook of Crime and Deviance*, ed. Marvin D. Krohn et al. (New York: Springer, 2009), p. 183–201.

⁵¹Tiktok หมายถึง แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์รูปแบบคลิปวิดีโอสั้นพัฒนาโดยบริษัท ByteDance ของประเทศจีน มีลักษณะให้ผู้ใช้สามารถสร้าง แก้ไข และแบ่งปันวิดีโอในรูปแบบที่มีความยาวไม่เกิน 10 นาที พร้อมลูกเล่นด้านเสียง ดนตรี และกราฟิก โดยได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มเยาวชน และมีบทบาททั้งในเชิงบันเทิง การตลาด และการสื่อสารสาธารณะ

การเปลี่ยนแปลงตัวผู้กระทำผิดโดยตรง แต่เน้นการออกแบบหรือปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยและยากต่อการก่ออาชญากรรม ซึ่งมาตรการป้องกันตามแนวคิดนี้สามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น การควบคุมช่องทางการเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยกำหนดข้อจำกัดในการจำหน่ายหรือโฆษณา รวมถึงการกำกับดูแลร้านค้าออนไลน์และร้านของเล่นที่จัดจำหน่ายวัตถุประเภทยิงอย่างเข้มงวด อีกทั้งยังสามารถเพิ่มมาตรการตรวจตราในสถานศึกษา เช่น การกำหนดให้มีครูเวรหรือเจ้าหน้าที่คอยดูแลตามจุดเสี่ยงในช่วงเวลาเข้าเรียนหรือพักกลางวัน เพื่อป้องกันการลักลอบนำสิ่งของที่ไม่เหมาะสมเข้ามาในพื้นที่โรงเรียน

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีสภาพแวดล้อมอาชญากรรม (Crime Opportunity Theory) เป็นการเสนอว่า การกระทำผิดเกิดขึ้นจาก “โอกาสที่เหมาะสม” มากกว่าจากสาเหตุภายในของบุคคล และเมื่อสามารถออกแบบสภาพแวดล้อมให้ลดโอกาสเหล่านั้น พฤติกรรมในการก่ออาชญากรรมก็จะลดลงได้เช่นกัน ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ใช้หรือครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน ทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจได้ว่า พฤติกรรมดังกล่าวไม่ใช่ผลจากความ “เลวโดยเนื้อแท้” แต่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมผิด เช่น การเข้าถึงง่าย การขาดผู้ดูแล และการไม่มีมาตรการควบคุมที่ชัดเจน ดังนั้น การจัดการสถานการณ์อย่างมีระบบ คือทางเลือกสำคัญในการป้องกันอาชญากรรมในกลุ่มเยาวชน

7. ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory)⁵²

ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) เป็นแนวคิดทางอาชญวิทยาที่เสนอว่า ความไม่เป็นระเบียบเล็กน้อยในพื้นที่หนึ่ง เช่น ขยะบนถนน หน้าต่างที่แตก หรือกราฟฟิตตามกำแพง หากปล่อยทิ้งไว้โดยไม่จัดการจะนำไปสู่การเสื่อมโทรมของพื้นที่ และท้ายที่สุดจะเปิดโอกาสให้เกิดอาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น

แนวคิดนี้ถูกเสนอครั้งแรกโดย James Q. Wilson และ George L. Kelling ในบทความชื่อ **Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety** ซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร The Atlantic เมื่อปี ค.ศ. 1982 โดยใช้ภาพเปรียบเทียบว่า “หากหน้าต่างของอาคารถูกทุบจนแตกแล้วไม่มีใครซ่อม คนที่ผ่านไปมาจะคิดว่าไม่มีใครดูแล และอาจก่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น เช่น ทุบกระจกอื่นเพิ่ม ทำลายทรัพย์สิน หรือแม้กระทั่งลักทรัพย์ในอาคาร”⁵³

⁵² จุติมา พรหมพร, **ทฤษฎีหน้าต่างแตก หรือ ทฤษฎีกระจกแตก (Broken Windows Theory)**, GotoKnow, ค้นวันที่ 24 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/425548>

⁵³ James Q. Wilson and George L. Kelling, **Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety**, The Atlantic, ค้นวันที่ 14 มีนาคม 2568 จาก <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>.

หัวใจของทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) คือ พฤติกรรมเบี่ยงเบนเล็กน้อย หากไม่ควบคุมจะนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนรุนแรงได้ ซึ่งสะท้อนหลักคิดว่าอาชญากรรมไม่ได้เกิดจากเหตุการณ์ใหญ่เพียงครั้งเดียว แต่เกิดจากการปล่อยให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมเรื่อย ๆ โดยไม่มีใครรับผิดชอบการปล่อยให้พื้นที่มีสภาพแวดล้อมไม่น่าอยู่ เช่น มีคนมาเดินเพ่นพ่าน มีการทะเลาะวิวาท มีขยะกองอยู่กลางถนน หรือเด็กกลุ่มหนึ่งเล่นปืนของเล่นเลียนแบบการยิงกัน โดยไม่มีใครเตือน ล้วนเป็นสัญญาณที่บอกให้ผู้คนที่รู้ “ที่นี่ไม่มีใครควบคุม” และจะนำไปสู่พฤติกรรมที่อันตรายมากขึ้น

แนวคิดนี้มีอิทธิพลอย่างมากในด้านนโยบายการรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น ในนครนิวยอร์ก ช่วงปี 1990 ภายใต้การบริหารของนายกเทศมนตรี **Rudy Giuliani** และหัวหน้าตำรวจ **William Bratton** ได้นำทฤษฎีนี้มาใช้จริงผ่านนโยบาย “Zero Tolerance” หรือ “Broken Windows Policing” ซึ่งมุ่งจัดการกับพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายเล็กน้อย เช่น การกระทำความผิดในที่สาธารณะ การขอทาน หรือการทิ้งขยะโดยผิดกฎหมาย ผลลัพธ์ที่ได้คืออัตราการเกิดอาชญากรรมลดลงอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ แม้จะมีข้อถกเถียงถึงสาเหตุแท้จริงก็ตาม⁵⁴

ในบริบทของการศึกษาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชน ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) สามารถนำมาอธิบายได้ว่า การเพิกเฉยต่อพฤติกรรมเล็กน้อยในช่วงต้นวัย เช่น การเล่นปืนของเล่นในที่สาธารณะ การถ่ายคลิปเลียนแบบความรุนแรง หรือการก่อวินาศกรรมในโรงเรียน อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่รุนแรงขึ้นในอนาคต ยกตัวอย่างเช่น หากมีเด็กบางกลุ่มนำสิ่งเทียมอาวุธปืนเข้ามาเล่นในโรงเรียนและไม่มีการตักเตือนหรือควบคุม เด็กกลุ่มนั้นอาจเข้าใจผิดว่า “พฤติกรรมนี้เป็นสิ่งที่ยอมรับได้” และอาจพัฒนาไปสู่การพกพาสิ่งของอันตรายยิ่งขึ้นในอนาคต เช่น อาวุธจริง หรือการข่มขู่ผู้อื่นด้วยเจตนารุนแรง

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) เป็นกรอบแนวคิดที่เสนอว่า หากปล่อยให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนเล็กน้อยและความเสื่อมโทรมทางกายภาพดำรงอยู่โดยไม่มีการจัดการ จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรมที่รุนแรงมากขึ้นในอนาคต แนวคิดนี้เน้นให้สังคมและเจ้าหน้าที่รัฐให้ความสำคัญกับการดูแลสภาพแวดล้อม การป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนตั้งแต่ระดับเล็กน้อย และการส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชีวิตประจำวัน

⁵⁴Bernard E. Harcourt, “Reflecting on the Subject: A Critique of the Social Influence Conception of Deterrence, the Broken Windows Theory, and Order-Maintenance Policing New York Style”, *Michigan Law Review* 97, 2 (1998): 291–389.

สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน เด็กและเยาวชน ในทางอาชญวิทยา สามารถสรุปได้ว่า ปรากฏการณ์การได้มาและการครอบครอง สิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชนมิได้เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวบุคคล หากแต่เป็น ผลสะท้อนจากโครงสร้างทางสังคม สภาพแวดล้อม และกระบวนการเรียนรู้ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางด้านอาวุธปืน เด็กและเยาวชน และอาชญากรรมอย่างใกล้ชิด

ในกลุ่มแนวคิดที่เกี่ยวกับอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน เช่น ทฤษฎีการควบคุมอาวุธปืน (Gun Control Theory) ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีมาตรการควบคุมการเข้าถึงอาวุธอย่าง เข้มงวด เพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงโดยเฉพาะในหมู่เยาวชน ส่วนทฤษฎีความกลัวโดยการรับรู้ (Perceived Fear Theory) อธิบายว่าการปรากฏของสิ่งเทียมอาวุธปืนแม้ไม่ใช่ของจริง ก็อาจกระตุ้น ความกลัวในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ทฤษฎีเครื่องมือของอาชญากรรม (Instrumental Theory of Crime) ชี้ให้เห็นว่า อาวุธหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนอาจถูกใช้เป็น “เครื่องมือ” ในการบรรลุ เป้าหมายทางอาชญากรรม

ในส่วนของแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เช่น ทฤษฎีพัฒนาการตามวัย เน้นการทำความเข้าใจช่วงวัยที่มีความอ่อนไหวต่อการเรียนรู้และการเลียนแบบพฤติกรรมเสี่ยง ทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ชี้ว่า เด็กสามารถเรียนรู้พฤติกรรมเบี่ยงเบนจาก แบบแผนทางสังคมรอบตัวได้โดยตรง ขณะที่ทฤษฎีสัมพันธภาพกับครอบครัว (Family Bonding Theory) ให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังค่านิยมและความมั่นคงทางอารมณ์ ส่วนทฤษฎีแรงกดดันจากสังคม (General Strain Theory) อธิบายถึงแรงผลักดันทางอารมณ์ เช่น ความคับข้องใจ ความล้มเหลว และความเครียด ซึ่งอาจเป็นตัวกระตุ้นให้เยาวชนหันไปพึ่งพา พฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือการใช้ความรุนแรงผ่านสิ่งเทียมอาวุธปืน

สำหรับแนวคิดทางอาชญวิทยา ที่นำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของเยาวชนในประเด็นนี้ ได้แก่ ทฤษฎีทางเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ซึ่งเสนอว่าเด็กและเยาวชนมีการประเมิน ความเสี่ยงและผลตอบแทนก่อนตัดสินใจกระทำผิด ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Labeling Theory) ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการตีตราเด็กกว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนจนกลายเป็น “การยอมรับตัวตน ใหม่” ที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์เชิงลบที่ได้รับมา ส่วนทฤษฎีสภาพแวดล้อมอาชญากรรม (Crime Opportunity Theory) และทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) เน้นบทบาทของ สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมหรือไม่มีการจัดการ ซึ่งจะเพิ่มโอกาสให้เกิดพฤติกรรมผิดกฎหมาย

จากการวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดทำมาตรการควบคุม สิ่งเทียมอาวุธปืนในเชิงกฎหมายและสังคมควบคู่กัน โดยไม่มองว่าเยาวชนเป็นเพียง “ผู้กระทำผิด”

แต่ต้องพิจารณาถึงบริบททางครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และโครงสร้างทางสังคมที่มีผลต่อการก่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างรอบด้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน จากงานวิชาการที่หลากหลาย ดังนี้

ปฐภรณ์ เชาวน์แก้ว และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการใช้มาตรการป้องกันอาชญากรรมอันเนื่องมาจากสิ่งเทียมอาวุธปืน ผลการวิจัยพบว่า การนำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้งานโดยไม่ชอบนั้น ประเทศไทยไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดโดยอาศัยหลักกฎหมายของอาวุธปืนได้ เพราะสิ่งที่มาอาวุธปืนไม่ใช่อาวุธปืนตามแนวคิด ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย ควรนำเอาวิธีการตามแนวของประเทศอังกฤษมาบังคับใช้ กล่าวคือ การเพิ่มโทษให้หนักขึ้น ในส่วนของ การควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีกฎหมายกำหนด แต่หากเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ปืนแอร์ซอฟกัน หรือ BB Gun หรือแบบจำลองของอาวุธปืน จะมีการกำหนดให้มีการแยกสีสันของสิ่งเทียมอาวุธปืนหลากหลายสี ซึ่งกำหนดให้มีลักษณะสว่างและโปร่งใส เช่น สีน้ำตาลแบบสว่าง สีน้ำเงินแบบสว่าง สีเงินแบบสว่าง เป็นต้น สีโลหะที่ทำด้วยวัสดุโปร่งใส จะทำให้สามารถสังเกตเห็นส่วนประกอบทั้งหมดของเครื่องมือได้ชัดเจน ง่ายต่อการแยกแยะ ในส่วนของประเทศอังกฤษนั้น หน่วยงานของรัฐจะเข้ามาควบคุมในการออกใบอนุญาตการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน การแบ่งประเภทสิ่งเทียมอาวุธปืนตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ จะใช้หลักเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมเช่นเดียวกัน โดยพิจารณาจากขนาด รูปร่าง หรือสีที่ปรากฏส่วนใหญ่ของสิ่งเทียมอาวุธปืนนำมาเปรียบเทียบกับอาวุธปืนของจริง ว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันเพียงใด

คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาว่า ควรมีการกำหนดสีสันของสิ่งเทียมอาวุธปืนที่หลากหลายดังเช่นสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เป็นการง่ายต่อการสังเกตว่า สิ่งใดคืออาวุธปืน สิ่งใดคือสิ่งเทียมอาวุธปืน ในส่วนของการควบคุมการใช้งานสิ่งเทียมอาวุธปืนนั้น ควรมีการบัญญัติให้มีการออกใบอนุญาตในการพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนตามแบบของกฎหมายประเทศอังกฤษ ซึ่งจะกำหนดอายุ กำหนดโทษ ว่าหากไม่มีใบอนุญาตพกพาจะมีความผิด และหากนำไปกระทำความผิด จะโดนเพิกถอนใบอนุญาตพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนและรับโทษในกรณีอย่างอาวุธปืน⁵⁵

งานวิจัยของปฐภรณ์ เชาวน์แก้ว และคณะ มุ่งเน้นศึกษาประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการใช้มาตรการป้องกันอาชญากรรมอันเนื่องมาจากสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยมีจุดเน้นที่ชัดเจนในเรื่อง

⁵⁵ปฐภรณ์ เชาวน์แก้ว, พิไลวรรณ สถิต, สยามรัฐ เรืองศรี, อรวรรณ แจ้งอรุณ และอนุชิต ชัยพรม, “แนวทางการใช้มาตรการป้องกันอาชญากรรมอันเนื่องมาจากสิ่งเทียมอาวุธปืน”, วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น 1, 3 (มกราคม 2562): 51-69.

การออกแบบเชิงนโยบายเพื่อควบคุมการใช้งาน และการเสนอแนะแนวทางเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ โดยเฉพาะในเรื่องการแยกแยะอาวุธปืนของจริงกับสิ่งเทียมอาวุธปืนผ่าน “สี” และ “ลักษณะทางกายภาพ” ตลอดจนข้อเสนอให้กำหนด “ระบบใบอนุญาต” การพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืน เพื่อให้สามารถควบคุมพฤติกรรมที่เสี่ยงต่ออาชญากรรมได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น

ในขณะทำงานวิจัยของผู้วิจัย มีจุดแตกต่างที่สำคัญ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยแตกต่างกันอย่างชัดเจน งานของปฐภรณ์ฯ ศึกษาในลักษณะทั่วไปต่อประชาชนและสังคมโดยรวม ขณะที่งานของผู้วิจัยเจาะจงไปที่ “เด็กและเยาวชน” ซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่มีลักษณะพิเศษทั้งในแง่กฎหมาย (เช่น มาตรา 73-76 แห่งประมวลกฎหมายอาญา) และในเชิงพัฒนาการ จึงต้องมีการวิเคราะห์เพิ่มเติมในมิติของพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีพัฒนาการ และกฎหมายคุ้มครองเด็ก

2. กรอบการวิเคราะห์ของงานวิจัยแตกต่างกัน งานของปฐภรณ์ฯ มุ่งเน้นที่ มาตรการเชิงเทคนิคและกายภาพในการควบคุม เช่น สีของอาวุธ การแยกประเภท และระบบใบอนุญาต ส่วนงานวิจัยของผู้วิจัยใช้กรอบวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์และอาชญาวิทยา โดยครอบคลุมทั้ง การตีความตามกฎหมายอาญา ข้อจำกัดของพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ การวิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและอาชญากรรม และการเสนอ “มาตรการทางกฎหมาย” ที่เหมาะสมกับกลุ่มเยาวชน เช่น การใช้กฎหมายเฉพาะ การอบรมฟื้นฟู การแก้ไขบำบัดพฤติกรรมที่ยังไม่มีความชัดเจนในปัจจุบัน

3. ลักษณะของข้อเสนอแนะทางนโยบาย ปฐภรณ์ฯ เสนอแนวทางเปรียบเทียบโดยอิงกับกฎหมายต่างประเทศเพื่อพัฒนา “ระบบการแยกแยะ” และควบคุมเชิงเทคนิค เช่น ใบอนุญาตและสีของปืนเทียม ส่วนผู้วิจัยเสนอให้มี “การปรับแก้กฎหมายไทยโดยตรง” เช่น เพิ่มนิยามใน พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ, เพิ่มโทษสำหรับการครอบครองโดยเยาวชน, แก้ไขกฎหมายให้ครอบคลุมการใช้งานในเชิงพฤติกรรมเลียนแบบ พร้อมกำหนดกลไกการคัดกรองทางจิตวิทยาและการควบคุมภายในโรงเรียน

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยของปฐภรณ์ฯ มีลักษณะเป็นงานเปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางเชิงนโยบายแบบสากล ส่วนสารนิพนธ์ของผู้วิจัยเน้นเชิงวิเคราะห์กฎหมายไทยเชิงลึก เจาะจงเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน และเน้นการเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาเชิงระบบในบริบทกฎหมายไทยโดยเฉพาะ

ชาติชาย วิริยะเจริญกิจ และสุรัสวดี แสนสุข ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 หลายประการ และไม่สอดคล้องกับหลักการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน และการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งในเรื่องของปัญหาผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต มี ใช้ อาวุธปืน, ปัญหาการกำหนดอายุใบอนุญาตมี ใช้ อาวุธปืน, ปัญหาความจำเป็นและวัตถุประสงค์ในการขออนุญาตมี ใช้

อาวุธปืน และปัญหาการดัดแปลงอาวุธปืนและปืนนอกระบบ ซึ่งผู้วิจัยได้นำปัญหาดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ พบว่า ระบบการควบคุมอาวุธปืนของประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่น เป็นระบบที่ควบคุมอย่างเข้มงวดและเป็นการควบคุมโดยตรวจสอบโดยกลไกของรัฐที่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลต่อการนำอาวุธปืนมาใช้ในการก่ออาชญากรรมน้อยมาก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1. ประเด็นผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืน กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการใช้อำนาจดุลยพินิจในการพิจารณาอนุญาต การมี และใช้อาวุธปืนไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ

2. ควรกำหนดอายุของใบอนุญาตให้สั้นลง เพียง 1-2 ปี เท่านั้น เพื่อเป็นการทำให้สามารถตรวจสอบและเพิกถอนใบอนุญาตได้อย่างทันทั่วถึง

3. ประเด็นความจำเป็นและวัตถุประสงค์ในการอนุญาต

3.1 ควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่เข้มข้นและระบุเหตุผลประกอบการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน

3.2 การขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้งานให้ชัดเจน หากมีการใช้ผิดวัตถุประสงค์ ควรสร้างกลไกการรับปณินคืนกลับทางราชการทันที

3.3 ประเด็นปัญหาการดัดแปลงอาวุธปืน ควรเพิ่มโทษทางอาญาสำหรับผู้ที่ประดิษฐ์ดัดแปลงอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนในลักษณะเดียวกับที่มีไว้ในครอบครอง และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทั้งภาครัฐและภาคประชาชน และแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ⁵⁶

งานวิจัยของ **ชาติชาย วิริยะเจริญกิจ และสุรัสวดี แสนสุข** ภายใต้หัวข้อ “มาตรการควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข” มีเป้าหมายหลักในการศึกษาการบังคับใช้กฎหมาย ว่าด้วยอาวุธปืนในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นไปที่พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ซึ่งผู้วิจัยพบว่า กฎหมายดังกล่าว ยังมีข้อบกพร่องหลายประการ ทั้งในด้านดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตอายุของใบอนุญาต ความคลุมเครือในวัตถุประสงค์ของผู้ขออนุญาต และปัญหาการดัดแปลงอาวุธปืน

ข้อเสนอของชาติชายและสุรัสวดี จึงมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงกลไกการออกใบอนุญาต และเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายอาวุธปืนในภาพรวม โดยใช้แนวทางเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษและญี่ปุ่น ซึ่งเป็นระบบที่มีการควบคุมอย่างเข้มงวดและมีโครงสร้างการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพสูง

⁵⁶ชาติชาย วิริยะเจริญกิจ และสุรัสวดี แสนสุข, “มาตรการควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข”, วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ 91, 2 (กรกฎาคม 2562): 1-18.

ในทางกลับกันงานวิจัยของผู้วิจัย มีจุดเน้นที่เจาะจงเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน และให้ความสำคัญกับสิ่งเทียมอาวุธปืนไม่ใช่อาวุธปืนจริง ซึ่งเป็นวัตถุที่อยู่ในพื้นที่เทา (legal gray area) ทางกฎหมายไทยในปัจจุบัน กล่าวคือ ยังไม่มีบทบัญญัติที่เฉพาะเจาะจงควบคุมอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ งานวิจัยของผู้วิจัยยังใช้กรอบวิเคราะห์ที่ผสมผสานระหว่างกฎหมายอาญา กฎหมายคุ้มครองเด็ก และทฤษฎีอาชญาวิทยา เพื่ออธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชนในเชิงลึก และนำเสนอแนวทางการออกกฎหมายใหม่ หรือการเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในขณะที่งานวิจัยของชาติชายเน้นไปที่การแก้ไขระบบราชการและโครงสร้างการอนุญาตให้มีหรือใช้อาวุธปืนของจริงอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของผู้วิจัย เน้นไปที่การอุดช่องว่างทางกฎหมายที่ยังไม่มีมาตราใดรองรับ และมุ่งเน้นการป้องกันพฤติกรรมเลียนแบบอาชญากรรมในเด็กซึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรงในอนาคต

กล่าวโดยสรุป ความแตกต่างระหว่างสองงานวิจัยนี้อยู่ที่ **ขอบเขตของวัตถุ** (อาวุธปืนจริงกับสิ่งเทียมอาวุธปืน) **กลุ่มเป้าหมาย** (ประชาชนทั่วไปกับเด็กและเยาวชน) และ **ลักษณะของข้อเสนอเชิงนโยบาย** (ระบบการอนุญาตเชิงบริหาร กับ การเพิ่มบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะทาง) ซึ่งทำให้งานทั้งสองสามารถใช้เสริมกันในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยอาวุธปืนในภาพรวมของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธีรวรรณ เอกกรณ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนไทย วิจัยโดยใช้วิธีการนำข้อมูลอัตราอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา เพื่อประมาณหาค่าปัจจัยที่มีผลต่ออัตราอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนเป็นรายประเภทความผิด รวมทั้งวิเคราะห์ผลการศึกษาโดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราอาชญากรรมเด็กและเยาวชนไทยกับปัจจัยด้านส่วนตัวและครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยยับยั้งการก่ออาชญากรรม จากผลการวิจัยพบว่า จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงเป็นการเพิ่มแรงจูงใจให้มีอัตราการก่ออาชญากรรมเพิ่มขึ้นในประเภทความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนและวัตถุระเบิด เนื่องจากผู้กระทำผิดมีโอกาสและได้ผลตอบแทนในการเสี่ยงคุ้มค่ามากกว่าในจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำ⁵⁷

งานวิจัยของ ธีรวรรณ เอกกรณ ในหัวข้อ “ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนไทย” มุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงสถิติเกี่ยวกับระดับอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสถิติพรรณนา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตรา

⁵⁷ธีรวรรณ เอกกรณ, ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563). หน้า 5

การก่ออาชญากรรมกับ ปัจจัยเชิงสังคม เศรษฐกิจ ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะประเภท ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนและวัตถุระเบิด

หนึ่งในผลการศึกษาวิจัยที่น่าสนใจของ อีรวรรณ เอกกรณ คือ การพบว่าจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูง มีแนวโน้มเกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับอาวุธปืนสูงขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงทฤษฎีทางเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ว่าผู้กระทำความผิดเลือกก่อเหตุเพราะประเมินแล้วว่า “ผลตอบแทนคุ้มกับความเสี่ยง” ในพื้นที่ที่มีโอกาสและเป้าหมายที่น่าสนใจมากกว่า

งานวิจัยดังกล่าวแตกต่างจากผู้วิจัย ซึ่งเน้นไปที่การศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมาย และข้อจำกัดในเชิงนิติศาสตร์ ที่ยังไม่สามารถควบคุมการได้มาและการครอบครอง “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในหมู่เด็กและเยาวชน ซึ่งอาจนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบ อาชญากรรมที่รุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต

อีกประเด็นที่แตกต่างอย่างชัดเจนคือ วิธีวิจัย งานของอีรวรรณใช้วิธีการ เชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลเชิงสถิติทั่วประเทศในการวิเคราะห์ระดับอาชญากรรม ในขณะที่งานของผู้วิจัยเป็นงานวิจัย เชิงคุณภาพ ที่เน้นการวิเคราะห์กฎหมาย นโยบาย และทฤษฎีทางอาชญวิทยา และเก็บข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้นำชุมชน

นอกจากนี้ อีรวรรณ เน้นไปที่ “อาวุธปืน” จริงตามคำนิยามของกฎหมาย แต่งานวิจัยของผู้วิจัยเน้นไปที่ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ซึ่งแม้ไม่ใช่อาวุธจริง แต่สามารถก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตวิทยา สังคม และนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ขาดวุฒิภาวะ

กล่าวโดยสรุป ความแตกต่างสำคัญระหว่างสองงานวิจัยนี้คือ เป้าหมายของการศึกษา (เชิงพฤติกรรม เชิงสถิติกับเชิงกฎหมายและนโยบาย), วิธีวิจัย (เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ), ประเภทของ วัตถุศึกษา (อาวุธปืนจริง กับสิ่งเทียมอาวุธปืน), และขอบเขตของข้อเสนอแนะ (เสนอเชิงภาพรวมของ อาชญากรรม กับ เสนอมาตรการเฉพาะเพื่อป้องกันเฉพาะกลุ่ม)

สรุปข้อแตกต่างระหว่างงานวิจัยของผู้วิจัย กับ งานวิจัยที่ได้ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยทั้งสามฉบับที่ได้ศึกษานั้น แม้จะมีจุดร่วมในเรื่องของการเสนอแนวทางควบคุม อาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนในเชิงนโยบายและกฎหมาย แต่ยังคงมีความแตกต่างที่ชัดเจน จากสารนิพนธ์ของผู้วิจัยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

งานวิจัยของ ปฐภรณ์ เชาวแก้ว และชาติชาย วิริยะเจริญกิจ มุ่งศึกษาระบบกฎหมาย โดยรวมที่ส่งผลต่อประชาชนทั่วไป ในขณะที่งานของผู้วิจัยมุ่งเน้นเฉพาะกลุ่ม “เด็กและเยาวชน” ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีลักษณะเฉพาะทางด้านพฤติกรรม การพัฒนา และบทบัญญัติทางกฎหมาย ที่คุ้มครองโดยเฉพาะ

2. วัตถุประสงค์ศึกษา

งานวิจัยของ ชาติชาย และธีรวรรณ มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับ “อาวุธปืนจริง” ในขณะทำงานของผู้วิจัยเจาะจงไปที่ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” (เช่น ปืนบีบีกัน (BB Gun)) ซึ่งเป็นพื้นที่เทาทางกฎหมายไทย ที่ยังไม่มีการบัญญัติควบคุมอย่างชัดเจน

3. กรอบวิเคราะห์ทางวิชาการ

งานวิจัยของ ปฐภรณ์ฯ ใช้กรอบวิเคราะห์เชิงนโยบายเปรียบเทียบ ส่วนงานวิจัยของ ธีรวรรณ เน้นเชิงสถิติ ขณะทำงานวิจัยของผู้วิจัยใช้กรอบนิติศาสตร์ผสมกับอาชญาวิทยา เพื่อวิเคราะห์เชิงลึกถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชนและเสนอทางออกที่สอดคล้องกับระบบกฎหมายไทย และพัฒนาการของเด็ก

4. วิธีวิจัย

งานวิจัยของ ธีรวรรณ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ขณะทำงานของผู้วิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกจากภาคสนามจริง ครอบคลุมมุมมองจากผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้นำชุมชน

5. ลักษณะข้อเสนอ

งานวิจัยก่อนหน้านี้เสนอแนวทางในลักษณะเปรียบเทียบหรือตรวจสอบระบบที่มีอยู่เดิม เช่น การออกใบอนุญาตหรือการควบคุมสื่ออาวุธ ส่วนงานของผู้วิจัยเสนอการ “เพิ่มหรือแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายไทยโดยตรง” เพื่อให้ครอบคลุมการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน ทั้งในเชิงป้องกันและบำบัดฟื้นฟู

เปรียบเทียบกับงานวิจัยของผู้วิจัย งานวิจัยของผู้วิจัยมีความโดดเด่นตรงที่เน้นวิเคราะห์เชิงกฎหมายเชิงลึก เจาะจงไปที่กลุ่มเปราะบาง (เด็กและเยาวชน) และเสนอแนวทางปฏิรูปกฎหมายไทย ให้ความชัดเจนและทันสมัยในการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยผสมผสานศาสตร์ทางกฎหมาย อาชญาวิทยา และนโยบายสาธารณะเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างกลไกการป้องกันการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนที่ยั่งยืนในสังคมไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสารทางกฎหมาย (Documentary Analysis) ควบคู่กับการเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน และเพื่อให้เข้าใจมุมมองของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ในทางปฏิบัติอย่างรอบด้าน

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร บทความ ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กและเยาวชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ได้แก่

1. บิดาหรือมารดาของเด็กและเยาวชน โดยไม่จำกัดอายุและอาชีพ ในท้องที่จังหวัดพะเยา จำนวน 3 คน
2. นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ในท้องที่จังหวัดพะเยา จำนวน 3 คน
3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในท้องที่จังหวัดพะเยา จำนวน 3 คน

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม คัดเลือกโดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาที่วิจัย และสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกในมิติที่แตกต่างกัน ทั้งด้านครอบครัว การดูแลสังคม และการบังคับใช้กฎหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) กฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933)) บทความทางวิชาการทั้งในไทยและต่างประเทศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide) ซึ่งประกอบด้วย คำถามปลายเปิดที่ออกแบบไว้ล่วงหน้า โดยเน้นคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการครอบครอง การใช้งาน และการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน ในการดำเนินการสัมภาษณ์ จะแบ่งชุดคำถามในการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ชุด ตามกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยในแต่ละชุดกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์จำนวน 7-8 ข้อ

วิธีการสร้างเครื่องมือการวิจัย

วิธีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. จัดทำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง โดยกำหนดขอบเขตของการสัมภาษณ์ล่วงหน้าให้ครอบคลุมกับเป้าประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์ โดยกำหนดปัจจัยในการเลือกกลุ่มเป้าหมาย เป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน
2.2 เป็นกลุ่มบุคคลที่พบเจอกับปัญหาของเด็กและเยาวชนในเรื่องต่าง ๆ เป็นประจำ
2.3 เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายในการควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยลักษณะงานมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงของประชาชน

3. เมื่อผู้วิจัยจัดทำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างแล้วเสร็จ นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่เสร็จสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เลือก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์เข้าสู่วิธีการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาระดับปริญญาเอก ตำแหน่งทางวิชาการระดับรองศาสตราจารย์ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการวิจัย จำนวน 2 ท่าน เพื่อพิจารณาเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการทบทวนเอกสารทางวิชาการทั้งของไทยและกฎหมายอังกฤษ รวมถึงงานวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวูธปืนในเด็กและเยาวชน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้แนวคำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้า เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนประสบการณ์และความคิดเห็นอย่างเสรี การสัมภาษณ์ดำเนินการด้วยตนเอง โดยมีการขออนุญาตและเก็บรักษาข้อมูลอย่างเป็นความลับตามหลักจริยธรรมในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกถอดความ (Transcription) อย่างละเอียด จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการอ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบ เพื่อจัดกลุ่มเนื้อหาตาม “หมวดหมู่ของประเด็นหลัก” (Themes) โดยเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ปรากฏในบทที่ 2 เพื่อสรุปสาระสำคัญและจัดเรียงข้อมูลตามหัวข้อวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ระยะเวลาที่จะทำการวิจัยและการบริหารจัดการ

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 90 วัน นับแต่วันลงนามในสัญญา

ตาราง 1 แผนการดำเนินงาน และกิจกรรม

กิจกรรม	ระยะเวลา (วัน)			
	15	30	60	90
1. เค้าโครงการศึกษาวิจัย และแผนการดำเนินการ				
2. การทบทวนวรรณกรรมทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ข้อมูล เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย (Documentary Research) ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง				
3. เครื่องมือวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามโดยวิธีการ ประชุมทางไกล (Video Conference) หรือการใช้โทรศัพท์				
4. สรุปผลการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากการทบทวน วรรณกรรม				
5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยวิธีการ ประชุมทางไกล (Video Conference) หรือการใช้โทรศัพท์				
6. ร่างรายงานการดำเนินโครงการวิจัย				

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการรวบรวมเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อมุ่งหวังต่อการตอบคำถามต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

1. เพื่อศึกษาถึงที่มาของสิ่งเทียมอาวุธปืนและความสำคัญของปัญหาการได้มาและครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมาย รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ ในเรื่องมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา และเสนอมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน

ผู้วิจัยจะนำเสนอสิ่งที่ค้นพบจากการค้นคว้าวิจัย (Research finding) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ ซึ่งแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ได้ดังนี้

สิ่งที่ได้ค้นพบจากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีแนวทางในการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อป้องกันความรุนแรงที่อาจเกิดจากการเข้าใจผิดระหว่างอาวุธของจริงกับสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบาง ที่รัฐให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องในประเทศอังกฤษมีอยู่ 3 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) และกฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933)

1. กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968)

กฎหมายของประเทศอังกฤษถือเป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมทั้งการนิยามวัตถุประเภณี การควบคุมการได้มา การครอบครอง การพกพา และการใช้ รวมถึงบทกำหนดโทษ

ที่ชัดเจน กฎหมายสำคัญที่ใช้บังคับประเทศอังกฤษ ได้แก่ กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) ซึ่งได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม และอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) ได้รับการตราขึ้นเพื่อรวมกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนที่เคยกระจัดกระจายให้เป็นหมวดหมู่เดียว โดยให้คำจำกัดความเกี่ยวกับอาวุธปืน (Firearm) สิ่งเทียมอาวุธปืน (Imitation Firearm) และการอนุญาตให้ครอบครองอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือเป็นการวางโครงสร้างพื้นฐานในการควบคุมอาวุธปืนของอังกฤษ กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเฉพาะคือ ให้ความสำคัญกับลักษณะของวัตถุและเจตนาในการใช้งานมากกว่าการพิจารณาความสามารถทางเทคนิคของวัตถุแต่เพียงอย่างเดียว

กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง โดยมีเหตุจูงใจหลักจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืน ซึ่งก่อให้เกิดความตระหนักในระดับประเทศ ตัวอย่างเช่น การแก้ไขสำคัญหลังเหตุการณ์สังหารหมู่ที่เมืองฮังเกอร์ฟอร์ด ในปี ค.ศ. 1987 (Hungerford Massacre) ซึ่งผู้ก่อเหตุใช้ปืนกึ่งอัตโนมัติและปืนลูกซอง ทำให้มีผู้เสียชีวิต 16 ราย เหตุการณ์นี้ส่งผลให้รัฐสภาอังกฤษพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1988 (Firearms (Amendment) Act 1988) เพื่อห้ามการครอบครองอาวุธปืนกึ่งอัตโนมัติบางประเภท รวมถึงปืนลูกซองที่มีความจุมากกว่า 3 นัด⁵⁸

ต่อมาในปี ค.ศ. 1996 เกิดเหตุการณ์สังหารหมู่ที่โรงเรียนประถมเมืองดันเบลน (Dunblane Massacre) ซึ่งผู้ก่อเหตุใช้ปืนพกยิงเด็กนักเรียนเสียชีวิตถึง 16 คน และครูอีก 1 คน เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นแรงผลักดันสำคัญที่นำไปสู่การออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1988 (Firearms (Amendment) Act 1997) ซึ่งห้ามการครอบครองปืนพกทุกประเภท ยกเว้นบางขนาดเท่านั้น เช่น .22 rimfire⁵⁹

อย่างไรก็ตาม แรงกดดันจากสาธารณชนยังคงดำเนินต่อไป จึงมีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาวุธปืน (ฉบับที่ 2) ค.ศ. 1997 (Firearms (Amendment) (No. 2) Act 1997) เพื่อยกเลิกข้อยกเว้นเดิม ทำให้ปืนพกเกือบทุกประเภทถูกห้ามครอบครองโดยสิ้นเชิงในอังกฤษ⁶⁰

⁵⁸UK Public General Acts, **Firearms (Amendment) Act 1988**, Legislation, ค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/45/contents>.

⁵⁹UK Public General Acts, **Firearms (Amendment) Act 1977**, Legislation, ค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1977/5/contents>.

⁶⁰UK Public General Acts, **Firearms (Amendment) (No. 2) Act 1997**, Legislation, ค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/64>.

การแก้ไขเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงท่าทีของภาครัฐที่ตอบสนองต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยของประชาชน โดยใช้กลไกทางกฎหมายอย่างเข้มงวด

ในปี ค.ศ. 2017 รัฐบาลอังกฤษได้ออกกฎหมายตำรวจและอาชญากรรม ค.ศ. 2017 (Policing and Crime Act 2017) ซึ่งไม่ได้แก้ไขเฉพาะเรื่องอาวุธปืนโดยตรง แต่มีบทบัญญัติสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจมากขึ้นในการเพิกถอนใบอนุญาตอาวุธปืน หากเห็นว่าผู้ถือใบอนุญาตมีปัญหาด้านสุขภาพจิต หรือหากไม่สามารถเก็บรักษาอาวุธได้อย่างปลอดภัย⁶¹ กฎหมายฉบับนี้ยังขยายอำนาจในการควบคุม “ส่วนประกอบของอาวุธ” (component parts) เช่น ลำกล้องและโครงปืน ซึ่งสามารถประกอบเป็นอาวุธปืนได้ในทางปฏิบัติ ถือเป็น การยกระดับมาตรการควบคุมจากตัวอาวุธสู่โครงสร้างของการผลิตด้วย

ล่าสุด ในปี ค.ศ. 2023 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 2023 (Firearms Act 2023) โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2025 ซึ่งเน้นควบคุมในสองประเด็นหลัก ได้แก่ (1) การดำเนินกิจกรรมยิงปืนใน “สนามยิงปืนขนาดเล็ก” (miniature rifle ranges) ซึ่งก่อนหน้านี้ ไม่มีการกำกับดูแลที่เพียงพอ และ (2) การควบคุมการครอบครองส่วนประกอบของกระสุน เช่น ดินปืน หัวกระสุน และปลอกกระสุน โดยต้องได้รับใบอนุญาตเช่นเดียวกับอาวุธปืนจริง⁶² อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ประเทศอังกฤษยังคงใช้กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) เป็นกฎหมายหลักในการควบคุมอาวุธปืน ซึ่งได้มีการปรับปรุงผ่านกฎหมายลูกมาตราอื่น ๆ ตลอดเวลา ในขณะที่กฎหมาย Firearms Act 2023 เป็นการเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่ เช่น การกำหนดเงื่อนไข การใช้สถานที่ฝึกยิงและเจตนาผลิตกระสุน เท่านั้น

กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) ถือเป็นกฎหมายแม่บทสำคัญของประเทศอังกฤษ ในการควบคุมการมี ใช้ และครอบครองอาวุธปืน รวมทั้งสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยมี บทบัญญัติที่ครอบคลุมทั้งการออกใบอนุญาต การจำกัดสิทธิของบุคคลบางกลุ่ม และนิยามของวัตถุ ที่อยู่ในข่ายควบคุมตามกฎหมายดังกล่าว โดยในบริบทของการศึกษานี้ ซึ่งมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัญหา การได้มาและครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาและวิเคราะห์ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ ประเด็นดังกล่าว ดังนี้

⁶¹UK Public General Acts, **Policing and Crime Act 2017**, Legislation, ค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2568
จาก <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/3>.

⁶²UK Home Office, **Firearms Act 2023: Circular 004/2025**, Gov.uk, ค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2568
จาก <https://www.gov.uk/government/publications/circular-0042025-firearms-act-2023>.

มาตรา 22(4) ห้ามมิให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี มีอาวุธปืนอัดลมหรือกระสุนไว้ในครอบครอง ยกเว้นในกรณีที่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ใหญ่ที่มีอายุ 21 ปีขึ้นไป⁶³

มาตรา 23 ข้อยกเว้นจากมาตรา 22(4) แม้จะมีข้อห้ามตามมาตรา 22(4) แต่กฎหมายก็ได้วางข้อยกเว้นในมาตรานี้ไว้เช่นกัน เช่น เยาวชนอาจถืออาวุธปืนได้หากใช้ในสนามยิงปืน หรือในการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ การได้รับอนุญาตเป็นพิเศษในกรณีการแข่งขันกีฬา หรือการแสดงที่ได้รับอนุมัติ กรณีปืนอัดลม อาจได้รับยกเว้นบางประเภท ขึ้นอยู่กับลักษณะของอาวุธและวัตถุประสงค์⁶⁴

มาตรา 24 การจำหน่ายหรือมอบอาวุธปืนให้แก่เยาวชน

บทบัญญัตินี้ระบุว่า “ห้ามผู้ใดจำหน่าย ให้ยืม หรือโอนกรรมสิทธิ์ในอาวุธปืนหรือกระสุนให้แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี” ยกเว้นในกรณีที่ได้รับใบอนุญาตเฉพาะ หรือเป็นกิจกรรมที่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้มีใบอนุญาต กฎหมายนี้จึงป้องกันการได้มาโดย “ช่องทางของผู้ใหญ่” เช่น พ่อแม่ ร้านค้า หรือผู้มีใบอนุญาตขายอาวุธ⁶⁵

มาตรา 24ZA การละเลยในการป้องกันไม่ให้เยาวชนครอบครองปืนอัดลม

กฎหมายระบุว่า “หากผู้ใหญ่หรือเจ้าของอาวุธปืนอัดลมไม่สามารถป้องกันไม่ให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ได้ครอบครองอาวุธนั้น ถือว่าผู้ใหญ่กระทำผิดเช่นกัน” นี่เป็นมาตราที่เน้น “หน้าที่ของผู้ใหญ่” ไม่ใช่แค่เด็ก เช่น หากบิดามารดาปล่อยให้เด็กถือปืนบีบีกัน หรือปืนอัดลมเล่นในบ้าน โดยไม่มีการกำกับดูแล ก็อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายนี้ได้⁶⁶

มาตรา 57A ข้อยกเว้นสำหรับปืน Airsoft Guns (ปืนอัดลม)

มาตรานี้เพิ่มเข้ามาในภายหลัง เพื่อแยกประเภทของปืนอัดลม ซึ่งมักใช้ในการแข่งขันหรือกิจกรรมกีฬา โดยระบุว่า ปืนอัดลมที่มีกำลังลมน้อย (ต่ำกว่า 1.3 จูล) จะไม่ถูกนับว่าเป็นอาวุธปืนในนิยามของกฎหมาย⁶⁷

อย่างไรก็ตาม หากปืนดังกล่าวสามารถ “แปลงสภาพ” ให้ใช้กับกระสุนจริงได้ หรือมีความคล้ายคลึงกับอาวุธปืนจริงมาก อาจยังเข้าข่ายควบคุมตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006)

ในส่วนของการละเอียดเกี่ยวกับปืนอัดลม (Part 2–Particulars Relating to Air Weapons: England and Wales) กฎหมายได้กำหนดให้ร้านค้าหรือผู้จำหน่ายต้องบันทึกข้อมูลของ

⁶³Section 22(4) Firearms Act 1968 (UK)

⁶⁴Ibid, s 23

⁶⁵Ibid, s 24.

⁶⁶Ibid, s 24ZA.

⁶⁷Ibid, s 57A

ผู้ซื้ออย่างชัดเจน เช่น ชื่อ-สกุลของผู้ซื้อ อายุ หลักฐานแสดงตัวตน รายละเอียดของปืนอัดลมที่ซื้อ การกำหนดนี้มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนซื้ออาวุธโดยตรง และยังช่วยติดตามเส้นทางของอาวุธกรณีเกิดการใช้ในทางมิชอบ⁶⁸

สิ่งที่ได้ค้นพบจากการศึกษากฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968)

1. เน้นความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดข้อห้ามแบบเฉพาะ ทั้งการครอบครอง การซื้อ การใช้ และการรับสิ่งเทียมอาวุธปืนจากผู้อื่น

2. แบ่งประเภทของสิ่งเทียมอาวุธปืนชัดเจน เช่น ปืนอัดลม (Air Weapons), สิ่งเทียมอาวุธปืน (Imitation Firearms), สิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง (Realistic Imitation Firearms), และอาวุธปืนจำลองที่สามารถดัดแปลงให้ยิงได้จริง (Readily Convertible Firearms)

3. มีบทลงโทษทั้งต่อเด็ก และผู้ใหญ่ที่สนับสนุน โดยเฉพาะพ่อแม่ หรือผู้จำหน่ายที่ไม่ตรวจสอบอายุ

4. กฎหมายให้น้ำหนักต่อวุฒิภาวะของผู้กระทำเป็นหลัก โดยกำหนดเงื่อนไข ความรับผิดชอบช่วงอายุอย่างละเอียด เช่น อายุ 15, 18 และ 21 ปี ซึ่งตรงข้ามกับกฎหมายไทยที่ยังไม่มีมาตรการจำกัดอายุหรือควบคุมอย่างชัดเจน

5. อาวุธที่มีลักษณะใกล้เคียงปืนจริงแม้ไม่มีอนุภาพทำลายล้าง ก็ยังถูกควบคุม เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความหวาดกลัว หรือการเข้าใจผิดในสังคม

2. กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006)

ในประเทศอังกฤษ การใช้ การได้มา และการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดโดยกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอัตราการเกิดอาชญากรรมรุนแรง โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนหรือสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับอาวุธปืน ซึ่งอาจถูกนำไปใช้ในการข่มขู่ สร้างความตื่นตระหนก หรือแม้กระทั่งใช้เป็นเครื่องมือประกอบการก่ออาชญากรรม

กฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับสิ่งที่เรียกว่า “Realistic Imitation Firearms” (สิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะคล้ายอาวุธปืนของจริงอย่างมาก) โดยกำหนดห้ามมิให้บุคคลทั่วไปทำการ “ขาย ผลิต นำเข้า หรือส่งออก” สิ่งเทียมอาวุธปืนดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามเงื่อนไขพิเศษ เช่น การครอบครองเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแสดงภาพยนตร์, การฝึกอบรมด้านความมั่นคง การจำลองทางประวัติศาสตร์ หรือการใช้ในการถ่ายทำภาพยนตร์ เป็นต้น

⁶⁸Part 2 Violent Crime Reduction Act 2006 (UK)

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังห้ามการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สิ่งเทียมอาวุธปืนมีลักษณะสมจริงมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เช่น การพ่นหรือทาสีทับปืนเทียมให้เป็นสีดำหรือสีโลหะ การดัดแปลงโครงสร้างให้เหมือนปืนจริง หรือการติดตั้งอุปกรณ์เสริมต่าง ๆ เช่น คุนย์เล็ง (Scope) กล้อง (Sight) หรืออุปกรณ์เก็บเสียง (Silencer) ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดในที่สาธารณะหรือการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนดังกล่าวเป็นเครื่องมือประกอบการกระทำความผิดทางอาญา

ต่อมาในปี ค.ศ. 2007 ได้มีการตราข้อบังคับตามกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (ว่าด้วยสิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง) ค.ศ. 2007 (The Violent Crime Reduction Act 2006 (Realistic Imitation Firearms) Regulations 2007) เพื่อใช้บังคับร่วมกับกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (The Violent Crime Reduction Act 2006) โดยกำหนดรายละเอียดลักษณะของสิ่งเทียมอาวุธปืนที่ไม่สมจริง (non-realistic imitation firearms) ซึ่งระบุว่า สิ่งเทียมอาวุธปืนจะต้องมีสีสันที่ไม่เหมือนของจริงอย่างชัดเจน เช่น สีแดงสด (bright red), สีฟ้าสด (bright blue), สีเขียวสด (bright green), สีชมพูสด (bright pink), สีม่วงสด (bright purple), สีเหลืองสด (bright yellow) หรือมีลักษณะโปร่งใส (transparent) เพื่อให้สามารถแยกแยะออกจากอาวุธปืนจริงได้ในทันที และลดความเสี่ยงต่อความเข้าใจผิดทั้งในมุมมองของประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย

ตัวอย่างภาพ

ภาพ 3 สิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีการติดตั้งปลายกระบอกสีส้มตามกฎหมายเพื่อระบุว่าเป็นสิ่งเทียมอาวุธปืน มิใช่อาวุธปืนจริง

หมายเหตุ: ใช้เพื่อประกอบการศึกษาในสารนิพนธ์เชิงวิชาการเท่านั้น

ที่มา: ThrilloGamimg, 2024

ประเทศอังกฤษได้กำหนดมาตรการเพื่อควบคุมการใช้และการแสดงสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะคล้ายอาวุธปืนของจริง (realistic imitation firearms) โดยกำหนดให้บุคคลทั่วไปไม่สามารถครอบครองหรือใช้ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตภายใต้เงื่อนไขเฉพาะเพื่อให้สามารถแยกแยะสิ่งเทียมอาวุธปืน ออกจากของจริงได้อย่างชัดเจน กฎหมายได้ระบุให้สิ่งเทียมอาวุธปืนต้องมีลักษณะ “ไม่สมจริง” (non-realistic imitation) โดยเฉพาะการใช้ สีที่เด่นชัด เช่น สีแดงสด สีชมพูสด สีเขียวสด หรือ การทำปลายกระบอกให้มีสีส้ม ซึ่งถือเป็นมาตรการทางกายภาพที่มีผลต่อการรับรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐ และสาธารณชน

ตัวอย่างในภาพ 3 แสดงถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนที่ติดปลายกระบอกสีส้ม ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับกฎหมายของอังกฤษที่มุ่งให้สามารถจำแนกออกจากอาวุธปืนจริงได้ทันที โดยไม่ต้องอาศัยการตรวจสอบเชิงเทคนิคหรือกลไกภายใน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของมาตรการเชิงป้องกัน (preventive approach) ที่ใช้ในประเทศอังกฤษ การกำหนดมาตรการควบคุมลักษณะภายนอกของสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเฉพาะสี จึงถือเป็นหนึ่งในมาตรการเชิงป้องกันที่อังกฤษใช้เพื่อสกัดกั้นการนำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้ในการกระทำความผิดก่อนที่จะเกิดอาชญากรรมขึ้นจริง

เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในประเทศอังกฤษอย่างเป็นระบบ จำเป็นต้องพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดข้อห้าม ข้อยกเว้น และบทลงโทษเกี่ยวกับการได้มา ครอบครอง ผลิต จำหน่าย และนำเข้าสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อลดความเสี่ยงที่สิ่งเทียมอาวุธปืนจะถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด เช่น การข่มขู่ผู้อื่น การก่ออาชญากรรม หรือการสร้าง ความเข้าใจผิดว่าเป็นอาวุธปืนของจริง โดยถือเป็นกลไกเชิงป้องกัน (preventive mechanism) ที่ประเทศอังกฤษใช้ควบคุมปัญหาเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับความรุนแรงในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน และผู้ที่อาจเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนได้ง่าย ในกรณีนี้ ประเทศอังกฤษจึงได้บัญญัติข้อกำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยในส่วนของมาตรา 31 ถึง มาตรา 41 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการขาย การจัดหา การครอบครอง การผลิต และการนำเข้าสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะเหมือนจริงมาก (realistic imitation firearms) ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของสาธารณชน

บทบัญญัติเหล่านี้ยังรวมถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อยกเว้น สำหรับผู้ที่สามารถครอบครอง หรือการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น การใช้งานเพื่อการแสดง ศิลปะ หรือ การฝึกอบรม ตลอดจน การกำหนดนิยามทางกฎหมายของคำว่า “สิ่งเทียมอาวุธปืน” (imitation firearm) และ “สิ่งเทียมอาวุธปืนเหมือนจริง” (realistic imitation firearm) ไว้อย่างเป็นระบบ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนถึงสาระสำคัญของบทบัญญัติดังกล่าว และเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยในลำดับถัดไป จะได้อธิบายบทบัญญัติในมาตรา 31 ถึงมาตรา 41 ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

มาตรา 31 ห้ามขายหรือโอนปืนอัดลมโดยผู้ที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นผู้ค้า (Prohibition on sale or transfer of air weapons except by registered dealers)

กฎหมายบัญญัติไว้ว่า บุคคลทั่วไปที่มีผู้ใช้ค้าอาวุธปืนที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย **ไม่มีสิทธิโอน ขาย หรือแลกเปลี่ยนปืนอัดลม** ให้แก่บุคคลอื่นโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเยาวชนก็ตาม การจำกัดสิทธิการซื้อขายนี้เป็นมาตรการแรกที่ลดโอกาสในการได้มาซึ่งอาวุธปืน โดยไม่ผ่านระบบการควบคุมของรัฐ⁶⁹

มาตรา 32 การขายปืนอัดลมต้องกระทำ “ต่อหน้ากัน” (Sales of air weapons by way of trade or business to be face to face)

เพื่อป้องกันการสั่งซื้อทางไปรษณีย์หรือทางออนไลน์ การขายปืนอัดลมในเชิงพาณิชย์จะต้องดำเนินการแบบพบหน้ากัน (face-to-face) ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ณ สถานที่ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น และต้องแสดงเอกสารประจำตัวหรือหลักฐานแสดงอายุเพื่อยืนยันตัวตนก่อนการซื้อขายเสมอ⁷⁰

มาตรา 33 กำหนดอายุขั้นต่ำในการซื้อ ครอบครอง หรือใช้ปืนอัดลม (Age limits for purchase etc. of air weapons)

บุคคลต้องมีอายุ **ไม่ต่ำกว่า 18 ปี** จึงจะสามารถซื้อ ครอบครอง หรือใช้ปืนอัดลมได้อย่างถูกกฎหมาย โดยมีกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน หรือผู้ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีปืนอัดลมไว้ในครอบครอง โดยในกรณีที่ผู้ปกครองมอบปืนอัดลมให้เด็กถือครอง หรือไม่ระวังป้องกัน ก็ถือว่ามีความผิดร่วมด้วยตามกฎหมายนี้⁷¹

มาตรา 34 การยิงปืนอัดลมออกนอกเขตสถานที่ของตน (Firing an air weapon beyond premises)

หากมีการยิงปืนอัดลมโดยลูกกระสุนหรือหัวกระสุนพุ่งออกไปนอกเขตบ้าน หรือสถานที่ที่ตนมีสิทธิครอบครอง ถือเป็นการกระทำความผิดกฎหมายทันที แม้จะไม่มีผู้บาดเจ็บ หรือไม่มีเจตนาร้ายก็ตาม บทบัญญัตินี้ ออกแบบมาเพื่อป้องกันอันตรายโดยไม่เจตนาและเพื่อความปลอดภัยของชุมชน⁷²

⁶⁹Section 31 Violent Crime Reduction Act 2006 (UK)

⁷⁰Section 32 Violent Crime Reduction Act 2006 (UK)

⁷¹Ibid, s. 33

⁷²Ibid, s. 34

มาตรา 36 การผลิต นำเข้าหรือจำหน่ายสิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง (Manufacture import and sale of realistic imitation firearms)

มาตรานี้ระบุว่า ห้ามไม่ให้บุคคลใดผลิต ดัดแปลง นำเข้า หรือจำหน่ายสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะเสมือนจริง เว้นแต่จะได้รับยกเว้นตามกฎหมายหรือได้รับอนุญาตเฉพาะ โดย “สิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง” หมายถึง วัตถุที่เลียนแบบอาวุธปืนอย่างใกล้เคียงจนบุคคลทั่วไปไม่สามารถแยกแยะได้⁷³

มาตรา 37 ข้อยกเว้นเฉพาะสำหรับมาตรา 36 (Specific defences applying to the offence under section 36)

บทบัญญัตินี้ให้การยกเว้นในบางกรณี เช่น การใช้ในภาพยนตร์หรือการแสดงละคร การนำไปใช้ในการฝึกซ้อมหรือแข่งขันกีฬา การวิจัยทางวิชาการ หรือการจำลองสถานการณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งนี้ต้องสามารถแสดงหลักฐานหรือใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องว่ามีวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายยอมรับ⁷⁴

มาตรา 38 นิยามของ “สิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง” (Meaning of “realistic imitation firearm”)

กฎหมายกำหนดนิยามไว้ว่าเป็น “สิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะ สี ขนาด รูปร่าง และวัสดุที่ทำให้ผู้พบเห็นเข้าใจผิดว่าเป็นอาวุธปืนจริง” กฎหมายยังแยกสิ่งเทียมอาวุธปืนออกจาก “ปืนของเล่น” (toy guns) ซึ่งมีลักษณะ สี และวัสดุที่ชัดเจนว่าเป็นของเล่น เช่น สีส้ม สีโปรงแสง หรือมีขนาดผิดสัดส่วนกับปืนจริง⁷⁵

มาตรา 39 ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนทั่วไป (Specification for imitation firearms)

บทบัญญัตินี้กล่าวถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนทั่วไปที่ไม่ได้เสมือนจริง (non-realistic) ว่าต้องไม่ถูกผลิตหรือนำเข้าในลักษณะที่แปลงเป็นปืนเสมือนจริงได้ง่าย และต้องมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ซึ่งจะมีการออกคำสั่งกำหนดคุณลักษณะ เช่น สีที่ไม่เหมือนปืนจริง หรือใช้วัสดุโปรงแสง⁷⁶

⁷³Ibid, s. 36

⁷⁴Section 37 Violent Crime Reduction Act 2006 (UK)

⁷⁵Ibid, s. 38

⁷⁶Ibid, s. 39

มาตรา 40 การให้สิ่งเทียมอาวุธปืนแก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี (Supplying imitation firearms to minors)

มาตรานี้ห้ามมิให้ผู้ใด ขาย มอบ หรือให้ยืมสิ่งเทียมอาวุธปืนแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ภายใต้การดูแลของผู้ใหญ่หรือไม่ก็ตาม เว้นแต่มีเหตุยกเว้นทางกฎหมาย เช่น ใช้ในการเรียนการสอน กีฬา หรือการแสดง หากฝ่าฝืนจะมีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือปรับไม่เกินระดับ 5 ตามกฎหมายอังกฤษ⁷⁷

มาตรา 41 การเพิ่มโทษสูงสุดในการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนเพื่อข่มขู่ (Increase of maximum sentence for possessing an imitation firearm)

มาตรานี้เพิ่มโทษสูงสุดจากเดิมในกรณีที่ผู้กระทำความผิด ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในการก่ออาชญากรรม เช่น การปล้น ข่มขู่ หรือขัดขวางการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจเพิ่มโทษตามระดับความรุนแรง แม้สิ่งที่ใช้จะไม่ใช่อาวุธปืนจริงก็ตาม⁷⁸

2.1 สรุปข้อค้นพบจากการศึกษากฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006)

2.1.1 กฎหมายอังกฤษใช้แนวทางการควบคุมอย่างละเอียดและจำแนกตามลักษณะวัตถุ โดยเฉพาะการแยกประเภทของ “สิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง” และ “สิ่งเทียมอาวุธปืนทั่วไป” ซึ่งไทยยังไม่มี ความชัดเจนในจุดนี้

2.1.2 มีบทบัญญัติที่ห้ามการได้มา ครอบครอง และโอนให้แก่เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะ พร้อมบทลงโทษที่มีความเหมาะสมและเป็นระบบ

2.1.3 กฎหมายนี้เน้นการบังคับใช้เชิงป้องกันมากกว่าการลงโทษภายหลัง เช่น ห้ามขายหรือส่งมอบโดยเด็ดขาด และกำหนดให้ผู้ผลิตต้องทำให้ปืนดู “ไม่เหมือนจริง” เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด

2.1.4 ระบบข้อยกเว้นของกฎหมายก็มีความยืดหยุ่นแต่ยังคงควบคุมได้ โดยเปิดให้มีการใช้ในงานสร้างสรรค์ เช่น ภาพยนตร์ กีฬา หรือการศึกษา ภายใต้ใบอนุญาตหรือคำสั่งพิเศษ

2.1.5 เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย พบว่าประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะใดๆ ที่จำแนกประเภทและควบคุมอย่างเป็นระบบเช่นนี้ ทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายซึ่งเด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนได้โดยง่าย

⁷⁷Ibid, s. 40

⁷⁸Section 41 Violent Crime Reduction Act 2006 (UK)

3. กฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933)

นอกจากกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) แล้ว ประเทศอังกฤษยังมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน ในลักษณะเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะ **กฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Use in Crime) Act 1933)** ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกสำคัญที่มีบทบาทในการวางรากฐานด้านนโยบายอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธในลักษณะคุกคาม หรือก่อความไม่สงบในสังคม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อกำหนดบทลงโทษเฉพาะสำหรับบุคคลที่ใช้ทั้งอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน ในการหลีกเลียงการจับกุมหรือในการกระทำความผิดอื่น ๆ โดยกฎหมายฉบับนี้ได้วางหลักการสำคัญว่าแม้สิ่งของจะมีใช้อาวุธปืนจริง แต่หากสามารถทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด หรือทำให้เกิดความกลัว เสมือนว่าเป็นอาวุธจริง ก็ย่อมเข้าข่ายการกระทำความผิดที่สมควรต้องรับโทษ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1936 มีการออกกฎหมายเพิ่มเติมในชื่อ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1936 (Firearms (Amendment) Act 1936)⁷⁹ เพื่อแก้ไขและขยายขอบเขตของคำว่า “อาวุธปืน” ให้รวมถึงวัตถุที่อาจไม่สามารถยิงกระสุนได้จริงแต่มีความสามารถในการปล่อย ก๊าซหรือของเหลวอันตราย เช่น ปากกาพ่นแก๊สหรือเครื่องพ่นสารเคมี ซึ่งถือเป็นการยกระดับความเข้าใจต่อคำว่า “อาวุธ” จากลักษณะทางกลไกไปสู่ลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคม

อย่างไรก็ตาม การมีกฎหมายหลายฉบับที่กระจัดกระจาย ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและสับสนในการบังคับใช้ รัฐบาลอังกฤษจึงได้ออกกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1937 (Firearms Act 1937)⁸⁰ เพื่อรวบรวมกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนทั้งหมดที่มีอยู่ก่อนหน้านี้เข้าไว้ด้วยกัน โดยกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1937 (Firearms Act 1937) ได้ยกเลิกบางบทบัญญัติของกฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933) และกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1936 (Firearms Act 1936) และจัดรวมเนื้อหาสำคัญไว้ในฉบับใหม่อย่างเป็นระบบ

เมื่อเวลาผ่านไป ความซับซ้อนของเทคโนโลยีด้านอาวุธปืน และจำนวนเหตุการณ์อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐบาลอังกฤษเห็นความจำเป็นที่จะต้อง

⁷⁹UK Public General Acts, **Firearms (Amendment) Act 1936**, Legislation, ค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1936/39/enacted>.

⁸⁰UK Public General Acts, **Firearms Act 1937**, Legislation, ค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1937/12/enacted>.

ปรับปรุงกฎหมายอีกครั้ง จึงได้มีการตรา **กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968)**⁸¹ ซึ่งเป็นการรวบรวมและแทนที่กฎหมายเก่าเกือบทั้งหมด รวมถึงกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1937 (Firearms Act 1937) ด้วย โดยกฎหมายฉบับนี้ถือเป็น “กฎหมายแม่บท” ที่ใช้อย่างเป็นทางการ จนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933) จะไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไปหลังการยกเลิกโดยกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. ปี 1937 (Firearms Act 1937) และกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) แต่เนื้อหาเชิงหลักการยังคงปรากฏอยู่ในกฎหมายฉบับใหม่ อย่างชัดเจน การอ้างอิงถึงกฎหมายกฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933) อาจไม่สามารถอ้างอิงในฐานะกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ แต่สามารถอ้างอิงได้ในฐานะต้นแบบทางความคิด ในทางกฎหมายหรือ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาและถูกรวมเข้าไว้ในกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) ที่ยังมีผลใช้บังคับในปัจจุบัน

กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มโทษและขยายความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการกระทำที่เกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืนในสถานการณ์ที่เป็นการกระทำความผิดทางอาญา โดยเฉพาะเมื่อผู้กระทำความผิดใช้ความรุนแรง ช่มชู้ หรือสร้างความหวาดกลัวแก่เหยื่อ ซึ่งในทางปฏิบัติ มาตรการนี้ช่วยให้กระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินคดีได้แม้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดใช้เพียงสิ่งเทียมอาวุธปืนก็ตาม

ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจถึงแนวทางและขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้อย่างเป็นระบบ จะได้อธิบายบทบัญญัติในมาตรา 1 ถึงมาตรา 5 ซึ่งเป็นแกนหลักของกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของความผิด นิยามของสิ่งเทียมอาวุธปืน การช่มชู้ด้วยวัตถุเลียนแบบ รวมถึงบทลงโทษที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 1 โทษสำหรับการใช้อาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม (Penalty for use or attempted use of firearms or imitation firearms to avoid arrest)

หากบุคคลใดใช้อาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนขณะถูกไล่จับ หรือพยายามหลบหนีการจับกุม โดยมีเจตนาในการช่มชู้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือบุคคลอื่นที่พยายามควบคุมตัว จะมีความผิดตามกฎหมายนี้ และต้องระวางโทษจำคุกสูงสุดถึง 14 ปี ไม่ว่าการใช้อาวุธนั้นจะทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายหรือไม่ก็ตาม⁸²

⁸¹UK Public General Acts, **Firearms Act 1968**, Legislation, ค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2568

จาก <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1968/27/contents>.

⁸²Section 1 Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933 (UK)

มาตรา 2 โทษสำหรับการครอบครองอาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนในบางสถานการณ์ (Penalty for possession of firearms or imitation firearms in certain cases)

บุคคลใดที่ในขณะกระทำความผิด หรือถูกจับกุม โดยมีอาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนในครอบครอง และไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าเป็นการครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย จะมีความผิดตามกฎหมายนี้ มีโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี⁸³

กฎหมายนี้ยังครอบคลุมถึง “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ตามความหมายในกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) ด้วย

มาตรา 3 บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับความผิดตามกฎหมายนี้ (General provisions as to offences under Act)

มาตรานี้ระบุว่า ผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้อาจถูกดำเนินคดีเพิ่มเติมตามกฎหมายอื่นได้ และหากมีอาวุธหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนอยู่ในครอบครองในขณะกระทำความผิด ให้ถือเป็นหลักฐานสำคัญในการพิสูจน์เจตนาในทางลบของจำเลย⁸⁴

มาตรา 4 ให้อาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนถือเป็น “อาวุธร้ายแรง” (Firearms or imitation firearms to be deemed offensive weapons for purpose of 6 & 7 Geo.5 c.50)

กฎหมายนี้ได้บัญญัติให้ถือว่า “อาวุธปืน” และ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” เป็นอาวุธร้ายแรง (offensive weapons) โดยอัตโนมัติ ซึ่งมีผลให้การครอบครองโดยไม่มีเหตุอันควรถือเป็นความผิด และสามารถใช้บทบัญญัติของกฎหมายอื่นว่าด้วยอาวุธร้ายแรงในการดำเนินคดีร่วมด้วยได้⁸⁵

มาตรา 5 ชื่อย่อ คำนิยาม และขอบเขตการบังคับใช้ (Short title, interpretation and extent)

ชื่อทางการของกฎหมาย คือ **Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933**

ให้คำนิยาม “อาวุธปืน” ครอบคลุมทั้งอาวุธที่สามารถยิงได้จริง และวัตถุที่ดูคล้ายอาวุธ แม้จะยิงไม่ได้ และคำนิยามของ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” หมายถึงสิ่งใด ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับอาวุธปืน แม้จะไม่สามารถยิงหรือก่ออันตรายทางกายภาพ⁸⁶

⁸³Ibid, s. 2

⁸⁴Section 3 Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933 (UK)

⁸⁵Ibid, s. 4.

⁸⁶Ibid, s. 4.

3.1 สิ่งที่ได้ค้นพบจากการศึกษากฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933

3.1.1 เป็นกฎหมายต้นแบบของอังกฤษที่บัญญัติถึง “สิ่งเทียมอาวุธปืน” อย่างเป็นทางการ และให้น้ำหนักในทางกฎหมายใกล้เคียงกับอาวุธปืนจริง

3.1.2 ใช้มาตรการลงโทษที่เข้มงวดต่อบุคคลที่ใช้หรือถือสิ่งเทียมอาวุธปืนในการกระทำความผิด แม้จะไม่ได้ใช้อาวุธจริงก็ตาม

3.1.3 กำหนดให้สิ่งเทียมอาวุธปืนถือเป็น “อาวุธร้ายแรง” ตามกฎหมายเทียบเท่ากับมีดหรือปืนจริง ซึ่งเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถยึด ตรวจค้น และดำเนินคดีได้ทันที

3.1.4 บทบัญญัติมีลักษณะครอบคลุมและยืดหยุ่น ทำให้กฎหมายฉบับนี้ยังคงถูกใช้อ้างอิงในคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ใช้ปืนของเล่น ปืนจำลอง หรือปืนบีบีกัน (BB Gun) ในการก่อเหตุ

3.1.5 เมื่อเทียบกับประเทศไทยซึ่งไม่มีบทบัญญัติเชิงป้องกันหรือกำหนดให้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นอาวุธร้ายแรง จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพในกรณีที่เด็กใช้ปืนจำลองข่มขู่ผู้อื่น

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับอังกฤษ

1. นิยามและขอบเขตของ “สิ่งเทียมอาวุธปืน”

1.1 กฎหมายไทย: ข้อจำกัดของนิยาม

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 4 (5) ของไทย นิยามคำว่า “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้ว่า “สิ่งซึ่งมีรูปและลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่คลุมเครือ ขาดหลักเกณฑ์ทางกายภาพชัดเจน เช่น ไม่ได้ระบุว่า “ต้องคล้ายขนาดไหน”, “มีสีอย่างไรจึงเรียกว่าเทียม” หรือ “ใช้วัสดุชนิดใด” ซึ่งทำให้ในทางปฏิบัติไม่สามารถนำไปใช้ควบคุมการได้มา ครอบครอง หรือพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 กฎหมายอังกฤษ: นิยามที่ชัดเจนและรัดกุม

ในขณะที่ประเทศอังกฤษใช้กฎหมาย 3 ฉบับหลัก ได้แก่ กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1969 (Firearms Act 1968) กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) และกฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933) สร้างนิยามที่ครอบคลุมและเป็นรูปธรรม โดยกำหนดว่า สิ่งเทียมอาวุธปืน (Imitation Firearms) คือวัตถุใด ๆ ที่ดูภายนอกแล้วมี

ลักษณะเหมือนอาวุธปืนจนสามารถทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจผิดว่าเป็นปืนจริง ทั้งนี้ มีการระบุชัดใน มาตรา 57 ของกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) ว่า “ลักษณะภายนอก” (Appearance) เป็นเกณฑ์หลักในการนิยาม ไม่ใช่ “ความสามารถในการยิง” เท่านั้น

นอกจากนี้ ยังมีการแยกประเภทของสิ่งเทียมอาวุธปืนไว้ชัดเจน เช่น Realistic Imitation Firearms ลักษณะเหมือนจริงอย่างยิ่ง Imitation Firearms (ทั่วไป) วัตถุที่มีรูปร่างเหมือนปืน แต่ไม่มีศักยภาพใช้งานจริง Toy Guns ของเล่นที่ไม่ควบคุม หากมีสีสดหรือโปรงใสอย่างชัดเจน

1.3 วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ

กฎหมายอังกฤษใช้เกณฑ์ “ลักษณะภายนอก” และ “บริบทการใช้งาน” เป็นเกณฑ์ ในการนิยาม และมีการออกแนวทางปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้ดุลพินิจในการจำแนกวัตถุ ที่ถือว่าเข้าข่ายผิดกฎหมายได้ทันที ขณะที่ประเทศไทยมีเพียงการบัญญัติถ้อยคำในนิยาม แต่ไม่มี มาตราอื่นที่ระบุถึงการห้ามครอบครอง หรือกำหนดบทลงโทษใด ๆ อย่างชัดเจน จึงทำให้เยาวชน สามารถครอบครองสิ่งเหล่านี้ได้โดยไม่มีกลไกยับยั้ง

2. การควบคุมอายุผู้ครอบครอง และสิทธิในการถือครองสิ่งเทียมอาวุธปืน

2.1 ประเทศไทย: ไม่มีการควบคุมอายุขั้นต่ำ และไม่มียุติบัตรใบอนุญาตสำหรับ สิ่งเทียมอาวุธปืน

จากบทบัญญัติของ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แม้จะกล่าวถึง “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้ในมาตรา 4 (5) ว่าเป็นสิ่งซึ่งมีลักษณะภายนอกคล้ายอาวุธปืนจริง และอาจ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด แต่กฎหมายไทยมิได้บัญญัติให้ “การครอบครอง” สิ่งเทียมอาวุธปืน เป็นความผิดทางอาญา หรือเป็นพฤติกรรมที่ต้องควบคุมอย่างชัดเจน

ปัญหาสำคัญคือ ไม่มีมาตราใดในกฎหมายที่กำหนด “อายุขั้นต่ำของผู้ครอบครอง” สิ่งเทียมอาวุธปืน หมายความว่า เด็กอายุ 10 ขวบก็สามารถซื้อปืนบีบีกัน BB Gun หรือแบล็กกัน ผ่านช่องทางออนไลน์หรือร้านค้าได้โดยไม่ต้องรับผิดทางกฎหมาย และผู้ขายก็ไม่ต้องขอตรวจบัตร ประชาชนหรือใบอนุญาตใด ๆ ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก และเยาวชน โดยเฉพาะในกรณีที่มีการนำไปใช้ข่มขู่ ถ่ายคลิปเลียนแบบอาชญากรรม หรือแม้แต่ใช้ในการ กระทำผิดจริง เช่น ปล้นร้านสะดวกซื้อ หรือยิงกันเล่นจนเกิดอันตราย

ในขณะที่อาวุธปืนจริงจะต้องได้รับใบอนุญาตแบบ ป.4 และ ป.12 ซึ่งผู้ขอจะต้องมี อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมาย แต่ในส่วนของสิ่งเทียมอาวุธปืนกลับไม่มี การกำกับดูแลเช่นนั้นเลย

2.2 ประเทศอังกฤษ: ควบคุมอายุผู้ครอบครองอย่างเคร่งครัด มีระบบใบอนุญาต และลงโทษชัดเจน

อังกฤษกำหนดระบบการควบคุม “สิ่งเทียมอาวุธปืน” โดยใช้หลักเกณฑ์ของกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) และกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ห้ามบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ครอบครอง หรือพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นปืนบีบีกัน (BB Gun) ปืนแบบลค์กัน (Blank Gun) หรือปืนจำลองทุกชนิด เว้นแต่ใช้ภายใต้การควบคุมของผู้ใหญ่ที่ได้รับอนุญาต เช่น ในการถ่ายทำภาพยนตร์ หรือการฝึกอบรมทางการทหาร

2.2.2 ผู้ขายสิ่งเทียมอาวุธปืนจะต้องตรวจสอบอายุผู้ซื้อ และต้องมั่นใจว่าผู้ซื้อ มีอายุเกิน 18 ปี หากฝ่าฝืน ผู้ขายจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายทันที การขายหรือโฆษณาสิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง (Realistic Imitation Firearms) ยังถูกห้ามในเชิงพาณิชย์ เว้นแต่ผู้ซื้อมาจากกลุ่มที่ได้รับอนุญาต เช่น ผู้ผลิตภาพยนตร์ นักกีฬายิงปืน ผู้ฝึกอบรม หรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองทางราชการ หากพบเด็กหรือเยาวชนถือครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในที่สาธารณะ ตำรวจสามารถ “ยึดทันที” และดำเนินการแจ้งความ หรือส่งฟ้องศาลเยาวชนได้ โดยไม่ต้องรอให้เกิดพฤติกรรมผิดกฎหมายอย่างอื่นก่อน

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบ

2.3.1 ความชัดเจนของอายุขั้นต่ำ กฎหมายอังกฤษระบุอย่างชัดเจนว่าอายุขั้นต่ำของผู้ครอบครอง คือ 18 ปี พร้อมบทลงโทษผู้ขายที่ฝ่าฝืน ขณะที่กฎหมายไทยไม่มีการกำหนดอายุขั้นต่ำ ทั้งในต้วบทกฎหมายและแนวปฏิบัติ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนได้โดยไม่มีข้อจำกัด

2.3.2 ระบบใบอนุญาต ประเทศอังกฤษมีระบบ “เหตุผลในการขออนุญาต” อย่างเข้มงวด และต้องระบุวัตถุประสงค์ เช่น สำหรับการแสดง ภาพยนตร์ กีฬา หรือฝึกอบรม ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีระบบการออกใบอนุญาตใด ๆ สำหรับสิ่งเทียมอาวุธปืนเลย

2.3.3 การควบคุมผู้ขาย ในประเทศอังกฤษ ผู้ขายต้องตรวจบัตรประชาชน ตรวจประวัติ และจำกัดวงกลุ่มลูกค้าเฉพาะบางอาชีพ ในขณะที่ประเทศไทยสามารถหาซื้อสิ่งเทียมอาวุธปืน ได้อย่างเสรีตามร้านค้าออนไลน์ หรือแม้แต่ตลาดนัด

2.3.4 การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ในประเทศอังกฤษ หากพบเยาวชนถือสิ่งเทียมอาวุธปืน สามารถจับกุมและยึดของกลางได้ทันที แม้ยังไม่ได้กระทำความผิดกฎหมายอื่น แต่ในประเทศไทย ตำรวจยังไม่สามารถทำอะไรได้ หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีเจตนากระทำความผิด หรือเป็นอาวุธจริง

2.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากการเปรียบเทียบ

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถเสนอมาตรการทางกฎหมายของไทยให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่าอังกฤษได้ดังนี้

2.4.1 บัญญัติ “อายุขั้นต่ำ” ในการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน ไว้ใน พ.ร.บ. อาวุธปืน โดยกำหนดว่า ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จะไม่สามารถถือครองสิ่งเทียมอาวุธปืนได้ เว้นแต่มีเหตุพิเศษ และอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ปกครองหรือหน่วยงานรัฐ

2.4.2 กำหนดให้การขายสิ่งเทียมอาวุธปืน ต้องแสดงบัตรประชาชน หรือใบอนุญาตเฉพาะ เช่นเดียวกับระบบขายบุหรี่หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.4.3 เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ที่ขายหรือโฆษณาให้เด็กครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยไม่ตรวจสอบอายุ หรือขายในพื้นที่สาธารณะ

2.4.4 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการยึดสิ่งเทียมอาวุธปืนทันทีหากพบในความครอบครองของเด็กหรือเยาวชนในที่สาธารณะ เพื่อป้องกันเหตุรุนแรงโดยไม่ต้องรอให้เกิดความเสียหายก่อน

3. บทลงโทษและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

3.1 กฎหมายไทยไม่มีบทลงโทษเฉพาะสำหรับสิ่งเทียมอาวุธปืน

ภายใต้ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ของประเทศไทย แม้ว่าจะมีการกล่าวถึง “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้ในมาตรา 4(5) ว่าเป็นวัตถุที่มีลักษณะเหมือนอาวุธปืนจริงจนทำให้เข้าใจผิดได้ แต่กลับไม่มีบทบัญญัติที่ระบุชัดเจนว่า การครอบครอง หรือ การนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม เป็นความผิดทางอาญา ผลที่ตามมาคือ กรณีที่เด็กหรือเยาวชนครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน แล้วนำไปใช้ข่มขู่ผู้อื่น ถ่ายคลิปเลียนแบบอาชญากรรม หรือสร้างความตื่นตระหนกในพื้นที่สาธารณะ ตำรวจไทยยังไม่สามารถจับบทบัญญัติทางอาญาโดยตรงในการดำเนินคดีได้ เว้นเสียแต่ว่าการกระทำจะเข้าข่ายความผิดอื่น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 392 ข่มขู่ทำให้ผู้อื่นตกใจกลัว หรือมาตรา 371 พาอาวุธไปในที่สาธารณะโดยไม่มีเหตุอันสมควร

อย่างไรก็ตาม การตีความว่าความผิดนั้นครอบคลุมถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนหรือไม่ ยังคงเป็นที่ถกเถียง และไม่มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในแต่ละคดี อีกทั้ง บทลงโทษของมาตรา 371 และ 392 ก็มีโทษเพียงจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท ซึ่งไม่เพียงพอในการยับยั้งหรือสร้างความกลัวทางกฎหมายในกลุ่มเด็กและเยาวชน

3.2 กฎหมายอังกฤษ บทลงโทษชัดเจน รุนแรง และบังคับใช้จริง

ประเทศอังกฤษมีระบบการลงโทษที่ชัดเจนต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะภายใต้กฎหมาย 2 ฉบับหลัก ได้แก่ กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms

Act 1968) และ กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง (Violent Crime Reduction Act 2006) โดยมาตรการลงโทษของอังกฤษ ได้แก่

3.2.1 หากบุคคลใด (รวมถึงเด็ก) นำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปแสดงในที่สาธารณะ เพื่อข่มขู่ หรือทำให้ผู้อื่นตกใจกลัว มีโทษจำคุกสูงสุด 12 เดือน และปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์

3.2.2 การขายหรือแจกจ่าย Realistic Imitation Firearms โดยไม่มีใบอนุญาต หรือขายให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ถือเป็นความผิดอาญา โดยมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน สำหรับคดีแรก และอาจขยายได้ถึง 5 ปี หากมีเจตนานำไปใช้ในทางอาชญากรรม

3.2.3 ผู้ที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในการก่ออาชญากรรม แม้จะไม่ใช่ปืนจริง จะถูกลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใช้อาวุธปืนจริง เช่น ใช้ปืนแบบลวงค์กัน (Blank Gun) ปล้นธนาคาร เท่ากับโดนข้อหาปล้นด้วยอาวุธ

3.2.4 กฎหมายให้อำนาจแก่ตำรวจในการจับกุมและยึดสิ่งเทียมอาวุธปืนได้ทันที หากพบว่าอยู่ในความครอบครองของบุคคลที่ไม่มีสิทธิ หรือหากพบในสถานการณ์ที่สุ่มเสี่ยง เช่น สถานศึกษา สถานีรถไฟ สวนสาธารณะ ฯลฯ

3.2.5 วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ

1) ความชัดเจนของความผิด กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่นิยามความผิด เกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยตรง ขณะที่ประเทศอังกฤษจัดให้การครอบครองโดยผิดวัตถุประสงค์ หรือการใช้เพื่อข่มขู่ ถือเป็นความผิดที่มีบทบัญญัติเฉพาะ

2) ความเข้มข้นของบทลงโทษ ประเทศอังกฤษมีบทลงโทษที่แรงและยืดหยุ่นตามระดับความรุนแรงของพฤติกรรม เช่น แยกระหว่างการ “ครอบครอง” กับการ “ใช้ในทางอาชญากรรม” ขณะที่ไทยไม่มีบทลงโทษขั้นต่ำสำหรับกรณีของเด็กเพียงแค่พกพาไปเล่น หรือข่มขู่เพื่อนในโรงเรียน

3.3 การบังคับใช้ในทางปฏิบัติ

ประเทศอังกฤษ เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมทันที หากพบสิ่งเทียมอาวุธปืนในความครอบครองของเด็กโดยไม่มีเหตุอันควร ขณะที่เจ้าหน้าที่ไทยแม้จะเห็นพฤติกรรมเสี่ยง แต่ไม่สามารถจับกุมหรือยึดของกลางได้ หากไม่มีความผิดอื่นชัดเจนร่วมด้วย

3.4 การป้องกันเชิงระบบ

อังกฤษใช้ระบบทะเบียน อนุญาต และอายัดสิ่งของเป็นกลไกป้องกันอาชญากรรม แต่ประเทศไทยยังใช้ระบบ “ตีความโดยดุลพินิจ” ซึ่งไม่มีแนวทางกลางหรือคู่มือที่เป็นมาตรฐาน

4. ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน

ความแตกต่างในระบบบทลงโทษส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ในประเทศไทยเด็กไม่มีความเข้าใจว่า “สิ่งเทียมอาวุธปืน” มีผลทางกฎหมาย และผู้ใหญ่ก็ไม่

ตระหนักว่าเป็นสิ่งที่ผิด แต่ในประเทศอังกฤษเด็กในโรงเรียนจะได้รับการอบรมอย่างชัดเจนว่าการถือของเล่นที่มีลักษณะคล้ายอาวุธปืนสามารถนำไปสู่การถูกดำเนินคดีอาญาได้ ซึ่งเป็นแนวทางเชิงป้องกันที่ได้ผลมากกว่า

5. ข้อเสนอเพื่อปรับปรุงกฎหมายไทย

จากการเปรียบเทียบกับกฎหมายอังกฤษ ผู้วิจัยเสนอว่า กฎหมายไทยควรมีการเพิ่มเติมหรือแก้ไข ดังนี้

5.1 บัญญัติมาตราที่ระบุว่า “การพกพา” หรือ “แสดงสิ่งเทียมอาวุธปืน” ในที่สาธารณะ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ถือเป็นการผิดอาญา และให้ลงโทษจำคุกหรือปรับตามระดับพฤติกรรม

5.2 หากเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในที่สาธารณะ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สามารถยึดของกลางได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีเหตุอันตรายเกิดขึ้น

5.3 กำหนดบทลงโทษสำหรับร้านค้า เว็บไซต์ หรือบุคคลที่ขายสิ่งเทียมอาวุธปืนให้แก่เด็กและเยาวชน โดยมีทั้งโทษปรับและจำคุก

5.4 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกระทรวงมหาดไทย ออกแนวทางปฏิบัติสำหรับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพทั่วประเทศ

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายอังกฤษ

ประเด็น	กฎหมายไทย	กฎหมายอังกฤษ
คำจำกัดความ	กำหนดนิยาม “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้ใน มาตรา 4(5) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ว่า “สิ่งที่มีลักษณะอันน่าจะทำให้เข้าใจว่าเป็นอาวุธปืน” แต่ไม่มี การหลักเกณฑ์จำแนกชัดเจน	กฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) มาตรา 57(4) กำหนดคำจำกัดความของสิ่งเทียมอาวุธปืน (Imitation firearm) ไว้ว่า “สิ่งใดก็ตามที่มีลักษณะภายนอกเหมือนอาวุธปืน ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสามารถยิงกระสุนปืน ลูกกระสุนปืน หรือวัตถุใดได้หรือไม่ก็ตาม” และมีการแบ่งแยกเป็น Realistic/Non-realistic imitation firearm
การควบคุมจำหน่าย	ควบคุมเฉพาะ “การสั่ง, นำเข้า, คำ” ต้องได้รับใบอนุญาตตาม มาตรา 52-54 แต่ไม่ควบคุม การขายตามร้านค้าทั่วไป	กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ห้ามจำหน่ายสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยไม่มีใบอนุญาต และต้องตรวจสอบอายุของผู้ซื้อ

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็น	กฎหมายไทย	กฎหมายอังกฤษ
การควบคุม การครอบครอง โดยเยาวชน	ไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ห้ามเด็กและ เยาวชนครอบครองสิ่งเทียมอาวุธ ปืน	ห้ามเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ครอบครองหรือได้รับมอบ ตามมาตรา 24ZA กฎหมายลด อาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006
บทลงโทษ	ไม่มีบทลงโทษเฉพาะสำหรับ สิ่งเทียมอาวุธปืน นอกจากใช้ใน การกระทำความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 371 หรือ มาตรา 392	มีโทษปรับหรือจำคุกสูงสุด 5 ปี หากฝ่าฝืนข้อห้ามเกี่ยวกับ การครอบครองหรือการใช้ สิ่งเทียมอาวุธปืน
อายุขั้นต่ำของผู้ครอบครอง	ไม่มีกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับ ผู้ครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน	ห้ามบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ครอบครองหรือซื้อโดยเด็ดขาด
การใช้ในที่สาธารณะ	ไม่มีการควบคุมโดยตรง เว้นแต่ ก่อให้เกิดความกลัวหรือเดือดร้อน จึงเข้าข่ายมาตรา 372 หรือ มาตรา 392 ตามประมวล กฎหมายอาญา	ห้ามพกพาในที่สาธารณะโดยไม่ได้ รับอนุญาตในทางกฎหมาย ซึ่งมี บทลงโทษที่ชัดเจน
หน่วยงานที่กำกับดูแล	กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ผ่านระบบ นายทะเบียนท้องที่	หน่วยงานตำรวจท้องถิ่น ควบคุม โดยตรงพร้อมมาตรการตรวจสอบ ร้านค้า ใบอนุญาต และการเก็บ ข้อมูล
การควบคุมนำเข้า, ส่งออก	ต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า หรือส่งออก ตามมาตรา 52-54 พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แต่ระบบติดตาม ยังไม่เข้มงวด	ควบคุมเข้มงวด และต้องมีเหตุผล ชัดเจนในการนำเข้าและส่งออก พร้อมระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability System)

ที่มา: ผู้วิจัย

วิเคราะห์ความแตกต่างเรื่องการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ

จากการศึกษาตารางเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศอังกฤษ ในประเด็นเกี่ยวกับการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายของทั้งสองประเทศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านของความชัดเจนของบทบัญญัติ การบังคับใช้ และการควบคุมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

1. คำจำกัดความของสิ่งเทียมอาวุธปืน

กฎหมายไทยได้ให้นิยามของ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้ในมาตรา 4 (5) ของพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ว่า “หมายความว่า สิ่งซึ่งมีรูปและลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน” อย่างไรก็ตาม นิยามดังกล่าวยังมีลักษณะกว้างเกินไป และไม่ได้เชื่อมโยงกับเกณฑ์ที่ชัดเจนในการบังคับใช้จริง อันอาจทำให้เกิดความคลุมเครือในทางปฏิบัติ ในขณะที่กฎหมายอังกฤษ โดยเฉพาะกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) มาตรา 57(4) ได้ให้นิยามที่ชัดเจนยิ่งกว่า โดยระบุว่า สิ่งเทียมอาวุธปืน (Imitation firearm) หมายถึง สิ่งของใด ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับปืน ซึ่งสามารถทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าเป็นปืนจริง แม้จะไม่มีความสามารถในการยิงก็ตาม ทั้งยังมีการแบ่งแยกประเภทอย่างชัดเจน เช่น สิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง (Realistic Imitation Firearm) และ สิ่งเทียมอาวุธปืนธรรมดา (Imitation Firearm)

2. การควบคุมการจำหน่าย

กฎหมายไทยควบคุมเฉพาะการนำเข้า การค้าขาย และการสั่งซื้อสิ่งเทียมอาวุธปืน ตามหมวด 4 ของพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ซึ่งมาตรา 52-54 เป็นบทบัญญัติที่มุ่งเน้นไปที่การขออนุญาตจากนายทะเบียน แต่ไม่มีระบบควบคุมในระดับร้านค้าอย่างเป็นระบบ ขณะที่ประเทศอังกฤษ มีบทบัญญัติในกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ที่กำหนดให้ผู้จำหน่ายต้องได้รับใบอนุญาตโดยชัดแจ้ง และมีข้อกำหนดเรื่องการตรวจสอบอายุของผู้ซื้อก่อนขาย ทั้งยังมีบทกำหนดโทษหากฝ่าฝืน

3. การควบคุมการครอบครองโดยเยาวชน

ประเด็นนี้เป็นข้อจำกัดของกฎหมายไทยที่เด่นชัดที่สุด เนื่องจากไม่มีกฎหมายใดในปัจจุบันที่ห้ามเด็กหรือเยาวชนครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเฉพาะ ต่างจากกฎหมายอังกฤษ ที่ระบุชัดในมาตรา 24ZA แห่งกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ว่า “บุคคลใดก็ตามที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ห้ามมิให้ครอบครองหรือได้รับมอบหมายสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเด็ดขาด” กฎหมายนี้จึงเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึงวัตถุอันอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือพฤติกรรมเลียนแบบที่นำไปสู่การกระทำผิดทางอาญา

4. บทลงโทษ

ประเทศไทยยังไม่มีบทลงโทษเฉพาะกรณีการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน เว้นแต่ในกรณีที่น่าไปใช้กระทำผิดอาญา เช่น ปล้นทรัพย์ ช่มชู้ หรือก่อความเดือดร้อนในที่สาธารณะ ซึ่งอาจตีความได้ตามมาตรา 371 หรือ 392 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ในขณะที่อังกฤษมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมทั้งโทษปรับและโทษจำคุกสูงสุด 6 เดือน ถึง 5 ปี ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของพฤติกรรมการใช้และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคม

5. อายุขั้นต่ำของผู้ครอบครอง

กฎหมายไทยไม่กำหนดอายุขั้นต่ำในการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างชัดเจน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงวัตถุเหล่านี้ได้โดยไม่มีการจำกัด ซึ่งถือเป็นช่องว่างสำคัญที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนหรือเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรง ในทางตรงกันข้าม อังกฤษได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่มีสิทธิในการซื้อ ครอบครอง หรือใช้งานสิ่งเทียมอาวุธปืน ยกเว้นในกรณีที่ได้รับการดูแลจากผู้ปกครอง และต้องอยู่ในกิจกรรมเฉพาะ เช่น การฝึกกีฬาในสนามที่ได้รับอนุญาต

6. การควบคุมการใช้ในที่สาธารณะ

ในประเทศไทย การพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนในที่สาธารณะยังไม่ถือว่าผิดกฎหมายโดยตรง เว้นแต่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือนำไปใช้ในการช่มชู้ ซึ่งจะเข้าข่ายผิดมาตรา 392 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ในขณะที่ประเทศอังกฤษห้ามการพกพาสิ่งเทียมอาวุธปืนในที่สาธารณะโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม หากไม่มีเหตุผลชอบด้วยกฎหมาย เช่น การแสดงภาพยนตร์ การฝึกทางทหาร หรือกีฬายิงปืน ซึ่งจะต้องมีใบอนุญาตควบคุม

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ในประเทศไทย การควบคุมอยู่ภายใต้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ผ่านระบบนายทะเบียนอาวุธปืนของแต่ละจังหวัด ซึ่งอาจมีความแตกต่างในการตีความและบังคับใช้ ขณะที่ประเทศอังกฤษมีระบบการควบคุมแบบรวมศูนย์ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่นมีอำนาจในการออกใบอนุญาต ควบคุมร้านค้า และตรวจสอบการใช้งาน พร้อมทั้งมีแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจนและมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

8. การควบคุมการนำเข้าและส่งออก

ไทยมีบทบัญญัติควบคุมการนำเข้าและส่งออกสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยอาศัยระบบอนุญาตตามมาตรา 52 ของพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ แต่ยังขาดระบบติดตาม ตรวจสอบ และการปฏิบัติที่เข้มงวด ในทางกลับกัน อังกฤษมีข้อบังคับว่าด้วยอาวุธปืน (Firearms Rules) ที่ควบคุมอย่างละเอียด ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ทุกขั้นตอนของการเคลื่อนย้ายวัตถุดังกล่าว

องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ

จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) พระราชบัญญัติลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) และพระราชบัญญัติอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933) ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับบริบทของประเทศไทย ทั้งในเชิงกฎหมาย นโยบายสาธารณะ และแนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก ดังนี้

1. แนวคิดการกำหนดอายุขั้นต่ำในการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างชัดเจน

หนึ่งในองค์ความรู้สำคัญที่ได้จากการศึกษา คือ การที่กฎหมายอังกฤษกำหนดให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่สามารถครอบครอง ชื้อ หรือขายสิ่งเทียมอาวุธปืนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญที่มุ่งป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงวัตถุที่อาจนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรมหรือสร้างความหวาดกลัวในสังคม แม้สิ่งเทียมอาวุธปืนจะไม่มีอำนาจในการทำลายล้างเช่นเดียวกับอาวุธปืนจริง แต่กฎหมายได้ให้ความสำคัญกับผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน เช่น การกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำอย่างชัดเจนนี้ จึงถือเป็นการสร้าง มาตรฐานทางกฎหมายที่ยึดโยงกับหลักการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มสูงในการถูกชักจูงหรือเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงจากสื่อ สังคมออนไลน์ หรือบุคคลใกล้ชิด

การกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนปรากฏอย่างชัดเจนในกฎหมายอังกฤษโดยเฉพาะกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ที่วางหลักว่าบุคคลใดก็ตามซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี จะไม่สามารถซื้อ ครอบครอง หรือรับมอบสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะเหมือนจริง (realistic imitation firearms) ได้ ไม่ว่าในสถานการณ์ใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายเฉพาะบางประเภท เช่น เพื่อการแสดงภาพยนตร์ กีฬา หรือกิจกรรมจำลองทางยุทธวิธีที่ได้รับการรับรอง

แนวคิดดังกล่าวถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ซึ่งมีนัยสำคัญในเชิงการออกแบบกฎหมายเชิงป้องกัน กล่าวคือ ไม่เฉพาะแค่กฎหมายจะทำหน้าที่เพียงลงโทษเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วเท่านั้น แต่กฎหมายอังกฤษได้ใช้แนวทางควบคุมความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมอันตรายในกลุ่มเด็กและเยาวชนผ่านการควบคุมช่องทางการเข้าถึง การกำหนดอายุขั้นต่ำในการครอบครองเช่นนี้ สอดคล้องกับหลักพัฒนาการทางจิตวิทยาเด็กและเยาวชน ที่ชี้ให้เห็นว่า บุคคลในช่วงอายุ 12-17 ปี มักมีการตัดสินใจโดยใช้อารมณ์มากกว่าการใช้เหตุผล มีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงสูง และขาดการประเมินผลกระทบระยะยาวต่อพฤติกรรมของตนเอง

ในทางสังคมวิทยากฎหมาย แนวทางของอังกฤษยังสะท้อนปรัชญาทางกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยสาธารณะ (Public safety) มากกว่าหลักเสรีภาพส่วนบุคคล (Individual liberty) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเปราะบางและเครื่องมือที่อาจใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด การเลือกกำหนดอายุ 18 ปี จึงเป็นการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยึดโยงกับเกณฑ์อายุแห่งความรับผิดชอบอาญาและความสามารถในการแสดงเจตนาในทางนิติกรรมโดยชอบ

2. แนวคิดการนิยามสิ่งเทียมอาวุธปืนตามลักษณะทางกายภาพ

กฎหมายของประเทศอังกฤษได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนไปสู่รูปแบบที่เรียกว่า “Appearance-based Definition” หรือการนิยามโดยอาศัย “ลักษณะภายนอก” เป็นเกณฑ์หลักในการตีความว่า วัตถุหนึ่งจะถือเป็นสิ่งเทียมอาวุธปืนหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ได้กำหนดนิยามของสิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง (Realistic Imitation Firearms) ไว้อย่างชัดเจนว่า หมายถึงวัตถุใด ๆ ที่มีลักษณะภายนอกคล้ายกับอาวุธปืนจริง จนสามารถทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดได้ว่าเป็นอาวุธปืนจริง โดยไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติในการยิงกระสุนหรือมีระบบกลไกภายในที่ใช้งานได้จริงแต่อย่างใด

แนวคิดดังกล่าวสะท้อนถึงการเปลี่ยนจุดเน้นในการควบคุมจากกลไกภายใน เช่น ระบบการยิงหรือระบบอัดแก๊ส ไปสู่ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนเมื่อเห็นหรือประสบต่อวัตถุชิ้นนั้น กล่าวคือ กฎหมายให้ความสำคัญกับการสร้างผลกระทบทางความรู้สึกมากกว่าการพิจารณาความสามารถในการทำลายล้างโดยตรง โดยถือว่า ความกลัว ความตระหนก หรือความเข้าใจผิดของสาธารณชน เป็นผลร้ายที่รัฐควรเข้าแทรกแซงด้วยมาตรการทางกฎหมาย

ตัวอย่างสำคัญของการนำแนวคิดนี้มาใช้คือ การควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนสีดำ หรือวัสดุโลหะ ที่ทำขึ้นโดยจำลองรูปลักษณ์จากอาวุธปืนจริง เช่น ปืน Glock Beretta หรือ Colt⁸⁷ ซึ่งสามารถสร้างความหวาดกลัวให้แก่ผู้พบเห็นในที่สาธารณะ แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่สามารถยิงกระสุนได้จริงก็ตาม นอกจากนี้ยังมีการใช้กฎระเบียบเพิ่มเติม เช่น กำหนดให้สินค้าที่มีสีสันทดสอบ ไม่ถือว่าเป็นสิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนจริง (realistic imitation firearms) เพราะบุคคลทั่วไปสามารถแยกแยะได้โดยง่ายว่าไม่ใช่อาวุธจริง

ในทางตรงกันข้าม กฎหมายไทยภายใต้พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แม้จะมีนิยาม “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ในมาตรา 4 (5) ว่า “สิ่งซึ่งมีรูปร่างและลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน” แต่ยังคงขาดองค์ประกอบในการแยกแยะอย่างเป็นระบบระหว่างสิ่งเทียมที่ “เหมือนจริง”

⁸⁷ชื่อยี่ห้อของปืนพก (handgun) ซึ่งเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมในวงการอาวุธปืน แต่ละยี่ห้อมีความโดดเด่นและลักษณะเฉพาะ

กับสิ่งที่ “ไม่เหมือนจริง” ทั้งในแง่รูปลักษณ์ วัสดุ สี หรือสัดส่วน ทำให้การตีความขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงานเป็นหลัก และเกิดความคลุมเครือในเชิงการบังคับใช้ เช่น ปีนปีกันสีดำหรือแบบล็กกัน ที่มีขนาดเท่าปีนจริง ซึ่งแม้จะไม่มีระบบการยิงที่ใช้ดินปืน แต่ก็สามารถสร้างความเข้าใจผิดแก่สาธารณชน หรือถูกนำไปใช้ในการข่มขู่เพื่อกระทำความผิด เช่น ปล้นทรัพย์ หรือคุกคามบุคคลอื่น

การที่ประเทศไทยยังไม่มีมีการแยกแยะในเชิงลักษณะภายนอกอย่างเป็นระบบ เช่น การกำหนด “สีปลอดภัย” (safety color), การใช้วัสดุที่ไม่ใกล้เคียงกับอาวุธจริง หรือการบังคับให้มีเครื่องหมายแสดงว่าไม่ใช่อาวุธจริง เช่น ปลายกระบอกสีส้ม จึงอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในทางกฎหมาย และไม่สามารถป้องกันเหตุร้ายล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการนิยามสิ่งเทียมอาวุธปืนตามลักษณะทางกายภาพของอังกฤษ จึงถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการเริ่มต้นกำกับดูแลสิ่งเทียมอาวุธปืนบนฐานของลักษณะทางกายภาพของบุคคลทั่วไป ที่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งสะท้อนถึงการมองกฎหมายเป็นเครื่องมือที่ต้องตอบสนองต่อความเป็นจริงทางสังคม มากกว่าเพียงหลักทางเทคนิค

ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน การนำนิยามลักษณะทางกายภาพ มาปรับใช้ จะเป็นกลไกสำคัญ ในการจำแนกสิ่งของตามความเสี่ยงและผลกระทบต่อสาธารณชนมากกว่าตามความสามารถเชิงกลไกเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเอื้อต่อการกำกับดูแล การตีความทางกฎหมาย และการควบคุมตลาดผลิตหรือจำหน่ายได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

3. หลักการป้องกันเชิงรุก (Preventive Legal Approach)

จากการศึกษากฎหมายประเทศอังกฤษ โดยเฉพาะกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) พบว่า การกำหนดข้อห้ามอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการซื้อ ครอบครอง หรือรับมอบสิ่งเทียมอาวุธปืนสำหรับผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นการออกแบบกฎหมายที่ตั้งอยู่บนหลักการป้องกันเชิงรุก (Preventive Legal Approach) ซึ่งถือเป็นแนวคิดสำคัญที่มุ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมความเสี่ยงก่อนที่อันตรายหรือความผิดจะเกิดขึ้นจริงอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากหลักการดังกล่าว คือ การที่กฎหมายมิได้จำกัดบทบาทไว้เพียงการลงโทษผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำเกิดขึ้น แต่ได้ยกระดับขอบเขตของการควบคุมไปสู่การจัดการกับปัจจัยเสี่ยงล่วงหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ยังมีพัฒนาการทางจิตสำนึกไม่สมบูรณ์ มีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงจากสื่อหรือสิ่งแวดล้อมสูง และอาจตกเป็นเครื่องมือของผู้ใหญ่หรือกลุ่มอาชญากรรมได้ง่าย หากสามารถเข้าถึงวัตถุที่มีลักษณะเหมือนอาวุธปืนจริง แม้สิ่งนั้นจะไม่ใช่อาวุธที่สามารถยิงได้ก็ตาม

แนวทางของกฎหมายอังกฤษจึงมองว่า การเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเยาวชน เป็น “พฤติกรรมที่มีความเสี่ยง” (risky conduct) ที่ต้องมีมาตรการควบคุมอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ต่างจากการจำกัดการซื้อบุหรี่ เหล้า หรือสื่อลามกในกลุ่มเยาวชน ทั้งนี้ มิใช่เพราะสิ่งเทียมอาวุธปืน มีอันตรายโดยตัวมันเอง หากแต่เพราะบริบททางสังคมและพฤติกรรมของผู้ใช้ อาจทำให้สิ่งของเหล่านี้ กลายเป็นเครื่องมือก่ออาชญากรรม ช่มชู้ หรือสร้างความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่นในสาธารณะได้ ซึ่งถือเป็นภัยแฝงที่กฎหมายมีหน้าที่ต้องจัดการในเชิงเชิงนโยบายป้องกัน

นอกจากนี้ การควบคุมล่วงหน้ายังเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองเด็กสากล ซึ่งระบุให้รัฐมีหน้าที่ป้องกันไม่ให้เด็กตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยง แทนที่จะปล่อยให้สถานการณ์เกิดขึ้นแล้วจึงเข้าดำเนินการ การกำหนดอายุขั้นต่ำเช่นนี้จึงเป็นกลไกสำคัญในสร้างฐานป้องกันระหว่างเยาวชนกับสิ่งเทียมอาวุธปืน เพื่อป้องกันปัญหาทั้งในระดับปัจเจกและระดับโครงสร้าง เช่น ปัญหาเด็กก่อเหตุอาชญากรรม หรือภาพลักษณ์ความรุนแรงในสังคม

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยจะพบว่า ระบบกฎหมายไทยยังเน้นการแก้ไขปัญหาเชิงตอบสนองหลังเกิดเหตุ โดยอาศัยการใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดอาญาทั่วไป เช่น ความผิดฐานช่มชู้ หรือพกพาอาวุธในที่สาธารณะ โดยไม่ได้มีกฎหมายเฉพาะที่ควบคุมการเข้าถึง สิ่งที่สามารถก่อให้เกิดอันตรายล่วงหน้า กล่าวคือ แม้จะมีการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในทางเทคนิค แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มี การวางแผนอายุขั้นต่ำ ไม่มีระบบการขออนุญาตสำหรับผู้ซื้อ และไม่มีการควบคุมผ่านช่องทางออนไลน์อย่างจริงจัง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนยังสามารถเข้าถึงสิ่งของเหล่านี้ได้อย่างง่ายดาย ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษากฎหมายอังกฤษในประเด็นนี้จึงชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การออกแบบกฎหมายที่มุ่งควบคุมพฤติกรรมก่อนเกิดเหตุ โดยใช้เกณฑ์ความเสี่ยงและช่วงวัยเป็นตัวกำหนด มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันอาชญากรรมเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางอย่างเด็ก และเยาวชน อีกทั้งยังช่วยลดภาระของกระบวนการยุติธรรมในระยะยาว และส่งเสริมให้สังคมเกิดวัฒนธรรมทางกฎหมายที่คำนึงถึงการคุ้มครองเชิงป้องกันมากกว่าการลงโทษเชิงตอบโต้

4. กลไกทางกฎหมายที่ครอบคลุมผู้ขาย ผู้ผลิต และผู้ครอบครอง

ในประเทศอังกฤษการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนมิได้จำกัดอยู่เฉพาะตัวผู้ครอบครองหรือผู้ใช้ เท่านั้น หากแต่ยังมีบทบัญญัติทางกฎหมายที่กำหนดหน้าที่อย่างชัดเจนและเข้มงวดต่อ ผู้ขาย ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ให้เช่า หรือผู้ส่งมอบ อีกด้วย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบอายุของผู้รับ และการควบคุมการไหลเวียนของสิ่งเทียมอาวุธปืนเข้าสู่มือบุคคลซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการใช้งานในทางที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณะ

แนวทางของอังกฤษสะท้อนหลักความรับผิดชอบร่วม โดยถือว่าการที่สิ่งเทียมอาวุธปืนตกอยู่ในมือของบุคคลซึ่งไม่ควรครอบครอง ย่อมเป็นผลมาจากความบกพร่องของผู้มีบทบาทในขั้นตอนก่อนหน้า อันได้แก่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขาย หรือแม้แต่ผู้จัดจำหน่ายทางออนไลน์ ซึ่งล้วนมีหน้าที่

ตามกฎหมายในการกลั่นกรองและยืนยันตัวตนของผู้ซื้ออย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนอาจต้องรับโทษ ในลักษณะเดียวกับการให้ความช่วยเหลือในการกระทำความผิด หรือความผิดฐานละเมิดข้อกำหนด ตามกฎหมายควบคุมอาวุธ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากแนวทางนี้ คือ การที่ระบบกฎหมายสามารถออกแบบกลไก ควบคุมที่เน้นความรับผิดชอบแบบทั่วถึง กล่าวคือ ไม่เน้นลงโทษเฉพาะผู้กระทำความผิด เท่านั้น แต่ยัง ควบคุมปัจจัยที่เป็นต้นกำเนิดของการได้มาซึ่งสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเยาวชน กล่าวคือ แม้จะมีบทบัญญัติ บางส่วนที่ควบคุมการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าอันตราย แต่กลับไม่มีการกำหนดหน้าที่เฉพาะต่อผู้ขาย หรือผู้ส่งมอบในการตรวจสอบผู้ซื้อ และไม่มีระบบติดตามเส้นทางของสิ่งเทียมอาวุธปืนจากโรงงาน สู่มือผู้ใช้ รวมถึงไม่มีบทกำหนดโทษที่ชัดเจนต่อผู้ประกอบการที่ละเลยต่อความปลอดภัยของสังคม

เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทของประเทศไทยจะพบว่า ระบบกฎหมายไทยยังขาดกลไก ในการควบคุมต้นทางของการได้มาซึ่งสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเยาวชน กล่าวคือ แม้จะมีบทบัญญัติ บางส่วนที่ควบคุมการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าอันตราย แต่กลับไม่มีการกำหนดหน้าที่เฉพาะต่อผู้ขาย หรือผู้ส่งมอบในการตรวจสอบผู้ซื้อ และไม่มีระบบติดตามเส้นทางของสิ่งเทียมอาวุธปืนจากโรงงาน สู่มือผู้ใช้ รวมถึงไม่มีบทกำหนดโทษที่ชัดเจนต่อผู้ประกอบการที่ละเลยต่อความปลอดภัยของสังคม

องค์ความรู้ใหม่จากกฎหมายอังกฤษในประเด็นนี้ จึงอยู่ที่ความรับผิดชอบในฐานะที่เป็น ปัจจัยต้นกำเนิด ไม่ใช่เพียงเฉพาะผู้กระทำความผิดเท่านั้น ทั้งยังเป็นการสะท้อนความรับผิดชอบต่อ สังคมที่มีใช้แค่แนวคิดในทางจริยธรรม แต่ได้บัญญัติเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายอย่างชัดเจน

การนำแนวคิดนี้มาปรับใช้ในระบบกฎหมายไทยจะสามารถช่วยเติมเต็มช่องว่างด้าน การควบคุมต้นทางของสิ่งเทียมอาวุธปืน และลดโอกาสที่เด็กและเยาวชนจะเข้าถึงอุปกรณ์ดังกล่าว โดยปราศจากการคัดกรอง ซึ่งเป็นแนวทางการป้องกันปัญหาอาชญากรรมเชิงระบบอย่างยั่งยืน และเป็นธรรม

5. การยึดโยงกับหลักสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองเด็ก

หนึ่งในองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษากฎหมายประเทศอังกฤษ คือ แนวทาง การกำหนดมาตรการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนภายใต้กรอบของหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการถือครองทรัพย์สินของบุคคล บางกลุ่ม เช่น เด็กและเยาวชน ซึ่งแม้จะเป็นมาตรการที่มีลักษณะจำกัดสิทธิในระดับหนึ่ง แต่กลับ สามารถดำเนินการได้อย่างชอบธรรมภายใต้หลักการได้สัดส่วน (principle of proportionality) ตาม หลักสิทธิมนุษยชนสากล

กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) ได้กำหนดข้อห้ามชัดเจนในการซื้อ ครอบครอง หรือรับมอบสิ่งเทียมอาวุธปืนสำหรับผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะแนวทางดังกล่าว มีพื้นฐานรองรับจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the

Child-CRC) โดยเฉพาะ ข้อ 19 และข้อ 6 ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณีในการ “คุ้มครองเด็กจากอันตรายทุกประเภท” และ “ประกันการอยู่รอดและพัฒนาการของเด็ก” โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมตามความจำเป็นทางนิติบัญญัติ

การกำหนดข้อจำกัดต่อเสรีภาพของเยาวชนในการเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืน จึงมิได้ขัดแย้งต่อหลักสิทธิของเด็ก แต่ตรงกันข้าม เป็นการ ยกกระดับสิทธิของเด็กในฐานะผู้ได้รับความคุ้มครองพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมสมัยใหม่ที่เด็กอาจตกเป็นเหยื่อของการจู่โจมให้ใช้ความรุนแรง หรือกลายเป็นผู้กระทำความผิดในลักษณะที่ตนยังขาดวุฒิภาวะทางสติปัญญาและอารมณ์เพียงพอที่จะประเมินผลกระทบของการกระทำตนเองได้อย่างรอบด้าน

แนวคิดนี้สะท้อน หลักการได้สัดส่วน (principle of proportionality) ซึ่งถือเป็นแก่นของกฎหมายสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ รัฐสามารถจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการของบุคคลได้ ตราบใดที่การจำกัดนั้น มีวัตถุประสงค์อันชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ความปลอดภัยสาธารณะ หรือการคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอ เป็นมาตรการที่จำเป็น กล่าวคือไม่สามารถใช้มาตรการที่รุนแรงน้อยกว่านี้แล้วได้ผลเท่ากัน และได้สัดส่วน ความเสียหายต่อสิทธิที่จำกัดไว้ ต้องไม่เกินสมควรแก่เหตุเมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์สาธารณะที่ได้รับ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จึงอยู่ที่ การเข้าใจว่ามาตรการควบคุมทางกฎหมายที่จำกัดสิทธิบางประการนั้น ไม่จำเป็นต้องขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนเสมอไป หากเป็นการดำเนินการที่มีเหตุผล กลั่นกรองผ่านกระบวนการถ่วงดุลที่รอบคอบ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคุ้มครองบุคคลในฐานะผู้มีสิทธิพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชน

เมื่อเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายไทย จะพบว่ายังไม่มี ความชัดเจนในการจัดวางนโยบายหรือมาตรการทางกฎหมายที่ควบคุมการเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กในลักษณะที่เชื่อมโยงกับหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบ แม้ประเทศไทยจะเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่ยังไม่มีการยกร่างหรือปรับปรุงกฎหมายที่สะท้อนพันธกรณีในเชิงป้องกันอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การบัญญัติห้ามจำหน่ายสิ่งเทียมอาวุธปืนให้แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี การควบคุมการโฆษณาหรือการจัดแสดงสิ่งของดังกล่าวในพื้นที่สาธารณะ และการมีระบบตรวจสอบอายุผู้ซื้อในตลาดออนไลน์

ดังนั้น การศึกษากฎหมายอังกฤษจึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ว่า การคุ้มครองสิทธิเด็กมิใช่เพียงการยึดถือเสรีภาพของเด็กอย่างเคร่งครัด แต่ต้องควบคู่กับการสร้างระบบกฎหมายที่ป้องกันเด็กจากการเข้าถึงอันตราย โดยอาศัยหลักสิทธิมนุษยชนเป็นฐานในการออกแบบข้อจำกัดอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งเป็นแนวคิดที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทไทยเพื่อยกระดับกลไกคุ้มครองเด็กในเชิงนโยบายและกฎหมายอย่างยั่งยืน

6. การบังคับใช้และกลไกตรวจสอบอายุผู้บริโภค

การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบอายุของผู้บริโภค โดยเฉพาะในกรณีของการซื้อขายสิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งแม้จะมีข้อห้ามตามตัวบทกฎหมายที่ชัดเจน เช่น ห้ามขายหรือส่งมอบสิ่งเทียมอาวุธปืนให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ตามกฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) แต่กฎหมายเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอหากไม่มีกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่

กฎหมายอังกฤษจึงมีการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ครอบคลุมทั้งการซื้อขายผ่านหน้าร้านและช่องทางออนไลน์ โดยนำระบบเทคโนโลยีมายกระดับกระบวนการตรวจสอบอายุของผู้ซื้อ อาทิ การกำหนดให้ผู้จำหน่ายต้องขอหลักฐานแสดงอายุ เช่น บัตรประชาชน หนังสือเดินทาง หรือใบขับขี่ที่ออกโดยหน่วยงานรัฐ การใช้ระบบสำหรับการสั่งซื้อผ่านเว็บไซต์ เช่น ระบบที่ให้ผู้ซื้ออัปโหลดเอกสารยืนยันตัวตน หรือเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลภาครัฐหรือธนาคาร หรือการกำหนดให้บริษัทจัดส่งสินค้าต้องมีขั้นตอนตรวจสอบอายุของผู้รับก่อนการส่งมอบ โดยอนุญาตให้มอบสินค้าได้เฉพาะต่อบุคคลที่สามารถแสดงหลักฐานยืนยันตัวตนได้ ณ จุดรับสินค้า

องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ คือ การตระหนักว่าการออกแบบมาตรการตรวจสอบอายุในเชิงปฏิบัติ ต้องควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีและการบังคับใช้เชิงระบบ มิใช่เพียงการบัญญัติตัวบทกฎหมายให้ครอบคลุม หากแต่ต้องสร้างโครงสร้างทางกฎหมาย ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัล และระบบขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทของประเทศไทยจะพบว่า ระบบการบังคับใช้ในเรื่องนี้ยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การไม่มีการกำหนดหน้าที่ของผู้จำหน่ายในการตรวจสอบอายุ การขาดระบบการยืนยันตัวตนทางออนไลน์ที่มีมาตรฐาน หรือการไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับบทบาทของบริษัทขนส่งในการควบคุมสินค้าที่อาจเข้าข่ายอันตราย ดังนั้น แม้จะมีการห้ามจำหน่ายอาวุธปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนในทางปฏิบัติ แต่ช่องทางออนไลน์กลับกลายเป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ซื้อเป็นเยาวชนซึ่งสามารถเข้าถึงสินค้าเหล่านี้ได้ง่าย

จากการศึกษากฎหมายอังกฤษในประเด็นนี้จึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ว่า ระบบกฎหมายจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อมีกลไกการบังคับใช้ที่ทันสมัย รองรับพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์หรือบริษัทจัดส่งสินค้า การนำแนวทางนี้มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยจะช่วยให้สามารถปิดช่องโหว่สำคัญของระบบกฎหมายที่ยังไม่สามารถควบคุมการเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีทำให้การซื้อขายอาวุธจำลองกลายเป็นเรื่องง่ายและไร้การควบคุม

สิ่งที่ได้ค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. กลุ่มบิดามารดาและผู้ปกครองของเด็ก

1.1 ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มบิดามารดาและผู้ปกครองที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ จำนวน 3 ราย มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย ประกอบด้วยผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 12–17 ปี ซึ่งเคยมีประสบการณ์โดยตรงหรือโดยอ้อมกับการที่บุตรหลานครอบครองหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน โดยในบางรายมีการนำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้ในลักษณะเสี่ยง เช่น การข่มขู่เพื่อน การเล่นในพื้นที่สาธารณะ หรือโพสต์ภาพในโซเชียลมีเดีย

1.2 ทศนคติเกี่ยวกับการเล็งดูในยุคปัจจุบัน

ผู้ปกครองทั้ง 3 รายเห็นพ้องกันว่าการเล็งดูเด็กในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนมากกว่าสมัยก่อนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในด้านสื่อเทคโนโลยีที่เด็กสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น YouTube, TikTok, เกมออนไลน์ และโซเชียลมีเดีย ซึ่งมักมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง การใช้อาวุธ และการก่อเหตุในลักษณะอาชญากรรม ส่งผลให้ผู้ปกครองรู้สึกกังวลและควบคุมพฤติกรรมบุตรได้ยากขึ้น

หนึ่งในผู้ปกครองกล่าวว่า “ลูกผมอายุ 14 ชอบดูคลิปยิงปืนใน TikTok พอเห็นบ่อย ๆ เขาก็พูดกับเพื่อนว่าอยากได้ปืนเท่า ๆ แบบนี้บ้าง ผมเคยห้าม แต่ก็ไม่รู้จะทำยังไง เพราะเพื่อนเขาก็มี”

ผู้ปกครองรายนี้สะท้อนถึงความกดดันจากกลุ่มเพื่อนของบุตรหลาน ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ผลักดันให้เด็กอยากมีสิ่งเทียมอาวุธปืนไว้ครอบครอง โดยเฉพาะเพื่อแสดงออกถึงความเท่ หรือการยอมรับในกลุ่มเพื่อนฝูง

1.3 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

ผู้ปกครองทั้งหมดให้ข้อมูลในทำนองเดียวกันว่า “ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดคือปืนจริง สิ่งใดคือของเล่น” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของ ปืนบีบีกัน (BB Gun) หรือ ปืนแบลงค์กัน (Blank Gun) ที่มีลักษณะคล้ายอาวุธจริงอย่างมาก หากไม่ทดลองยิงหรือเปิดเครื่องออกดูภายใน

ผู้ปกครองรายหนึ่งกล่าวว่า “ตอนแรกนึกว่าเป็นของเล่นที่ยิงลูกปิงปองธรรมดา แต่พอเห็นเพื่อนลูกเขามายิงกันแล้วเจ็บ ตัวแดง เราเริ่มไม่มั่นใจว่านี่ของเล่นหรือเปล่า”

กรณีเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ปกครองจำนวนมากขาดองค์ความรู้ที่จำเป็นในการจำแนกและประเมินอันตรายของสิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการควบคุมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของบุตรหลาน

1.4 ประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน

ผู้ปกครองรายหนึ่งเล่าประสบการณ์ที่ถูกขายนำปืนบีบีกัน (BB Gun) ไปเล่นในซอยแถวบ้าน โดยยิงใส่กันกับเพื่อนในลักษณะจำลองสงคราม แม้จะเป็นการเล่นที่ไม่ได้ตั้งใจจะก่ออันตราย แต่กลับมีผู้สูงอายุในชุมชนเข้าใจผิด คิดว่าเป็นปืนจริง และมีการแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ “ตอนนั้นตกใจมาก เพราะตำรวจเข้ามาถึงบ้าน นึกว่าลูกไปทำอะไรผิดกฎหมาย แต่ตำรวจบอกว่าแค่ให้ตกใจ เพราะไม่มีบทลงโทษชัดเจน”

เหตุการณ์นี้ทำให้ผู้ปกครองหลายคนเกิดความตระหนักว่าการมีสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะในพื้นที่สาธารณะนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดที่ส่งผลเสียทั้งต่อครอบครัวและเด็ก

1.5 ความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน

ผู้ปกครองมองว่า การปล่อยให้เด็กถือสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยไม่มีการกำกับดูแล อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบที่รุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะการที่เด็กบางคนเริ่มพูดในลักษณะเลียนแบบผู้ร้าย หรือแก๊งค์เพื่อน

หนึ่งในผู้ปกครองยกตัวอย่างว่า “ลูกผมเคยโพสต์ใน Facebook ว่า ‘ใครแหยมูกระวังโดนยิง’ พร้อมถือปืนพลาสติกที่เหมือนจริงมาก ตอนนั้นตกใจ รีบลบโพสต์ แล้วอบรมเขาเลยว่า เล่นแบบนี้อันตรายมาก”

พฤติกรรมเช่นนี้เป็นสัญญาณเตือนว่าหากไม่มีการแทรกแซงหรือควบคุมอย่างเหมาะสม อาจนำไปสู่พฤติกรรมผิดกฎหมายที่รุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต

1.6 ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองต่อภาครัฐและสังคม

ผู้ปกครองทั้งหมดเสนอให้มีการดำเนินมาตรการหลายด้านร่วมกัน ดังนี้

1.6.1 การให้ความรู้กับผู้ปกครอง ผู้ปกครองมองว่าตนเองไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย หรือประเภทของสิ่งเทียมอาวุธปืน จึงต้องพึ่งพาความรู้สึกเป็นหลักในการตัดสินใจ เช่น บางครั้งเข้าใจว่าเป็นของเล่น บางครั้งกลัวเกินเหตุ ดังนั้น ภาครัฐควรมีการจัดอบรม หรือเผยแพร่คู่มือในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น ผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media) ของโรงเรียน หรือเพจกรมการปกครอง

1.6.2 การห้ามจำหน่ายสิ่งเทียมอาวุธปืนให้แก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ปกครองทั้งหมดเห็นพ้องกันว่า ควรมีกฎหมายที่ห้ามจำหน่ายสิ่งเทียมอาวุธปืนให้แก่เยาวชนโดยเด็ดขาด พร้อมกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ขาย โดยเฉพาะในร้านค้าออนไลน์ที่มักไม่ตรวจสอบอายุของผู้ซื้อเลย

1.6.3 การให้โรงเรียนมีบทบาทเชิงรุก โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในเด็ก รวมถึงการเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์ การควบคุมตนเอง และการใช้โซเชียลมีเดียอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าสิ่งเทียมอาวุธปืนไม่ใช่ของเล่นธรรมดา

1.6.4 การให้ตำรวจทำงานเชิงป้องกัน ผู้ปกครองเสนอให้มีโครงการที่ตำรวจในพื้นที่มาพูดคุยกับเด็กเป็นระยะ ให้เห็นผลทางกฎหมายของการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน และนำกรณีศึกษาจริงมาสะท้อนให้เด็กเกิดความกลัวหรือระมัดระวังมากขึ้น

1.7 บทสรุปของกลุ่มติดตามดาผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครองสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะมีความตั้งใจในการดูแลบุตรหลาน แต่ด้วยความรู้ที่จำกัดเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน และความคลุมเครือของกฎหมาย ทำให้การป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กทำได้ยาก ผู้ปกครองจำนวนมากเรียกร้องให้ภาครัฐออกกฎหมายที่ชัดเจน กำหนดอายุขั้นต่ำในการถือครองสิ่งเทียมอาวุธปืน และสนับสนุนการให้ความรู้ในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชนโดยรวม

2. กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

2.1 ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มนี้ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน 3 ราย ได้แก่ เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัว นักสังคมสงเคราะห์ประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพะเยา และครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 รายมีประสบการณ์ตรงในการดูแลปรับพฤติกรรม และติดตามเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง รวมถึงเคยพบกรณีที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน

2.2 บทบาทหน้าที่ในการดูแลเด็กและเยาวชน

เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและนักสังคมสงเคราะห์มีหน้าที่ในการคัดกรองและดูแลเด็กที่เข้าสู่ระบบคุ้มครอง ทั้งจากการถูกร้องเรียนว่ากระทำความผิด หรือจากการที่พฤติกรรมเบี่ยงเบนเสี่ยงจะนำไปสู่การกระทำความผิดในอนาคต ส่วนครูแนะแนวมีบทบาทในการให้คำปรึกษา ปรับพฤติกรรม และสังเกตพฤติกรรมของเด็กในบริบทของโรงเรียน

เจ้าหน้าที่ทุกคนต่างเห็นตรงกันว่าเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีพฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น โดยเฉพาะการเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงจากสื่อ เช่น การถืออาวุธ การข่มขู่ หรือการโพสต์ภาพตนเองในท่าทางที่มีลักษณะคุกคาม

เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กกล่าวว่า “เคยมีกรณีเด็กหญิงอายุ 13 ปี เอาปืนแบบลวงค์กัน (Blank Gun) ของพี่ชายมาถ่ายรูป แล้วโพสต์เฟซบุ๊ก (Facebook) พร้อมแคปชั่น (Caption) ข่มขู่เพื่อนในห้องเรียน สุดท้ายเกิดเหตุทะเลาะวิวาทในโรงเรียนตามมา” จากกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไม่ได้เกิดจากความตั้งใจจะทำร้ายผู้อื่นเสมอไป แต่อาจเป็นการแสดงออกทางสังคมที่มาจากแรงกดดัน หรือความพยายามเรียกร้องความสนใจของเด็ก

2.3 ความแตกต่างของเด็กกับผู้ใหญ่ในการรับรู้เรื่องสิ่งเทียมอาวุธปืน

เจ้าหน้าที่ทุกคนเน้นย้ำว่า เด็กและเยาวชนยังไม่มีวุฒิภาวะในการประเมินผลลัพธ์ของการกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับอาวุธหรือของเล่นที่มีลักษณะคล้ายอาวุธปืน เด็กมักไม่แยกแยะว่าอะไรคือของจริง อะไรคือของเทียม และไม่ตระหนักว่าแค่ถือหรือโพสต์ภาพก็อาจผิดกฎหมายหรือก่อความเข้าใจผิดได้

ครูแนะแนวให้ความเห็นว่า “เด็กบางคนไม่รู้เลยว่าถ้าถือปืนปลอมไปเล่นนอกโรงเรียน หรือถ่ายภาพลงโซเชียลแล้วมีคนแจ้งความ อาจโดนดำเนินคดีจริง แม้จะเป็นของเล่นก็ตาม” ประเด็นนี้สะท้อนว่ากฎหมายที่ไม่มีการบังคับใช้อย่างสม่ำเสมอ หรือไม่มีการเผยแพร่ให้เด็กเข้าใจอย่างชัดเจน จะไม่สามารถป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่างแท้จริง

2.4 ลักษณะของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

เจ้าหน้าที่พบว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนที่พบบ่อยในเด็กและเยาวชนมีหลากหลาย เช่น การนำปืนบีบีกัน (BB Gun) หรือปืนแบบลวงกัน (Blank Gun) มาถือเล่นในโรงเรียน หรือบ้าน การถ่ายวิดีโอหรือภาพนิ่งในท่าทางที่เลียนแบบอาชญากร การชมชู้เพื่อนด้วยท่าทางหรือคำพูดประกอบการถือของที่ดูเหมือนอาวุธ การใช้ในกิจกรรมแก๊งกัน เช่น ยิงใส่เพื่อน หรือทำให้ตกใจ

นักสังคมสงเคราะห์กล่าวว่า “แม้จะไม่มีเจตนาร้าย แต่เด็กบางคนได้รับผลกระทบร้ายแรงจากการถูกชมชู้ด้วยปืนปลอม เช่น มีเคสเด็กเกิดภาวะหวาดกลัวเรื้อรัง เพราะเพื่อนเอาปืนปลอมมาแก๊งชู้ที่หน้าโรงเรียน” การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนจึงไม่ใช่เรื่องของของเล่น แต่เป็นเครื่องมือที่สามารถก่อให้เกิดอาชญากรรมเชิงสังคมได้อย่างชัดเจน

2.5 ข้อเสนอเชิงระบบจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่

2.5.1 เพิ่มมาตรการทางกฎหมายเฉพาะสำหรับเด็กและสิ่งเทียมอาวุธปืน

เจ้าหน้าที่เสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายแยกเฉพาะที่ควบคุมการได้มา การครอบครอง และการใช้งานสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยระบุห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีครอบครองโดยเด็ดขาด และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้จำหน่าย

2.5.2 อบรมครูและบุคลากรในโรงเรียน มีข้อเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการ

กำหนดหลักสูตร “พฤติกรรมเบี่ยงเบนและกฎหมายพื้นฐาน” ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องสิ่งเทียมอาวุธปืนและผลทางกฎหมาย พร้อมฝึกอบรมครูแนะแนวให้มีทักษะในการประเมินความเสี่ยงของเด็ก

2.5.3 จัดโครงการสร้างเสริมทักษะชีวิตให้เด็ก เจ้าหน้าที่เห็นว่าควรมีการจัด

กิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยให้เด็กมีทางเลือกที่สร้างสรรค์ในการแสดงออก เช่น การอบรมการเป็น

Influencer⁸⁸ อย่างปลอดภัย การสร้างคอนเทนต์ (Content) อย่างมีจริยธรรม หรือการใช้โซเชียลมีเดีย (Social Media) เพื่อส่งเสริมสังคมแทนการล้อเลียนอาชญากรรม

2.5.4 เชื่อมโยงฐานข้อมูลร่วมระหว่างโรงเรียน สถานพินิจ และบ้านพักเด็ก

เพื่อให้สามารถติดตามพฤติกรรมซ้ำซ้อน และจัดทำแผนฟื้นฟูเด็กได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกรณีที่เคยเคยใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในทางเสี่ยง

2.5.5 มุมมองทางกฎหมายจากเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้เสนอว่ากฎหมายไทย

ควรมีบทบัญญัติแยกเฉพาะสำหรับ “สิ่งเทียมอาวุธปืนที่อยู่ในความครอบครองของเด็ก” โดยเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ดังนี้

- 1) เพิ่มนิยาม “ผู้เยาว์” ไว้ในมาตรา 4 และระบุข้อห้ามอย่างชัดเจน
- 2) กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ปกครองที่ยินยอมให้เด็กครอบครอง
- 3) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการ “ยึดทันที” โดยไม่ต้องรอให้เกิดเหตุ
- 4) กำหนดให้สิ่งเทียมอาวุธปืนต้องมีลักษณะที่แยกแยะได้ เช่น สีสะท้อน

แสง

2.6 บทสรุปของกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

จากข้อมูลที่ได้พบว่า เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในระดับต้นทาง และให้ข้อเสนอที่เป็นรูปธรรม โดยเน้นทั้งในด้านกฎหมาย มาตรการทางสังคม และการสื่อสารกับเยาวชนอย่างเข้าใจบริบท การจัดการกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กจึงไม่ใช่เพียงแค่การปราบปรามหรือห้ามปราม แต่ต้องเป็นการออกแบบระบบควบคุมทางกฎหมายและพฤติกรรมที่ทำให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และปรับพฤติกรรมได้โดยไม่รู้สึกลูกตุ้มตีตรา

3. กลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย

3.1 ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย 3 ราย ได้แก่ ตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธร กำนันประจำตำบล และผู้ใหญ่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน

⁸⁸บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมของผู้อื่น โดยเฉพาะในโลกออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย YouTube, Instagram, TikTok ฯลฯ ซึ่งผู้คนติดตามและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลนั้นในเรื่องต่าง ๆ เช่น แฟชั่น ความงาม เทคโนโลยี ท่องเที่ยว หรือไลฟ์สไตล์

3.2 ปัญหาการพบสิ่งเทียมอาวุธปืนในพื้นที่

เจ้าหน้าที่ทุกคนยืนยันตรงกันว่า ปัญหาการพบเด็กและเยาวชนใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในชุมชนมีความถี่เพิ่มมากขึ้นในช่วง 3-5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งสามารถเข้าถึงสิ่งของเหล่านี้ได้ง่ายผ่านการสั่งซื้อออนไลน์ โดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบอายุ

เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ข้อมูลว่า “มีเคสที่ประชาชนแจ้งว่าเห็นเด็กถือปืนเดินในซอย อยู่บ่อยครั้งบางครั้งเป็นของเล่น บางครั้งเป็นปืนแบบลวงค์กัน (Blank Gun) ที่ยิงเสียงดังจริง ๆ แต่เราไม่สามารถดำเนินคดีอะไรได้เลย เพราะไม่ใช่ปืนจริง”

ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านเล่าว่า “เคยมีกรณีเด็กมัธยมถือปืนปลอมไปแกล้งยิงเพื่อนที่โรงเรียน สุดท้ายเด็กคนนั้นเกิดตกใจ ร้องให้ ไม่กล้ามาโรงเรียนหลายวัน ผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายก็ทะเลาะกัน เพราะอีกฝ่ายบอกว่าเป็นแค่ของเล่น ไม่มีอะไรผิด”

กรณีเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าความไม่ชัดเจนของกฎหมาย และการขาดกลไกควบคุมในระดับพื้นที่ ส่งผลให้การแก้ปัญหาทำได้ยาก โดยเฉพาะเมื่อเหตุการณ์ไม่ร้ายแรงพอจะเป็นคดีอาญา แต่ส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจและสังคมอย่างชัดเจน

3.3 ข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่

เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้ระบุว่าปัจจุบันกฎหมายอาญาของไทย ไม่มีบทบัญญัติที่ให้ตำรวจสามารถจับกุมหรือยึดสิ่งเทียมอาวุธปืนได้ในทันที เว้นแต่เด็กหรือเยาวชนนำไปใช้กระทำความผิดชัดแจ้ง เช่น ช่มชู้ ทำร้ายร่างกาย หรือปล้นทรัพย์

ตำรวจกล่าวว่า “เรามีอำนาจจำกัด ถ้าไม่ใช่ปืนจริง หรือไม่มีเหตุกระทำความผิดอื่นประกอบ แม้จะเห็นเด็กถือแบบลวงค์กันก็ทำได้แค่พูดคุยตักเตือน ยึดก็ไม่กล้า เพราะไม่มีข้อกฎหมายหนุนหลัง”

ในขณะที่กำนันอธิบายว่า แม้จะมีกฎหมายให้อำนาจผู้นำชุมชนในการแจ้งเตือนหรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อพบพฤติกรรมผิดปกติ แต่ก็ไม่มีเครื่องมือทางกฎหมายให้ใช้ควบคุมเด็กและเยาวชนในเรื่องสิ่งเทียมอาวุธปืนได้อย่างแท้จริง

3.4 ลักษณะพฤติกรรมที่พบในเด็กและเยาวชน

เจ้าหน้าที่ทั้ง 3 ราย ให้ข้อมูลตรงกันว่า พฤติกรรมของเด็กที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน มีหลายลักษณะ เช่น การพกพาไปในที่สาธารณะ เช่น สนามกีฬา ลานวัด หรือถนนหน้าบ้าน การนำไปโพสต์ในโซเชียลมีเดียพร้อมแคปชั่นข่มขู่หรือเลียนแบบแก๊งอาชญากรรม การนำไปแกล้งเพื่อน เช่น ยิงปี๊บกันใส่เพื่อนเล่น ทำให้เกิดการบาดเจ็บเล็กน้อย การใช้ชู้กรรโชกหรือรีดไถทรัพย์สิน เช่น ยืมมือถือหรือเงินเพื่อนโดยการข่มขู่ด้วยสิ่งเทียมอาวุธปืน

กรณีหลังนี้แม้จะไม่มีการใช้ความรุนแรงจริง แต่เจ้าหน้าที่ระบุว่าอาจเข้าข่ายความผิดฐานข่มขู่ ซึ่งต้องอาศัยการตีความและพยานหลักฐานชัดเจนจึงจะดำเนินคดีได้

3.5 มุมมองต่อกฎหมายและช่องโหว่ที่พบ

เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้เห็นพ้องกันว่า กฎหมายไทยยังไม่สามารถป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กในเชิงป้องกันได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติใดที่ระบุว่า “เด็กห้ามครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน” โดยเฉพาะในพื้นที่ที่การเข้าถึงสิ่งของเหล่านี้ทำได้ง่าย

ผู้ใหญ่บ้านระบุว่า “บ้านผมใกล้ตลาดนัด เด็กซื้อปืนปลอมกันได้ง่ายมาก บางร้านไม่มีการถามอายุด้วยซ้ำ พ่อค้าแม่ค้าก็บอกว่าแค่ของเล่น ไม่ผิดอะไร”

ในขณะที่กำนันเสนอว่า “ถ้ามีกฎหมายบอกว่า เด็กห้ามพกพาสิ่งที่มีลักษณะคล้ายอาวุธปืนโดยเด็ดขาด จะทำให้เราควบคุมได้ง่ายขึ้น และใช้บทบัญญัติบังคับใช้ได้จริง”

3.6 ข้อเสนอเชิงนโยบายจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายความสงบเรียบร้อย

3.6.1 เพิ่มหมวด “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ในพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490

เจ้าหน้าที่เสนอให้เพิ่มหมวดเฉพาะที่กำหนดลักษณะของสิ่งเทียมอาวุธปืน แยกประเภทของวัตถุ และระบุข้อห้ามให้ชัดเจน เช่น ห้ามพกพา ห้ามจำหน่ายให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ห้ามแสดงในที่สาธารณะ โดยไม่มีเหตุสมควร

3.6.2 ออกแนวทางปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถ “ยึด” ได้ทันที หากพบสิ่งเทียมอาวุธปืนในที่สาธารณะโดยไม่มีการควบคุม หรือพบว่าอยู่ในความครอบครองของเด็ก ให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดของกลางทันทีโดยไม่ต้องรอเหตุผิดกฎหมายอื่นร่วมด้วย

3.6.3 สร้างฐานข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงร่วมกับโรงเรียนและผู้ปกครอง ให้มีระบบบันทึกข้อมูลเด็กที่เคยมีพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน เช่น เคยถูกตักเตือน ยึดของกลาง หรือมีประวัติเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเลียนแบบความรุนแรง เพื่อให้สามารถติดตามได้และวางแผนป้องกันเชิงระบบ

3.6.4 รณรงค์สร้างความเข้าใจในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนทำความเข้าใจร่วมกับร้านค้า โรงเรียน และผู้ปกครองว่า สิ่งเทียมอาวุธปืนไม่ใช่ของเล่นธรรมดา และควรมีจิตสำนึกในการป้องกันไม่ให้เด็กเข้าถึงง่าย

3.7 บทสรุปของกลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายความสงบเรียบร้อย

กลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายความสงบเรียบร้อยสะท้อนภาพของพื้นที่ปฏิบัติจริงที่กฎหมายยังเข้าไม่ถึง การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กยังไม่เป็นระบบและอิงกับดุลพินิจเป็นส่วนใหญ่ จึงเกิดความไม่แน่นอนในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนวทางที่ชัดเจนว่าควรบัญญัติกฎหมายเฉพาะ ที่ระบุข้อห้ามและบทลงโทษโดยตรง พร้อมทั้งให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเชิงป้องกันได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายความสงบเรียบร้อย พบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญซึ่งสามารถสรุปและถอดบทเรียนได้ดังนี้

1. สิ่งเทียมอาวุธปืนไม่ใช่ของเล่นในสายตาของผู้ปกครองอีกต่อไป

จากประสบการณ์ตรงของผู้ปกครอง พบว่า สิ่งเทียมอาวุธปืน เช่น ปืนบีบีกัน (BB Gun) หรือปืนแบลงค์กัน (Blank Gun) มีลักษณะเหมือนจริงจนยากแก่การแยกแยะ ผู้ปกครองยอมรับว่าไม่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นของจริงหรือของปลอมหากไม่ได้ทดสอบใช้งาน ซึ่งนำไปสู่ภาวะความไม่รู้ที่ลดทอนความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของบุตรหลาน นอกจากนี้ ความกดดันจากกลุ่มเพื่อนและสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) ยังเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เด็กมีแรงจูงใจในการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในสังคม

2. พฤติกรรมของเด็กเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนสะท้อนสถานะทางสังคมและจิตวิทยา

ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ด้านเด็กและเยาวชนเผยให้เห็นว่า เด็กมักใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แสดงออก หรือเรียกร้องความสนใจ มากกว่าจะเป็นการกระทำที่มีเจตนาอาชญากรรมโดยตรง พฤติกรรมเหล่านี้ เช่น การโพสต์ภาพถือปืนพร้อมแคปชั่น (Caption) ช่มชู้ การแกล้งเพื่อน หรือการเล่นจำลองสถานการณ์รุนแรง เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนถึงช่องว่างของการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อ การจัดการอารมณ์ และผลทางกฎหมายของการกระทำ

3. ช่องว่างของกฎหมายและอำนาจรัฐในทางปฏิบัติ

เจ้าหน้าที่ฝ่ายความสงบเรียบร้อยเน้นย้ำว่า แม้จะพบเด็กถือสิ่งเทียมอาวุธปืนในที่สาธารณะบ่อยครั้ง แต่กฎหมายปัจจุบันไม่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการอย่างชัดเจน เว้นแต่มีการกระทำผิดอื่นร่วมด้วย เช่น การข่มขู่หรือปล้นทรัพย์ ทำให้การบังคับใช้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กสามารถเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนได้ง่ายจากตลาดออนไลน์หรือร้านค้าในพื้นที่ โดยไม่มีการตรวจสอบอายุหรือวัตถุประสงค์แต่อย่างใด

4. เยาวชนยังขาดวุฒิภาวะในการประเมินความเสี่ยง

ทั้งครูแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กต่างเห็นพ้องกันว่า เด็กจำนวนมากไม่ตระหนักว่าสิ่งที่ตนถืออยู่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และกลายเป็นการกระทำที่มีผลทางกฎหมาย เช่น การโพสต์ภาพปืนปลอมพร้อมข้อความข่มขู่ที่อาจถูกตีความว่าเป็นภัยต่อสาธารณะ ความไม่รู้กฎหมายและการขาดทักษะคิดวิเคราะห์ ทำให้เด็กไม่สามารถประเมินผลกระทบของพฤติกรรมตนเองได้อย่างเพียงพอ

5. การจัดการปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือเชิงระบบ

องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญคือ การจัดการปัญหาการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน ไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายแต่เพียงลำพัง หากต้องอาศัยการบูรณาการจากหลายฝ่าย เช่น การให้ความรู้กับผู้ปกครองผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media) การอบรมครูให้เข้าใจพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็ก การส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ทางเลือกในโรงเรียน และการให้ตำรวจมีบทบาทเชิงป้องกันร่วมกับชุมชน

นอกจากนี้ ข้อเสนอจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลยังชี้ว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เช่น เพิ่มนิยาม “ผู้เยาว์” และ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้อย่างชัดเจน กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ขายหรือผู้ปกครองที่ปล่อยปละละเลย รวมถึงให้อำนาจเจ้าหน้าที่สามารถยึดของกลางได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้เกิดเหตุอาชญากรรม

ตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

การศึกษาคำพิพากษาของศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการตีความเกี่ยวกับอาวุธปืนและลักษณะของวัตถุที่นำมาใช้ในการกระทำความผิด เป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญที่สามารถใช้ประกอบในการเสนอปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเด็กและเยาวชน คำพิพากษาศาลฎีกาหลายฉบับได้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการตีความที่ไม่จำกัดอยู่เพียงแค่ลักษณะทางเทคนิคของอาวุธ แต่รวมถึงพฤติการณ์ในการใช้ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์และเทียบเคียงกับปัญหาสิ่งเทียมอาวุธปืนในปัจจุบันได้อย่างมีนัยสำคัญ

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1542/2565 มีข้อเท็จจริงว่า จำเลยครอบครองและพกพาอาวุธปืนโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ซึ่งเป็นการนำอาวุธติดตัวเข้าไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยปราศจากเหตุอันสมควร ภายหลังจำเลยเปลี่ยนคำให้การเป็นรับสารภาพ ศาลฎีกายืนยันความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ พ.ศ. 2490 และพิพากษาให้ “นับโทษคดีนี้ต่อ” จากโทษจำคุกในคดีเก่าของจำเลย ทั้งนี้ ศาลเน้นย้ำว่าการพกพาอาวุธ หรือสิ่งที่มีลักษณะเป็นอาวุธในที่สาธารณะเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายและความหวาดกลัวต่อประชาชน จึงสมควรลงโทษอย่างเคร่งครัด⁸⁹

⁸⁹ ญัตตินัย ศกุนตนาคฤธิ์, รวมฎีกาเรื่องเล่า โดยท่านอาจารย์ญัตตินัย ศกุนตนาคฤธิ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, ทนายพร, คำนวนที่ 4 มิถุนายน 2568 จาก <https://thanaiphorn.com/files/deekathousund.pdf>

1.1 ประเด็นวิเคราะห์

1.1.1 หลักการคุ้มครองสาธารณะ

การป้องกันอันตรายและความหวาดกลัวของประชาชน หลักการนี้ใช้ได้กับสิ่งเทียมอาวุธปืน เช่น ปืนบีบีกัน (BB Gun) หรือปืนอัดลม (Airsoft Gun) มีรูปลักษณ์เหมือนปืนจริง เพราะยังก่อให้เกิดความตระหนก หรือถูกใช้ข่มขู่ได้ไม่ต่างจากอาวุธจริง

1.1.2 องค์ประกอบความผิดเรื่องพกพา

แม้มาตรา 7 และ 8 ของพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 จะมุ่งเน้นที่ “อาวุธปืน” โดยตรง แต่คำพิพากษาแสดงให้เห็นว่า หากวัตถุใดถูกถือว่าเป็นหรือใช้เหมือนปืนจนสาธารณชนย่อมเชื่อว่าเป็นปืนจริง การพกพาออกสู่สาธารณะย่อมเข้าข่ายละเมิดหลักความสงบเรียบร้อยเดียวกัน ดังนั้น ในการปรับปรุงกฎหมายไทย ผู้วิจัยเสนอให้ขยายบทบัญญัติ “การพกพาอาวุธโดยไม่ได้รับอนุญาต” ให้ครอบคลุมสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีรูปลักษณ์คล้ายคลึงอาวุธปืนอย่างมากด้วย

1.1.3 นโยบายการนับโทษต่อเนื่อง และการป้องกันการกระทำซ้ำ

ศาลฎีกาสั่งให้นับโทษต่อเนื่องจากคดีเก่า สะท้อนนโยบายเชิงป้องกันที่มุ่งขัดขวางผู้กระทำผิดจากการหวนกลับไปใช้อาวุธหรือสิ่งเทียมอาวุธปืนอีกครั้ง

1.1.4 น้ำหนักพยานหลักฐาน

ศาลรับรองทั้งเอกสารตรวจอาวุธและคำให้การพยานบุคคลในที่เกิดเหตุเกณฑ์การรับฟังนี้นำมาประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์คดีสิ่งเทียมอาวุธปืนได้เช่นกัน โดยเฉพาะเมื่อของกลางถูกดัดแปลงหรือดัดแปลงจนใกล้เคียงกับปืนจริง

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5793/2544

จำเลยใช้ ปืนบีบีกัน (BB Gun) ยิงกระสุนพลาสติก ข่มขู่ผู้เสียหายเพื่อกระทำความผิด โดยของกลางเป็นอาวุธที่มีลักษณะเหมือนปืนจริง แต่เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่า เป็นเพียงอุปกรณ์ที่ใช้แรงลมยิงกระสุนพลาสติกขนาด 6 มิลลิเมตร ไม่สามารถใช้อิงกระสุนจริงได้ และไม่มีการดัดแปลง ศาลวินิจฉัยว่า อาวุธปืนตามกฎหมายต้องหมายถึงอุปกรณ์ซึ่งสามารถ “ส่งกระสุนปืนได้ด้วยแรงระเบิดหรือพลังงานที่คล้ายคลึงกัน” ปืนบีบีกัน (BB Gun) ที่จำเลยใช้ไม่สามารถใช้อิงกระสุนจริงได้ และใช้เพียงแรงลมเป็นกลไกจึงไม่ถือเป็นอาวุธปืนตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ แต่การกระทำของจำเลยยังมีความผิดฐานกระทำความผิดด้วยการข่มขู่โดยอาศัยวัตถุที่ผู้เสียหายเข้าใจว่าเป็นอาวุธปืนจริง⁹⁰

⁹⁰กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2793/2544, ฎีกา, ค้นวันที่ 5 มิถุนายน 2568

2.1 ประเด็นวิเคราะห์

2.1.1 การนิยาม “สิ่งเทียมอาวุธปืน” โดยพฤตินัย

คำพิพากษานี้ถือเป็น จุดเริ่มต้นสำคัญในการตีความวัตถุที่มีลักษณะเหมือน “ปืน” ว่าหากไม่สามารถยิงกระสุนจริงได้ ก็ ไม่เป็น “อาวุธปืน” ตามกฎหมาย แต่มีลักษณะเป็น “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ตามพฤติการณ์ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า ระบบกฎหมายไทยยังไม่มีนิยาม “สิ่งเทียมอาวุธปืน” โดยชัดเจนในเชิงนิติบัญญัติ ทำให้ต้องใช้วิธีตีความโดยเปรียบเทียบกับองค์ประกอบทางเทคนิคของอาวุธปืน

2.1.2 ความน่าหวาดกลัวในทางสังคมยังมีผลแม้ไม่ใช่อาวุธปืนจริง

แม้ของกลางจะไม่ถือเป็นอาวุธปืน แต่ศาลยังตัดสินลงโทษจำเลยในความผิดเกี่ยวกับการข่มขู่ เพราะผู้เสียหายเข้าใจว่าเป็นปืนจริงและรู้สึกหวาดกลัว จึงตอกย้ำว่า ผลกระทบทางจิตวิทยาและความตระหนกของประชาชน ยังเป็นสิ่งที่กฎหมายคำนึงถึง แม้ตัววัตถุจะไม่มีศักยภาพในการยิงจริงก็ตาม

2.1.3 ช่องว่างทางกฎหมาย

คำพิพากษานี้ สะท้อนช่องว่างทางกฎหมายอย่างชัดเจน กล่าวคือ เมื่อของกลางไม่ใช่อาวุธปืน ก็ไม่สามารถดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ ได้เลยหากไม่มีการกระทำอื่น เช่น ข่มขืน หรือปล้น มาประกอบ จำเลยอาจไม่ต้องรับผิดทางอาญาเลยก็ได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นช่องว่างสำคัญที่ควรมีมาตรการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยตรงในกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสังคม

คำพิพากษานี้สนับสนุนข้อเสนอของงานวิจัยที่ว่า ประเทศไทยควรมีการนิยามกฎหมายของ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ให้ชัดเจนและควรกำหนดมาตรการควบคุม เช่น ห้ามพกพาในที่สาธารณะ ห้ามขายให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือห้ามดัดแปลงให้มีลักษณะเหมือนปืนจริงมากเกินไป นอกจากนี้ยังเป็นหลักฐานเชิงนโยบายที่แสดงให้เห็นว่าความหวาดกลัวในสังคมอาจเกิดขึ้นได้จากสิ่งที่ไม่ใช่อาวุธจริง และควรถูกควบคุมภายใต้กรอบกฎหมายในเชิงป้องกันก่อนเกิดเหตุ

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4790/2564

จำเลยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมขณะพกพา ปืนบีบีกัน (BB Gun) แบบพกพาขนาดสั้น ซึ่งมีรูปลักษณ์เหมือนปืนจริง และสามารถยิงกระสุนพลาสติกขนาดเล็กได้ โดยเจ้าหน้าที่แจ้งข้อหาครอบครองและพกพาอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า อาวุธปืนตามกฎหมายต้องสามารถยิงกระสุนจริงได้โดยอาศัยแรงระเบิดหรือพลังงานคล้ายคลึงกัน ปืนบีบีกัน (BB Gun) ที่ตรวจยึดเป็นอาวุธที่ยิงได้เพียงลูกกระสุนพลาสติก โดยใช้แรงดันลมหรือแรงสปริง ไม่อาจก่ออันตรายอย่างร้ายแรงได้ และไม่มีคุณสมบัติตามนิยามของ “อาวุธปืน” จึง ไม่ถือเป็นอาวุธปืนตามกฎหมาย และจำเลยไม่ต้องรับโทษตาม พ.ร.บ.

อาวุธปืนฯ อย่างไรก็ตาม หากโจทก์สามารถฟ้องในความผิดอื่น เช่น การพกพาวัตถุอันตรายทำให้ผู้อื่นตกใจกลัว หรือใช้ข่มขู่ อาจเข้าข่ายมาตรา 371 หรือ 392 แห่งประมวลกฎหมายอาญา⁹¹

3.1 ประเด็นวิเคราะห์

3.1.1 การยืนยันหลักเกณฑ์ทางเทคนิคเป็นเงื่อนไขในการนิยามอาวุธปืน

คำพิพากษานี้สอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5793/2544 โดยยืนยันว่า ความสามารถในการยิงกระสุนจริง เป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดในการพิจารณาว่าวัตถุใดจะเป็นอาวุธปืนของกลางในคดีนี้ไม่สามารถยิงกระสุนจริง และอาวุธไม่ร้ายแรง จึงต้องถือเป็น “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ตามแนวคำพิพากษา ไม่เข้าข่ายควบคุมตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ

3.1.2 ความเสี่ยงต่อสังคมและการป้องกันไม่ถูกบังคับใช้โดยตรง

แม้ปืนบีบีกัน (BB Gun) จะมีรูปลักษณะเหมือนปืนจริงและอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความตื่นตระหนกในสาธารณชนได้ แต่กฎหมายปัจจุบันไม่ครอบคลุมการควบคุมลักษณะเหล่านี้โดยตรง หากไม่มีการใช้ในลักษณะข่มขู่หรือก่อเหตุอาชญากรรมโดยตรง จำเลยจะไม่สามารถถูกลงโทษได้

3.1.3 ขอบข่ายของนโยบายควบคุม

คำพิพากษานี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติใดควบคุมการพกพาหรือครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในลักษณะทั่วไป โดยเฉพาะในกรณีที่วัตถุดังกล่าวไม่มีศักยภาพในการยิงจริง จึงเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน หรือบุคคลทั่วไปพกพาปืนบีบีกัน (BB Gun) โดยไม่ผิดกฎหมายแม้จะมีลักษณะเหมือนปืนจริงก็ตาม

คดีนี้สนับสนุนข้อเสนอของงานวิจัยที่ว่า ควรบัญญัติกฎหมายหรือมาตราย่อยเพิ่มเติม ในพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 หรือบัญญัติกฎหมายเฉพาะใหม่ สำหรับการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน ควรกำหนดให้สิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะคล้ายปืนจริงและอาจถูกนำไปใช้ในทางผิด เช่น ห้ามจำหน่ายให้ผู้เยาว์ ห้ามพกพาในที่สาธารณะ หรือกำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตครอบครอง นอกจากนี้ยังสนับสนุนการบัญญัตินิยามทางกฎหมายของ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ให้มีลักษณะชัดเจนในเชิงเทคนิคและผลกระทบทางสังคม เพื่อใช้ในการตีความให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและแนวปฏิบัติของศาล

คำพิพากษานี้ จึงเป็นอีกหนึ่งกรณีสำคัญที่ศาลไทยวางแนววินิจฉัยชัดเจนว่าปืนบีบีกัน (BB Gun) แม้จะมีลักษณะภายนอกคล้ายคลึงกับอาวุธปืน แต่หากไม่สามารถยิงกระสุนจริงได้ ก็ไม่ถือเป็นอาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ศาลจึงยกฟ้องข้อหาครอบครองและพกพาอาวุธปืน

⁹¹ กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, คำพิพากษาที่ 4790/2564, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในศาลฎีกา, ค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2568 จาก <https://deka.supremecourt.or.th/search>

อย่างไรก็ดี คำพิพากษานี้เผยให้เห็นช่องว่างทางกฎหมายในการควบคุมวัตถุที่มีลักษณะเป็นสิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความหวาดกลัวหรือถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิดได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนให้ครอบคลุมถึงมิติของรูปลักษณ์และศักยภาพการก่ออันตรายต่อสังคม ไม่เฉพาะจำกัดอยู่เพียงความสามารถในการยิงกระสุนจริงเท่านั้น

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2802/2567

จำเลยถูกจับกุมในขณะที่พกพา อาวุธปืนประเภทแบลงค์กัน (Blank Gun) ซึ่งเป็นปืนที่มีรูปลักษณ์เหมือนอาวุธปืนจริงทุกประการ แต่ล้ากลังตัน และออกแบบมาเพื่อยิงได้เฉพาะกระสุนเสียง (blank) เท่านั้น โดยไม่สามารถยิงหัวกระสุนจริงได้ จำเลยไม่ได้มีใบอนุญาตครอบครองหรือพกพาอาวุธปืน พนักงานอัยการจึงฟ้องจำเลยตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ข้อหาและมีพกพาอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต

ศาลฎีกาพิเคราะห์ว่า แม้ของกลางจะมีลักษณะคล้ายอาวุธปืนจริงในทุกด้าน แต่เมื่อพิสูจนทางนิติวิทยาศาสตร์แล้ว พบว่า ล้ากลังตันไม่สามารถส่งหัวกระสุนได้ และไม่มีศักยภาพในการทำอันตรายอย่างร้ายแรง ปืนแบลงค์กัน (Blank Gun) ดังกล่าวสามารถยิงได้เพียง “กระสุนเสียง” ซึ่งออกแบบมาเพื่อสร้างเสียงเลียนแบบปืนจริงเพื่อใช้ในการฝึกซ้อม หรือแสดงภาพยนตร์ ศาลจึงวินิจฉัยว่า ไม่เข้าข่ายเป็นอาวุธปืนตามมาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ส่งผลให้จำเลย พ้นผิดในข้อหาและมีพกพาอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาตทั้งหมด⁹²

4.1 ประเด็นการวิเคราะห์

4.1.1 การแยกแยะ “ศักยภาพเชิงเทคนิค” กับ “รูปลักษณ์ภายนอก”

คดีนี้ตอกย้ำว่าการวินิจฉัยว่าเป็น “อาวุธปืน” หรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจาก “ศักยภาพในการยิงกระสุนจริง” เป็นหลัก ไม่ใช่ “ลักษณะภายนอก” แม้ว่าจะเหมือนปืนจริงทุกประการ นี่เป็นหลักการที่สอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5793/2544 และ 4790/2564 ซึ่งถือเป็นแนววินิจฉัยที่มีความมั่นคงในศาลฎีกา

4.1.2 ปืนแบลงค์กัน (Blank Gun) คือ สิ่งเทียมอาวุธปืน โดยหลักปฏิบัติ

คำวินิจฉัยของศาลระบุอย่างชัดเจนว่าปืนแบลงค์กัน (Blank Gun) ที่ไม่สามารถยิงกระสุนจริงได้ แม้จะยิงเสียงได้ก็ไม่ถือเป็นอาวุธปืนตามกฎหมาย แต่ลักษณะเช่นนี้ยังอาจนำไปใช้ในการข่มขู่หรือก่อเหตุร้ายได้ จึงเข้าเกณฑ์ “สิ่งเทียมอาวุธปืน”

⁹² กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, คำพิพากษาที่ 2802/2567, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในศาลฎีกา, ค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2568 จาก <https://deka.supremecourt.or.th/search>

4.1.3 มีความเสี่ยงต่อสังคม แม้ไม่ใช่อาวุธปืนจริง

แม้ศาลจะยกฟ้อง แต่คดีนี้สะท้อนว่าเป็นแบบลวงกัน (Blank Gun) ยังมีลักษณะอันอาจก่อให้เกิดความกลัว ความเข้าใจผิด หรือถูกนำไปใช้ในการข่มขู่ได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะหากตกอยู่ในมือของเด็ก เยาวชน หรือกลุ่มเสี่ยง นี่คือช่องว่างทางกฎหมายที่ควรได้รับการเติมเต็มผ่านการบัญญัติกฎหมายควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเฉพาะ

คำพิพากษานี้ เป็นแนววินิจฉัยที่ยืนยันหลักการว่าการพิจารณาว่าวัตถุใดเป็นอาวุธปืนตามกฎหมาย ต้องพิจารณาจากศักยภาพในการยิงกระสุนจริงเป็นสำคัญ แม้ปืนแบบลวงกัน (Blank Gun) จะมีลักษณะภายนอกเหมือนอาวุธปืนทุกประการ และสามารถยิงเสียงได้ แต่เมื่อไม่สามารถยิงกระสุนจริง ศาลจึงไม่ถือว่าเป็นอาวุธปืนตามกฎหมาย คดีนี้ชี้ให้เห็นช่องว่างสำคัญของกฎหมายไทยที่ยังไม่ครอบคลุมสิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยสาธารณะ โดยเฉพาะเมื่อตกอยู่ในมือของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยจึงเสนอว่าควรมีกฎหมายเฉพาะที่บัญญัตินิยามและมาตรการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 337/2517

จำเลยใช้วัตถุที่มีลักษณะคล้ายปืน ซึ่งตรวจสอบภายหลังพบว่าเป็นปืนพลาสติกปลอม ไม่สามารถยิงได้และไม่ใช่อาวุธปืนแต่อย่างใด จำเลยนำปืนปลอมดังกล่าวไปข่มขู่ผู้อื่นให้ตกใจกลัว โดยไม่มีการทำร้ายร่างกายหรือการลักทรัพย์

ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ปืนพลาสติกดังกล่าวไม่ใช่อาวุธปืนตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การที่จำเลยใช้วัตถุซึ่งผู้ถูกข่มขู่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นปืนจริงและตกใจกลัวจากการกระทำนั้น จึงเข้าข่ายความผิดมาตรา 392 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ฐาน “ขู่เข็ญให้ผู้อื่นตกใจกลัว โดยไม่มีเหตุอันสมควร” ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ⁹³

5.1 ประเด็นการวิเคราะห์

5.1.1 การยอมรับผลกระทบทางจิตวิทยาเป็นองค์ประกอบความผิด

คดีนี้เป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงว่า ศาลยอมรับว่า แม้วัตถุจะไม่ใช่อาวุธจริง แต่หากสามารถสร้างความหวาดกลัวได้ในระดับที่ผู้ถูกกระทำเข้าใจว่าเป็นอาวุธปืนจริง ก็เพียงพอที่จะก่อให้เกิดความผิดตามกฎหมายอาญา

5.1.2 ความอ่อนแอของบทลงโทษ

แม้การกระทำของจำเลยจะทำให้เกิดความหวาดกลัวในสาธารณชน แต่บทลงโทษตามมาตรา 392 กลับเป็นเพียงโทษเบา (ลหุโทษ) เช่น ปรับหรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือน

⁹³ กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, คำพิพากษาที่ 337/2517, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในศาลฎีกา, ค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2568 จาก <https://deka.supremecourt.or.th/search>

แสดงให้เห็นว่า กรอบการลงโทษไม่สอดคล้องกับอันตรายเชิงสังคมที่เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะหากการข่มขู่ เช่นนี้เกิดขึ้นในสถานที่สาธารณะ โรงเรียน หรือในกลุ่มเยาวชน

5.1.3. ช่องว่างทางกฎหมายซ้ำซ้อน

ศาลไม่สามารถใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 บังคับกับวัตถุดังกล่าวได้เลย เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างชัดเจน จึงทำให้การควบคุมอาวุธปลอมอยู่ใน “ขอบเขตของความผิดลหุโทษ” ซึ่งอาจไม่เพียงพอในการป้องปรามการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในทางผิด

กล่าวโดยสรุป คำพิพากษานี้เป็นกรณีที่ศาลลงโทษจำเลยในความผิดลหุโทษตามมาตรา 392 ของประมวลกฎหมายอาญา จากการใช้ปืนปลอมพลาสติกในการข่มขู่ให้ผู้อื่นตกใจกลัว แม้ศาลจะวินิจฉัยชัดเจนว่า วัตถุดังกล่าวไม่ใช่อาวุธปืนตามกฎหมาย แต่อาศัยผลกระทบเชิงจิตวิทยาที่เกิดขึ้นจริง มาเป็นองค์ประกอบในการลงโทษ อย่างไรก็ตาม บทลงโทษในคดีนี้เป็นเพียงโทษสถานเบา ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะการกระทำที่อาจนำไปสู่ความเสียหายต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม คดีนี้จึงแสดงให้เห็นความจำเป็นของการบัญญัติกฎหมายที่ ตระหนักถึง “ผลกระทบทางจิตวิทยา” และ “รูปลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด” ซึ่งสนับสนุนข้อเสนอของงานวิจัยของผู้วิจัยว่า ควรมีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยกำหนดทั้งนิยาม บทกำหนดโทษ และมาตรการควบคุม เช่น การห้ามพกพาในที่สาธารณะ หรือการใช้ในการข่มขู่ หากมีบทบัญญัติเหล่านี้ จำเลยในคดีนี้อาจถูกลงโทษในระดับที่สูงกว่าลหุโทษ และกฎหมายจะสามารถป้องกันความเสียหายต่อสังคมได้ดีขึ้น เพื่อให้อำนาจรัฐสามารถป้องกันและควบคุมอาวุธลักษณะนี้ได้มีประสิทธิภาพ”

6. บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 846/2551

กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ได้รับหนังสือจาก นายณัฐพงษ์ กิ่งแก้ว ประธานชมรม BB Gun วังสะพุง จังหวัดเลย สอบถามว่า ปืนบีบีกัน (BB Gun) ถือเป็นอาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 หรือไม่ และหากประชาชนทั่วไปครอบครองโดยไม่มีใบอนุญาต จะถือว่ามีความผิดตามกฎหมายหรือไม่ โดยมีเจตนาขอความชัดเจนในการตีความสถานะของปืน BB Gun ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับอาวุธปืนจริง ทั้งในด้านรูปลักษณะ การใช้งาน และวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งานในบางกรณี โดยเฉพาะการนำไปใช้ในลักษณะการแข่งขันกีฬา หรือเพื่อความบันเทิง ซึ่งเริ่มแพร่หลายในหมู่ประชาชนทั่วไปมากขึ้นในขณะนั้น

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ตอบข้อหารือดังกล่าวว่า ปืนบีบีกัน (BB Gun) ไม่เข้าข่ายเป็น “อาวุธปืน” ตามความหมายในมาตรา 4 (1) แห่ง พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ เนื่องจากไม่สามารถยิงกระสุนจริงได้ แต่ถือเป็น “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ตามมาตรา 4 (5) ซึ่งหมายถึงวัตถุที่มีลักษณะหรือรูปร่างคล้ายคลึงกับอาวุธปืน จนอาจทำให้บุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืนจริง โดยเฉพาะเมื่อถูกพกพาหรือใช้ในที่สาธารณะ

เมื่อได้รับความเห็นจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว กระทรวงมหาดไทยจึงส่งเรื่องไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อขอให้วินิจฉัยและมีความเห็นทางกฎหมายอย่างเป็นทางการ โดยมุ่งหวังให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นเอกภาพระหว่างหน่วยงานของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองและควบคุมปืนปีปั๊กกัน (BB Gun) ทั้งในด้านนิติบัญญัติและการบริหารราชการแผ่นดิน

คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาข้อเท็จจริงร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย ว่าปืนปีปั๊กกัน (BB Gun) เป็นวัตถุที่มีลักษณะภายนอกคล้ายคลึงกับอาวุธปืนจริง ใช้วัสดุทำจากพลาสติกหรือโลหะเบา สามารถยิงกระสุนพลาสติกขนาด 6–8 มิลลิเมตรได้ โดยอาศัยแรงลมหรือสปริงเป็นกลไกการทำงาน ซึ่งไม่ใช่พลังงานที่เกิดจากการระเบิด และไม่สามารถส่งกระสุนที่มีอำนาจทำให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงหรือเสียชีวิตได้ ดังนั้นปืนปีปั๊กกัน (BB Gun) จึงไม่อยู่ในความหมายของ “อาวุธปืน” ตามมาตรา 4 (1) และ (2) ของพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แต่ให้ถือว่าเป็น “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ตามมาตรา 4 (5) ซึ่งเป็นวัตถุที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับอาวุธปืนและอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความหวาดกลัวในสังคมได้⁹⁴

นอกจากนี้ บันทึกกฤษฎีกาดังกล่าวยังชี้ให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนของแนวปฏิบัติในทางปกครองเกี่ยวกับการครอบครองปืนปีปั๊กกัน (BB Gun) โดยระบุว่าหากประชาชนทั่วไปครอบครองปืนปีปั๊กกัน (BB Gun) โดยไม่มีการควบคุมหรือไม่มีการออกใบอนุญาต อาจถือว่าเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ซึ่งกำหนดให้ผู้ใดจะมีหรือใช้อาวุธปืน หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน หากฝ่าฝืนมีโทษทั้งจำคุกและปรับ

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติยังไม่มีการจัดทำระบบการอนุญาตหรือข้อกำหนดเฉพาะเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนแต่อย่างใด ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายที่อาจกระทบต่อสิทธิของประชาชนทั่วไปในการครอบครอง และต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ

กล่าวโดยสรุป บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 846/2551 มีความสำคัญเชิงนโยบายและกฎหมายในประเด็นปืนปีปั๊กกัน (BB Gun) โดยชี้ชัดว่าไม่เป็นอาวุธปืนตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แต่จัดเป็น ‘สิ่งเทียมอาวุธปืน’ ตามมาตรา 4 (5) และควรอยู่ภายใต้มาตรา 7 ซึ่งผู้ครอบครองต้องได้รับใบอนุญาต กฤษฎีกาจึงเสนอให้กรมการปกครองดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แม้เบื้องต้นอำนาจทางกายภาพของวัตถุจะไม่รุนแรง แต่ช่องว่างทางกฎหมายอาจนำไปสู่การฝ่าฝืนโดยไม่รู้ตัว นับเป็นแหล่งอ้างอิงสำคัญที่สนับสนุนงานวิจัยของผู้วิจัยที่เสนอ ให้มี

⁹⁴สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 846/2551, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ค้นวันที่ 6 มิถุนายน 2568 จาก <https://comment.ocs.go.th/main/download/dlfpdf/เรื่องเสร็จที่%20846-2551>

กฎหมายเฉพาะควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยจำแนกตามศักยภาพและมาตรการร่วมทั้งการขออนุญาต การจำหน่าย และการใช้โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบคำพิพากษาเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

ลำดับ	คำพิพากษา	ประเด็นหลัก	คำวินิจฉัยของศาล	ประเด็นทางกฎหมาย
1	1542/2565	การพกพาอาวุธ โดยไม่มีใบอนุญาต	การพกอาวุธแม้อาวุธปืน ไม่ใช่ปืนจริง (สิ่งเทียมอาวุธปืน) ก่อให้เกิดภัยและความหวาดกลัวแก่สาธารณะได้	ขยายการตีความให้ครอบคลุมสิ่งเทียมอาวุธปืนที่มีลักษณะคล้ายคลึงอาวุธปืน
2	5793/2544	ข่มขู่ด้วยปืน BB Gun	ไม่ใช่อาวุธปืนตาม พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ แต่เป็นความผิดข่มขู่	ช่องว่างการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนที่ยังไม่มีข้อกำหนดสถานะที่ชัดเจน
3	4790/2564	พกพาปืน BB Gun	ไม่ถือเป็นอาวุธปืน จึงไม่ผิด พ.ร.บ.อาวุธปืน	ยืนยันหลักเทคนิคทางกายภาพได้ว่า ต้องยังจริงได้เท่านั้นจึงจะเป็นปืน
4	2802/2567	พกพาปืน Blank Gun	ไม่เข้าข่ายอาวุธปืน แต่มีความเสี่ยงสูง	ความเสี่ยงจากรูปลักษณ์ใกล้เคียงกับอาวุธปืนจริง อาจใช้ข่มขู่ได้ง่าย
5	337/2517	ใช้ปืนปลอมข่มขู่	ไม่ใช่อาวุธปืน แต่ผิด ม.392 อาญา ฐานขู่เข็ญ	ยอมรับผลทางจิตวิทยา แต่ลงโทษแค่ลหุโทษ
6	บันทึก กฤษฎีกา 846/2551	สถานะทาง กฎหมายของ BB Gun	ไม่ใช่อาวุธปืน แต่เป็น สิ่งเทียมอาวุธปืนตาม ม.4(5) พ.ร.บ.อาวุธปืน	กฎหมายยังไม่กำหนดวิธี ควบคุมชัดเจน แม้จะต้อง มีใบอนุญาต

ที่มา: ผู้วิจัย

จากการศึกษาคำพิพากษาทั้งหมดข้างต้น พบว่าแนววินิจฉัยของศาลไทยมีความสอดคล้อง
ในประเด็นหลักว่า "อาวุธปืน" ตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน พ.ศ. 2490 หมายถึง วัตถุที่สามารถยิงกระสุนจริง
ได้ด้วยแรงระเบิดหรือกลไกที่เทียบเท่า หากวัตถุไม่สามารถยิงได้ เช่น ปืนบีบีกัน BB Gun, ปืนแบลงค์
กัน (Blank Gun) หรือปืนปลอม แม้จะมีรูปลักษณะเหมือนจริง แต่จะไม่ถือเป็นอาวุธปืนในทางกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ศาลยอมรับผลกระทบทางจิตใจของผู้ถูกข่มขู่หรือสาธยายจากรูปลักษณะ
สิ่งเทียมอาวุธปืน จึงยังสามารถลงโทษในความผิดอื่น เช่น การขู่เข็ญให้ตกใจกลัว หรือการพกพาวัตถุ
อันอาจก่อให้เกิดความตื่นตระหนกในสังคม คำพิพากษาทั้งหลายรวมถึงบันทึกของคณะกรรมการ
กฤษฎีกาสะท้อนปัญหาช่องว่างทางกฎหมายอย่างชัดเจน กล่าวคือ แม้รัฐจะตระหนักถึงอันตรายจาก
สิ่งเทียมอาวุธปืน แต่กฎหมายยังขาดมาตรการควบคุมและการนิยามที่ชัดเจน

ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะในด้าน
รูปลักษณะ การจำหน่าย การพกพา และข้อกำหนดอายุของผู้ครอบครอง เพื่อให้กฎหมายไทยสามารถ
ป้องกันภัยที่เกิดจากสิ่งเทียมได้อย่างแท้จริง

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน” มีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาลักษณะ รูปแบบ และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบข้อกฎหมายของประเทศไทยกับประเทศอังกฤษในด้านมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงและกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

โดยการวิจัยอาศัยวิธีการแบบเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เอกสารทางกฎหมายและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง รวม 9 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็กและเยาวชน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย

ผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนได้ง่ายโดยไม่มีมาตรการควบคุมที่ชัดเจน

การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครองพบว่า เด็กและเยาวชนสามารถซื้อหาและครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนได้อย่างง่ายดาย ทั้งจากร้านค้าออนไลน์และร้านค้าทั่วไป โดยไม่มีระบบตรวจสอบอายุหรือข้อจำกัดทางกฎหมายที่ชัดเจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างอาวุธปืนจริงกับสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับปืนบีบีกัน (BB Gun) และปืนแบบลวงค์กัน (Blank Gun) ที่มีลักษณะเหมือนของจริงอย่างมาก

2. พฤติกรรมเลียนแบบอาชญากรรมในหมู่เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

จากข้อมูลของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และครูแนะแนวในโรงเรียน พบว่า ปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ เช่น TikTok, YouTube และภาพยนตร์ โดยมีการแสดงบทบาทสมมติว่าเป็นผู้ร้ายหรืออาชญากร ถือปืน ถ่ายคลิป หรือโพสต์ภาพตนเองในท่าทางข่มขู่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิด ความหวาดกลัว และบางครั้งก็เป็นชนวนของความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงในโรงเรียนหรือชุมชน

3. กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่ควบคุมพฤติกรรมของเด็กที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนได้อย่างชัดเจน

แม้กฎหมายไทยจะกล่าวถึง “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้ในมาตรา 4(5) แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แต่ไม่ได้กำหนดให้การครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเด็กเป็นความผิด อีกทั้งยังไม่มีบทลงโทษสำหรับผู้จำหน่ายหรือผู้อนุญาตให้เด็กใช้วัตถุดังกล่าว ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกรณีที่ยังไม่มีการกระทำผิดกฎหมายอื่นประกอบ

4. ช่องว่างทางกฎหมายส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐขาดกลไกในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง

กลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายความสงบเรียบร้อย เช่น ตำรวจ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ให้ข้อมูลว่า ถึงแม้จะพบเห็นเด็กและเยาวชนถือสิ่งเทียมอาวุธปืนในพื้นที่ แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการทางกฎหมายได้ทันที เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจจับกุมหรือยึดสิ่งของเหล่านั้นโดยตรง การดำเนินการจึงเป็นเพียงการตักเตือน หรือส่งต่อให้ผู้ปกครองรับทราบ ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดการป้องกันในเชิงระบบแต่อย่างใด

5. ประเทศไทยยังขาดระบบการจำแนก ประเภท และการออกใบอนุญาตเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

จากการเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ พบว่า อังกฤษมีการออกกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งนิยาม ลักษณะทางกายภาพ สี ขนาด การควบคุมการครอบครอง การจำหน่าย และระบบใบอนุญาตสำหรับสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มผู้เยาว์ที่ถูกห้ามครอบครองหรือแสดงในที่สาธารณะโดยเด็ดขาด ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีระบบที่สามารถควบคุมในมิติเดียวกันได้ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้สิ่งของดังกล่าวได้โดยไม่มีการจำกัดหรือแยกแยะ

6. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มเรียกร้องให้มีการบัญญัติกฎหมายใหม่ที่ชัดเจน

ทั้งสามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเด็ก และเจ้าหน้าที่รัฐ ต่างเห็นพ้องกันว่า ประเทศไทยควรมีการบัญญัติกฎหมายใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 เพื่อเพิ่มบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยเฉพาะในประเด็น ต่าง ๆ ได้แก่

- 6.1 การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ครอบครอง (ไม่ต่ำกว่า 18 ปี)
- 6.2 การห้ามจำหน่ายแก่ผู้เยาว์
- 6.3 การออกใบอนุญาตสำหรับการใช้งานในกรณีพิเศษ
- 6.4 การกำหนดลักษณะภายนอก เช่น สีสะท้อนแสง วัสดุโปร่งใส
- 6.5 การเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิด และให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการยึดหรือควบคุม

7. ความตระหนักรู้ในสังคมเกี่ยวกับอันตรายของสิ่งเทียมอาวุธปืนยังอยู่ในระดับต่ำ

งานวิจัยพบว่า ทั้งผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก และแม้แต่เจ้าหน้าที่รัฐในบางกรณี ยังมีความเข้าใจว่าสิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นของเล่นที่ไม่สามารถก่อให้เกิดอันตรายได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงมีหลายกรณีที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนนำไปสู่ความเข้าใจผิด ความหวาดกลัว หรือแม้แต่การบาดเจ็บจริง เช่น การยิงปี๊บกันใส่เพื่อน หรือการถือปืนปลอมแล้วถูกตำรวจยิง เพราะคิดว่าเป็นปืนจริง

8. การจัดการกับปัญหาต้องอาศัยมาตรการเชิงรุกและการทำงานร่วมกันหลายภาคส่วน

ผู้วิจัยพบว่า การควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน ไม่สามารถทำได้ด้วยมาตรการทางกฎหมายเพียงลำพัง แต่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง การให้ความรู้แก่เด็ก และการออกแบบมาตรการป้องกันที่สามารถใช้ได้จริงในบริบทของสังคมไทย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษากฎหมายไทยพบว่า แม้พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 จะมีการนิยาม “สิ่งเทียมอาวุธปืน” ไว้ในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งในด้านการกำหนดอายุขั้นต่ำ บทบาทของผู้ขายและผู้ปกครอง ไปจนถึงกลไกการควบคุมการจำหน่ายในช่องทางออนไลน์ ส่งผลให้การบังคับใช้ในทางปฏิบัติยังเป็นไปอย่างจำกัด และไม่สามารถป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในเชิงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะเดียวกัน จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ โดยเฉพาะกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968), กฎหมายลดอาชญากรรมรุนแรง ค.ศ. 2006 (Violent Crime Reduction Act 2006) และกฎหมายอาวุธปืนและสิ่งเทียมอาวุธปืน (การใช้ในทางอาชญากรรม) ค.ศ. 1933 (Firearms and Imitation Firearms (Criminal Use) Act 1933) พบว่า ประเทศอังกฤษมีแนวทางการควบคุมเชิงป้องกันที่ครอบคลุม ทั้งในด้านการกำหนดอายุขั้นต่ำ การนิยามสิ่งเทียมอาวุธปืน ตามลักษณะภายนอก การบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพผ่านกลไกตรวจสอบอายุ ตลอดจนการกำหนดความรับผิดชอบต่อผู้ขายและผู้ผลิต ซึ่งล้วนสะท้อนถึงแนวคิดการควบคุมความเสี่ยงเชิงระบบ โดยคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมมากกว่าความสามารถเชิงเทคนิคของวัตถุ ทั้งยังยึดโยงกับหลักสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีระหว่างประเทศในการคุ้มครองเด็ก

นอกจากนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายความสงบเรียบร้อย ยังให้ข้อมูลสำคัญที่ตอกย้ำความจำเป็นในการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน เช่น เด็กยังขาดวุฒิภาวะในการประเมินความเสี่ยง การเข้าถึงวัตถุเหล่านี้ยังทำได้ง่ายในทางปฏิบัติ และกฎหมายไทยยังขาดความชัดเจนทั้งในด้านบทนิยามและอำนาจในการบังคับใช้ องค์ความรู้ใหม่จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจึงแสดงให้เห็นว่า การแก้ปัญหานี้ต้องอาศัย

ความร่วมมือเชิงระบบ และการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์จริงและบริบทสังคมไทยอย่างรอบด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน” ให้ภาพสะท้อนที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับช่องโหว่ของกฎหมายไทย และแนวโน้มของพฤติกรรมเบี่ยงเบนในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน การอภิปรายผลจะเน้นการเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยในบทที่ 2 ใน 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน มิติกฎหมายและนโยบาย และมิติของสังคมและครอบครัว

1. พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน ความเข้าใจผิดที่ก่อให้เกิด

อันตราย

ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในการแสดงออกถึง “ความเท่” การเลียนแบบพฤติกรรมจากสื่อ หรือแม้แต่ในการระบายอารมณ์เชิงล้อเล่น แต่กลับนำไปสู่ผลที่เป็นอันตราย เช่น การข่มขู่ การถูกเข้าใจผิด หรือแม้แต่การบาดเจ็บในทางกายภาพและจิตใจ

พฤติกรรมเหล่านี้สามารถอธิบายได้โดย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Albert Bandura ซึ่งระบุว่า เด็กเรียนรู้พฤติกรรมผ่านการสังเกต เลียนแบบ และเสริมแรง โดยเฉพาะจากสื่อและบุคคลที่ตนชื่นชอบ เด็กที่รับชมเนื้อหาความรุนแรงซ้ำ ๆ จะซึมซับพฤติกรรมเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว เมื่อไม่มีการสั่งสอนหรือแทรกแซงจากครอบครัว โรงเรียน หรือรัฐ พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมขยายตัวจนกลายเป็นเรื่องปกติ

2. สิ่งเทียมอาวุธปืนไม่ใช่ของเล่นธรรมดา เป็นความเสี่ยงในเชิงโครงสร้างที่ไม่ได้รับการแก้ไข

จากการสัมภาษณ์พบว่า เด็กส่วนใหญ่ และแม้แต่ผู้ปกครองเอง มองว่าสิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นของเล่น ทั้งที่ในความเป็นจริงวัตถุดังกล่าวสามารถก่อให้เกิดความเสียหายได้จริง ทั้งทางร่างกาย เช่น ปืนกั๊กที่ยิงแล้วเกิดบาดแผล หรือทางจิตใจ เช่น ความกลัว ความเครียด รวมถึงการถูกเข้าใจผิดว่าเป็นอาวุธปืนจริง

แนวโน้มนี้สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบสังคมในการควบคุมวัตถุที่เสี่ยงอันตรายที่อยู่กึ่งกลางระหว่างของเล่นกับอาวุธ ซึ่งหากไม่มีการกำหนดขอบเขตทางกฎหมายที่ชัดเจน ย่อมนำไปสู่ความสับสนทั้งในเชิงการบังคับใช้ และในเชิงการรับรู้ของสังคมโดยรวม

3. กฎหมายไทยยังไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมเชิงป้องกันได้

จากการศึกษาพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และประมวลกฎหมายอาญา พบว่า แม้มีการนิยาม “สิ่งเทียมอาวุธปืน”

ไว้ในกฎหมาย แต่ไม่มีมาตราใดที่ระบุชัดเจนว่า “การครอบครองหรือใช้โดยเด็กและเยาวชน” เป็นความผิด อีกทั้งยังไม่มีระบบการออกใบอนุญาต ควบคุมผู้จำหน่าย หรือบทลงโทษสำหรับพฤติกรรมที่สร้างความเดือดร้อนในสังคม ทำให้การควบคุมเป็นไปในลักษณะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นหลัก

ประเด็นนี้สอดคล้องกับ **แนวคิดทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory)** ที่เชื่อว่า ผู้กระทำความผิดจะชั่งน้ำหนักระหว่าง “ผลตอบแทน” กับ “โอกาสในการถูกลงโทษ” หากไม่มีบทลงโทษชัดเจน หรือไม่มีโอกาสถูกจับ เด็กก็จะตัดสินใจ “เลือกกระทำ” โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นความผิด ซึ่งตรงกับพฤติกรรมเลียนแบบอาชญากรรมที่พบในเด็กบางราย

4. การเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่ควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ नियามประเภทของวัตถุ การควบคุมอายุของผู้ครอบครอง การออกใบอนุญาต และบทลงโทษที่ชัดเจน เช่น หากผู้จำหน่ายขายให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จะถูกปรับสูง หรือแม้แต่จำคุก การที่อังกฤษมีระบบควบคุมหลายชั้น ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถแทรกแซงพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ตั้งแต่ต้น ขณะที่ประเทศไทย กลับขาดระบบควบคุมทั้งในเชิงกฎหมาย เชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ

การเปรียบเทียบนี้สอดคล้องกับ **แนวคิดทฤษฎีโอกาสในการก่ออาชญากรรม (Crime Opportunity Theory)** ซึ่งเสนอว่าอาชญากรรมเกิดจาก “โอกาส” มากกว่าความเลวร้ายในตัวบุคคล หากสังคมควบคุมโอกาสได้ดี ก็สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงได้ เช่น การออกแบบพื้นที่ การควบคุมสินค้า และการตรวจสอบผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

5. ระบบยุติธรรมของประเทศไทยยังไม่มี ความเหมาะสมสำหรับการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ พบว่าเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็ก มักมีเพียงสองทางเลือก คือ “ปล่อยผ่าน” หรือ “แจ้งความดำเนินคดี” ซึ่งทั้งสองทางเลือกไม่เหมาะสมกับลักษณะของเด็กและเยาวชน เพราะอาจทำให้เกิดการ **ติดตรา (Labeling)** และเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่วงจรอาชญากรรมในระยะยาว

ประเด็นนี้สอดคล้องกับ **ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Labeling Theory)** ซึ่งเชื่อว่า เด็กที่ถูกติดตราว่า “เป็นปัญหา” จากกระบวนการยุติธรรม จะมีแนวโน้มกลับเข้าสู่วงจรผิดซ้ำอีก เพราะถูกกีดกันจากสังคมหลัก การแทรกแซงควรเกิดผ่านระบบฟื้นฟู มากกว่าการลงโทษ

6. สังคมไทยยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากสิ่งเทียมอาวุธปืน

ผู้วิจัยพบว่า ทั้งผู้ปกครอง ครู และเจ้าหน้าที่รัฐหลายราย ยังมองว่าสิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่ควรจริงจังกับเด็กมากเกินไป แต่จากงานวิจัยพบว่า การปล่อยปละละเลยเช่นนี้

นำไปสู่พฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นในระยะยาว เช่น การข่มขู่ การรังแก การแสดงอำนาจ ซึ่งในบางกรณีถึงขั้นก่ออาชญากรรมจริง

ทัศนคติที่ผิดพลาดในระดับสังคมนี้ ต้องได้รับการปรับเปลี่ยนโดยใช้หลัก **ทฤษฎีแรงกดดันจากสังคม (General Strain Theory)** ซึ่งอธิบายว่า เด็กที่ถูกกลั่นแกล้ง หรือขาดแนวทางในการจัดการอารมณ์ จะมีแนวโน้มตอบสนองด้วยพฤติกรรมเบี่ยงเบน ดังนั้นการควบคุมพฤติกรรมไม่ควรจำกัดอยู่แค่บทลงโทษ แต่ต้องให้เด็กเรียนรู้ทางเลือกอื่นที่ไม่ใช้ความรุนแรง

7. ผู้ปกครองและครูคือด่านแรกในการป้องกัน แต่ยังขาดเครื่องมือในการรับมือ

ผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ล้วนมีความตั้งใจในการดูแลบุตรหลาน แต่ขาดองค์ความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งเทียมอาวุธปืน ขาดแนวทางการสื่อสารเชิงบวก และขาดข้อมูลทางกฎหมายที่ช่วยให้สามารถตัดสินใจหรือป้องกันพฤติกรรมได้อย่างมั่นใจ สถาบันโรงเรียนก็ไม่มีหลักสูตรหรือคู่มือที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนี้

การขาดเครื่องมือเหล่านี้ทำให้สังคมไทยไม่สามารถจัดการกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวหรือโรงเรียน ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น อังกฤษ ที่มีทั้งคู่มือนโยบาย และโปรแกรมฝึกอบรมครูแนะแนวและผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

8. การควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนต้องเป็นวาระแห่งชาติ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่นำเด็กเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงและวงจรอาชญากรรม หากรัฐยังคงเพิกเฉยและไม่มีการปฏิรูประบบกฎหมายและการป้องกันพฤติกรรมในระดับนโยบาย ประเทศไทยอาจเผชิญกับปัญหาอาชญากรรมเยาวชนที่เติบโตขึ้นจากความเข้าใจผิดว่า สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นของเล่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน” ผู้วิจัยพบว่า แม้จะมีการกล่าวถึงสิ่งเทียมอาวุธปืนในกฎหมายไทยอยู่บางมาตรา แต่ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติที่ชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอ ส่งผลให้การควบคุมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในเรื่องนี้ยังไม่เป็นระบบ และขาดประสิทธิภาพทั้งในเชิงป้องกันและการบังคับใช้ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงแก้ไขใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านนโยบายภาครัฐ และด้านสังคม ครอบคลุมทั้งระดับโครงสร้างและปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอเชิงกฎหมาย

1.1 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 เพื่อให้ครอบคลุมสิ่งเทียมอาวุธปืน ควรมีการบัญญัติ “หมวดใหม่” หรือ “บทเพิ่มเติม” ที่อธิบายและควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเฉพาะ เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติที่ระบุถึงความผิดของการครอบครองหรือใช้สิ่งเทียม

อาวุธปืนโดยเด็กอย่างชัดเจน ให้นิยาม “สิ่งเทียมอาวุธปืน” โดยแยกประเภทชัดเจน เช่น ปืนจำลอง (Replica Gun) ปืนอัดลม/ปั๊บกั๊กที่มีอำนาจสูง ปืนของเล่น (Toy Gun) ที่มีลักษณะปลอดภัย กำหนดว่า “การพกพา หรือใช้งานในที่สาธารณะโดยไม่มีเหตุสมควร” ถือเป็นความผิด รวมถึงการ **ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี**ครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนทุกชนิดโดยเด็ดขาด เว้นแต่มีเหตุผลจำเป็น เช่น ใช้ในการถ่ายทำภาพยนตร์ กีฬา หรืองานฝึกอบรม ต้องมีหนังสืออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครอง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **เหตุผลในการกำหนดอายุที่ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในความเห็นของผู้วิจัย** เพราะเด็กเป็นผู้ที่ยังอยู่ระหว่างพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และวุฒิภาวะทางสังคม จึงยังขาดความสามารถในการตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ การถือครองสิ่งเทียมอาวุธปืนโดยเด็ก แม้จะเป็นเพียงของเลียนแบบที่ไม่สามารถก่ออันตรายทางกายภาพได้โดยตรง ซึ่งสิ่งเทียมอาวุธปืนมักถูกนำไปใช้ในการเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรง ช่มชู้ หรือแก๊งค์ผู้อื่น และบางกรณีอาจถูกเข้าใจผิดว่าเป็นอาวุธปืนจริง อันนำไปสู่สถานการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น การถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กำลังตอบโต้ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ สิ่งเทียมอาวุธปืนยังส่งอิทธิพลต่อค่านิยมของเยาวชนในทางที่ไม่เหมาะสม โดยส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ของความเท่ ความกล้า หรืออำนาจที่เชื่อมโยงกับอาวุธ ซึ่งตรงข้ามกับเป้าหมายในการปลูกฝังค่านิยมของรัฐในการไม่ใช้ความรุนแรง และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยเหตุนี้ การวางข้อห้ามโดยใช้เกณฑ์อายุ 18 ปีจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง ทั้งในฐานะที่เป็นอายุแห่งความรับผิดชอบต่อกฎหมายตามหลักสากล และเป็นแนวทางที่สะท้อนถึงเจตนารมณ์ของรัฐในการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกและส่งเสริมการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านในระยะยาว

1.2 กำหนดโทษทางอาญาในกรณีเกี่ยวข้องกับเด็กและผู้ให้การสนับสนุน

1.2.1 ผู้ที่จำหน่ายสิ่งเทียมอาวุธปืนให้แก่เด็กโดยไม่มีการตรวจสอบอายุ ควรมิโทษปรับ หรือโทษจำคุก

1.2.2 ผู้ปกครองที่รู้เห็นและยินยอมให้เด็กใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในทางเสี่ยง ควรมิความรับผิดชอบทางแพ่งหรือทางปกครอง

1.2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีแนวทางการบังคับใช้แบบ “ยึดและตักเตือน” หรือ “ส่งตัวเข้าระบบการปรับพฤติกรรม” ก่อนเข้าสู่กระบวนการลงโทษทางอาญาอย่างเต็มรูปแบบ

1.3 ออกกฎกระทรวงหรือประกาศกำหนดลักษณะภายนอกของสิ่งเทียมอาวุธปืน

1.3.1 สิ่งเทียมอาวุธปืนที่วางจำหน่ายควรมีสีไม่คล้ายของจริง เช่น สีส้ม ชมพู หรือใส

1.3.2 ห้ามผลิตหรือนำเข้าอาวุธเทียมที่ทำจากวัสดุโลหะสีดำหรือมีน้ำหนักเท่าของจริง

1.3.3 ต้องติดป้ายเตือนชัดเจนว่า “วัตถุนี้ไม่ใช่อาวุธปืนจริง” บนบรรจุภัณฑ์ทุกชิ้น

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายภาครัฐ

2.1 กำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในเยาวชนเกี่ยวกับอาวุธเทียม ควรบูรณาการแผนยุทธศาสตร์ระยะ 5 ปี ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย เพื่อดำเนินงานร่วมกันในประเด็นต่อไปนี้

2.1.1 กำหนดมาตรฐานการควบคุมการนำเข้าสิ่งเทียมอาวุธปืน

2.1.2 สร้างระบบข้อมูลกลาง (Database) สำหรับติดตามพฤติกรรมเสี่ยงในเด็กที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

2.1.3 จัดทำคู่มือสื่อสารสาธารณะเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืน

2.1.4 ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องกฎหมายและจริยธรรมผ่านกิจกรรมในโรงเรียน

2.2 ผลักดันหลักสูตรการเรียน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงในโลกออนไลน์ ความรุนแรงในสื่อ และผลทางกฎหมายของการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาวุธเทียม โดยบูรณาการกับวิชาสังคมศึกษา สุขศึกษา หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และใช้กรณีศึกษาจริง เช่น ข่าวเหตุการณ์ที่เด็กใช้ปืนปลอมก่อเหตุ รวมถึงการจัดอบรมครูแนะแนวเพื่อให้สามารถคัดกรองและช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม

2.3 สร้างแนวทางและเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.1 ออกคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และครูในสถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเด็กที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในทางไม่เหมาะสม

2.3.2 จัดอบรมแบบเร่งรัดให้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทั่วประเทศ

2.3.3 สนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนติดตั้งระบบเฝ้าระวัง เช่น กล้องวงจรปิด หรือระบบแจ้งเตือนเมื่อพบเด็กมีพฤติกรรมเสี่ยง

3. ข้อเสนอเชิงสังคมและวัฒนธรรม

3.1 ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมโดยใช้สื่อในการสร้างสรรค์

กระตุ้นให้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น TikTok, YouTube, Facebook ร่วมมือกับรัฐในการจัดการเนื้อหาที่เกี่ยวกับการแสดงอาวุธหรือพฤติกรรมเลียนแบบอาชญากรรมในเด็ก และรณรงค์โดยใช้สื่อมวลชน คนดัง หรืออินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) ในการขับเคลื่อนเชิงสังคม

3.2 สร้างแหล่งเรียนรู้และเวทีแสดงออกเชิงสร้างสรรค์

จัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนสามารถแสดงออกในรูปแบบอื่นที่ปลอดภัย เช่น การแข่งขันทำคลิปสร้างสรรค์ การประกวดต่าง ๆ หรือให้การสนับสนุนเด็กกลุ่มเสี่ยงในการแสดงออกอย่างปลอดภัย เช่น การแสดงออกผ่านชมรมกีฬา ดนตรี หรือชมรมไต่เขา เพื่อเบี่ยงเบนพฤติกรรมจากการเลียนแบบความรุนแรง

3.3 พัฒนาระบบเฝ้าระวังทางสังคมในระดับชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ชมรมผู้ปกครอง และเครือข่ายครูบ้านใกล้โรงเรียน การจัดให้มีระบบแจ้งเบาะแสและการให้คำปรึกษาอย่างเป็นมิตรสำหรับเด็ก เช่น สายด่วน หรือ LINE Official ที่เน้นการฟื้นฟูมากกว่าลงโทษ การจัดทีมอาสาสมัครจิตอาสา เพื่อช่วยระงับเหตุเบื้องต้นก่อนส่งต่อสู่เจ้าหน้าที่รัฐ

4. สรุปภาพรวมของข้อเสนอแนะ

การควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชนไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยมาตรการใดมาตรการหนึ่งเพียงลำพัง หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือเชิงโครงสร้าง ระหว่างกฎหมายที่รัดกุม นโยบายที่สอดคล้อง และวัฒนธรรมทางสังคมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจอย่างรอบด้าน โดยรัฐต้องทำหน้าที่เป็นผู้เริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงที่ยกระดับเรื่องนี้จากปัญหาระดับครัวเรือนไปสู่ระดับประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งเทียมอาวุธปืนซึ่งเป็นวัตถุที่ดูเหมือนเป็นของเล่น กลายเป็นเครื่องจุดชนวนความรุนแรงในสังคมไทยในระยะยาว

บรรณานุกรม

- กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา. (2564). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4790/2564.
<https://deka.supremecourt.or.th/search>
- กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา. (2544). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5793/2544. ฎีกา.
<https://deka.in.th/view-69260.html>
- จุติมา พรหมพร. (2554). ทฤษฎีหน้าต่างแตก หรือ ทฤษฎีกระจกแตก (Broken Windows Theory).
<https://www.gotoknow.org/posts/425548>
- ณัฐดนัย ศกุนตนาคุณิตส์. “ม.ป.ป.” รวมฎีกาเรื่องเล่า โดยท่านอาจารย์ณัฐดนัย ศกุนตนาคุณิตส์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์. <https://thanaiphorn.com/files/deekathousund.pdf>
- ธีรวรรณ เอกกรณ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปฐภรณ์ เชาว์แก้ว, พิไลวรรณ สถิต, สยามรัฐ เรืองศรี, อรวรรณ แจ้อรุณ และอนุชิต ชัยพรม. (2562). แนวทางการใช้มาตรการป้องกันอาชญากรรมอันเนื่องมาจากสิ่งเทียมอาวุธปืน. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 1(3), 51–69.
- ภวิกา สิริเจริญสุข. “ม.ป.ป.” การกำหนดอายุของเด็กที่กระทำความผิดให้ไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 และมาตรา 74 (ที่แก้ไขใหม่) กับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=48843&table=files_biblio
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2551). บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 846/2551. <https://comment.ocs.go.th/main/download/dlf/pdf/เรื่องเสร็จที่%20846-2551>
- ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8 (2568). อาวุธปืน. <https://school8.education.police.go.th/technical/technical03.html>
- Airsoft, P. (2023, February). Best Gas Powered Airsoft Gun: Expert Buying Guide. <https://www.airsoftpal.com/gas-powered-airsoft-guns/>
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Bandura, A., Dorothea, R., and Sheila, A. R. (1961). “Transmission of Aggression through Imitation of Aggressive Models.” *Journal of Abnormal and Social Psychology* 63(3): 75–82.
- Berk, L. E. (2016). *Infants, Children, and Adolescents*. 8th ed. Boston: Pearson.

- Beccaria, C. (1963). *On Crimes and Punishments*. London: Macmillan.
- Becker, G. S. (1968). "Crime and Punishment: An Economic Approach." *Journal of Political Economy* 76(2): 170.
- Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York: Free Press.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Volume I*. London: Hogarth Press.
- Bushman, B. J., and Craig A. A. (2002). "Violent Video Games and Hostile Expectations: A Test of the General Aggression Model." *Personality and Social Psychology Bulletin* 28(12): 1679–1686.
- Clarke, R. V. (2009). "Situational Crime Prevention." In *Handbook of Crime and Deviance*, edited by Marvin D. Krohn et al., 183–201. New York: Springer.
- Clarke, R. V., and Marcus, F. (1998). *Opportunity Makes the Thief: Practical Theory for Crime Prevention*. London: Home Office.
- Cornish, D. B., and Ronald, V. C. (1986). *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending*. New York: Springer-Verlag.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and Society*. New York: Norton.
- Ferraro, K. (1995). *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. Albany: SUNY Press.
- Harcourt, B. E. (1998). "Reflecting on the Subject: A Critique of the Social Influence Conception of Deterrence, the Broken Windows Theory, and Order-Maintenance Policing New York Style." *Michigan Law Review* 97(2): 291–389.
- Hemenway, D. (2006). *Private Guns, Public Health*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Herrenkohl, T. I., et al. (2000). "Risk Factors for Youth Violence." *Journal of Adolescent Health* 26(3): 176–186.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Huesmann, R., and Leonard, E. (1986). *Television and the Aggressive Child*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Legislation.gov.uk. (1977). *Firearms (Amendment) Act 1977*.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1977/5/contents>
- Legislation.gov.uk. (1988). *Firearms (Amendment) Act 1988*.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/45/contents>

- Mead, G. H. (1934). *Mind, Self, and Society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. New York: International Universities Press.
- Resnick, M. D., et al. (1997). "Protecting Adolescents from Harm." *JAMA* 278(10): 823–832.
- Santrock, J. W. (2021). *Life-Span Development*. 17th ed. New York: McGraw-Hill.
- Santrock, J. W. (2019). *Adolescence*. 16th ed. New York: McGraw-Hill Education.
- The Standard. (2566). "มหาดไทยประกาศ 4 มาตรการ คุ่มเข็มปืนแบลงก์กัน." *The Standard*.
<https://thestandard.co/moi-announcing-4-blank-guns-measures/>
- Thai PBS. (2566). "ด.ช.14 ยิงใน 'สยามพารากอน'." *Thai PBS Focus*.
<https://www.thaipbs.or.th/news/focus/ShootingParagon>
- The Atlantic. (1982). "Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety,"
 In James Q. Wilson และ George L. Kelling. *The Atlantic*.
<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>.
- The Standard Team. (2566). "มหาดไทยประกาศ 4 มาตรการ คุ่มเข็มปืนแบลงก์กัน." *The Standard*. <https://thestandard.co/moi-announcing-4-blank-guns-measures/>.
- UK Home Office. (2025). *Firearms Act 2023: Circular 004/2025*. Gov.uk.
<https://www.gov.uk/government/publications/circular-0042025-firearms-act-2023>.
- UK Public General Acts. (1936). *Firearms (Amendment) Act 1936*. Legislation.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1936/39/enacted>.
- UK Public General Acts. (1937). *Firearms Act 1937*. Legislation.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1937/12/enacted>.
- UK Public General Acts. (1968). *Firearms Act 1968*. Legislation.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1968/27/contents>.
- UK Public General Acts. (1997). *Firearms (Amendment) (No. 2) Act 1997*. Legislation.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/64>.
- UK Public General Acts. (2017). *Policing and Crime Act 2017*. Legislation.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/3>.

Vygotsky, L. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.

Webster, D. W., et al. (2008). "Youth and Guns: Violence in American Schools." *Journal of Adolescent Health* 43, 3, 224–230.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ (สำหรับบิดาหรือมารดาของเด็กและเยาวชน)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครอง
สิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน

ชื่อผู้วิจัย นายญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี

การศึกษา ระดับปริญญาโท

หลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะ นิติศาสตร์ **สาขา** นิติศาสตร์ **มหาวิทยาลัย** พะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา สิ้นสุดเวลา.....

ผู้สัมภาษณ์ นายญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากตัวบทกฎหมาย เอกสาร ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จาก บุคคลกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการวิจัยดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสำเร็จตามเป้าประสงค์ ในฐานะที่ท่านเป็นบิดาหรือมารดาที่มีบุตรเป็นเด็กและเยาวชน ผู้วิจัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ท่านในรายการดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (ประวัติโดยย่อ)

ชื่อนามสกุล.....

ที่อยู่.....

เพศ อายุ อาชีพ

สถานภาพจำนวนบุตร

บุตรคนที่ 1 อายุ เพศ

บุตรคนที่ 2 อายุ เพศ

บุตรคนที่ 3 อายุ เพศ

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

1. ท่านมีวิธีการในการเลี้ยงดูบุตรของท่านอย่างไร

2. ในความคิดของท่านคิดว่า เด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างไร

3. สิ่งเทียมอาวุธปืนตามความเข้าใจของท่านคืออะไร มีความแตกต่างจากอาวุธปืนอย่างไร

4. พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ พ.ศ. 2490 มาตรา 5 (5) กำหนดนิยามคำว่า “สิ่งเทียมอาวุธปืน” หมายความว่า สิ่งซึ่งมีรูปและลักษณะอันน่าจะ ทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน ซึ่งลักษณะทางกายภาพ และรูปแบบมีรูปร่างลักษณะภายนอกใกล้เคียง อาวุธปืนของจริงแต่ไม่มีอำนาจในการทำลายเทียบเท่ากับอาวุธปืนของจริง ยกตัวอย่างเช่น ปืนปีปี กัน, ปืนแฟนท่อม หรือปืนอัดลม เป็นต้น จากคำนิยามดังกล่าวท่านเคยพบเจอบุตรของท่านหรือเด็ก และเยาวชนอื่น นำสิ่งเทียมอาวุธปืนมาใช้ยิงเล่นกันจนก่อให้เกิดความเสียหายหรือเกิดอันตราย ต่อผู้อื่นหรือไม่ หากพบเจอ บุตรของท่านหรือเด็กและเยาวชนดังกล่าวเป็นชายหรือหญิง

5. ในฐานะที่ท่านเป็นบิดาหรือมารดาที่ปกครองบุตรของท่านซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ท่านจะมีวิธีการ ในการควบคุมการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนของบุตรท่านอย่างไรหากบุตรของท่านมีสิ่งเทียมอาวุธปืนไว้ ในครอบครอง

6. ในปัจจุบันกฎหมายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอวัยวะป็นในประเทศไทยนั้นไม่ได้ตรากฎหมายให้ครอบคลุมถึงเด็กและเยาวชน หากในอนาคตประเทศไทยตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการได้มา และการครอบครองสิ่งเทียมอวัยวะป็นในเด็กและเยาวชน โดยใช้บังคับอย่างจริงจัง หากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ท่านมีความคิดเห็นว่าจะเป็นประโยชน์หรือไม่ หากเห็นว่าเป็นประโยชน์ ท่านเห็นว่า มาตรการควบคุมดังกล่าวควรมีรายละเอียดอย่างไร

.....

.....

.....

7. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมหรือไม่

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ (สำหรับนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือเด็ก
และเยาวชน)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครอง
สิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน

ชื่อผู้วิจัย นายญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี
การศึกษา ระดับปริญญาโท
หลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะ นิติศาสตร์ สาขา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....
เริ่มสัมภาษณ์เวลา สิ้นสุดเวลา
ผู้สัมภาษณ์ นายญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากตัวบทกฎหมาย เอกสาร
ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จากบุคคล
กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการวิจัยดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
และสำเร็จตามเป้าประสงค์ ในฐานะที่ท่านเป็นนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือเด็ก
และเยาวชน มีประสบการณ์ในการทำงานช่วยเหลือดูแล ปกป้องคุ้มครอง และพัฒนาเด็กและเยาวชน
ในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ท่านในรายการดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (ประวัติโดยย่อ)

ชื่อ – สกุล
ที่อยู่
เพศ อายุ
สังกัด ตำแหน่ง
ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

1. ตำแหน่งหน้าที่ของท่านมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนอย่างไร

2. ในความคิดของท่านคิดว่า เด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างไร

3. สิ่งเทียมอาวุธปืนตามความเข้าใจของท่านคืออะไร มีความแตกต่างจากอาวุธปืนอย่างไร

4. พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ พ.ศ. 2490 มาตรา 5 (5) กำหนดนิยามคำว่า “สิ่งเทียมอาวุธปืน” หมายความว่า สิ่งซึ่งมีรูปลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน ซึ่งลักษณะทางกายภาพ และรูปแบบมีรูปร่างลักษณะภายนอกใกล้เคียงอาวุธปืนของจริงแต่ไม่มีอำนาจในการทำลายเทียบเท่ากับอาวุธปืนของจริง ยกตัวอย่างเช่น ปืนปีปิกัน, ปืนphantom หรือปืนอัดลม เป็นต้น จากคำนิยามดังกล่าวท่านเคยพบเจอกรณีปัญหาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของท่าน นำสิ่งเทียมอาวุธปืนมาใช้ยิงเล่นกันจนก่อให้เกิดความเสียหายหรือเกิดอันตรายต่อผู้อื่นหรือไม่ หากพบเจอ เด็กและเยาวชนดังกล่าวเป็นชายหรือหญิง

5. ท่านเคยพบเจอกรณีปัญหาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของท่าน นำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้ในการทำความผิดตามกฎหมายหรือไม่ และเด็กและเยาวชนดังกล่าวถูกดำเนินคดีหรือไม่ อย่างไร

6. ในฐานะที่ท่านเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือดูแล ปกป้องคุ้มครอง และพัฒนาเด็กและเยาวชน ท่านสามารถนำความรู้ในวิชาชีพและประสบการณ์ทำงานของท่านในการควบคุมการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กและเยาวชนอย่างไร หากเด็กและเยาวชนมีสิ่งเทียมอาวุธปืนไว้ในครอบครอง

.....

.....

.....

7. ในปัจจุบันกฎหมายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในประเทศไทยนั้นไม่ได้ตรากฎหมายให้ครอบคลุมถึงเด็กและเยาวชน หากในอนาคตประเทศไทยตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการได้มา และการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน โดยใช้บังคับอย่างจริงจัง หากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ท่านมีความคิดเห็นว่าจะเป็นประโยชน์หรือไม่ หากเห็นว่าเป็นประโยชน์ ท่านเห็นว่า มาตรการควบคุมที่เหมาะสมควรมีรายละเอียดอย่างไร

.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมหรือไม่

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครอง
สิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน

ชื่อผู้วิจัย นายญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี

การศึกษา ระดับปริญญาโท

หลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะ นิติศาสตร์ สาขา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา สิ้นสุดเวลา

ผู้สัมภาษณ์ นายญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากตัวบทกฎหมาย เอกสาร ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จากบุคคล กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการวิจัยดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและ สำเร็จตามเป้าประสงค์ ในฐานะที่ท่านเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้อำนวยความสะดวกในฐานะที่ท่านเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้อำนวยความสะดวก คุณแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ท่านในรายการดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (ประวัติโดยย่อ)

ชื่อ – สกุล

ที่อยู่

เพศ อายุ สังกัด

ตำแหน่ง

ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

1. ตำแหน่งหน้าที่ของท่านมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนอย่างไร

.....

.....

.....

2. ในความคิดของท่านคิดว่า ประชาชนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างไร

.....

.....

.....

3. สิ่งเทียมอาวุธปืนตามความเข้าใจของท่านคืออะไร มีความแตกต่างจากอาวุธปืนอย่างไร

.....

.....

.....

4. พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ พ.ศ. 2490 มาตรา 5 (5) กำหนดนิยามคำว่า “สิ่งเทียมอาวุธปืน” หมายความว่า สิ่งซึ่งมีรูปลักษณะอันน่าจะ ทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน ซึ่งลักษณะทางกายภาพ และรูปแบบมีรูปร่างลักษณะภายนอกใกล้เคียง อาวุธปืนของจริงแต่ไม่มีอำนาจในการทำลายเทียบเท่ากับอาวุธปืนของจริง ยกตัวอย่างเช่น ปืนบีบี กัน, ปืนแฟนท์บอล หรือปืนอัดลม เป็นต้น จากคำนิยามดังกล่าวท่านเคยพบเจอกรณีปัญหาเด็กและ เยาวชนในพื้นที่ของท่าน นำสิ่งเทียมอาวุธปืนมาใช้ยิงเล่นกันจนก่อให้เกิดความเสียหายหรือเกิด อันตรายต่อผู้อื่นหรือไม่ หากพบเห็น เด็กและเยาวชนดังกล่าวเป็นชายหรือหญิง

.....

.....

.....

5. ท่านเคยพบเจอกรณีปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ของท่าน นำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้ในการทำ ความผิดตามกฎหมายหรือไม่ และเด็กและเยาวชนดังกล่าวถูกดำเนินคดีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

6. ในฐานะที่ท่านเป็นเจ้าพนักงานผู้อำนวยความสะดวก คุณแลัรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ท่านสามารถนำความรู้ในวิชาชีพและประสบการณ์การทำงานของท่านในการควบคุมการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนของเด็กได้อย่างไร หากเด็กและเยาวชนมีสิ่งเทียมอาวุธปืนไว้ในครอบครอง

.....

.....

.....

7. ในปัจจุบันกฎหมายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเทียมอาวุธปืนในประเทศไทยนั้นไม่ได้ตรากฎหมายให้ครอบคลุมถึงเด็กและเยาวชน หากในอนาคตประเทศไทยตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน โดยใช้บังคับอย่างจริงจัง หากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ท่านมีความคิดเห็นว่าจะเป็นประโยชน์หรือไม่ หากเห็นว่าเป็นประโยชน์ ท่านเห็นว่ามาตรการควบคุมที่เหมาะสมควรมีรายละเอียดอย่างไร

.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมหรือไม่

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี
วัน เดือน ปี เกิด	16 กรกฎาคม 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2558 น.บ.(นิติศาสตร์), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	372/2 ถนนแม่ต๋ำ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	ญาณทัศน์ หิรัญแสงใสสี (ผู้บรรยาย) (25-27 มกราคม 2566). มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการได้มาและการครอบครองสิ่งเทียมอาวุธปืนในเด็กและเยาวชน. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ พะเยาวิจัย 12 (หน้า 52-66). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา
รางวัลที่ได้รับ	-

